

## TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ MÁCÚ

*Té Juàá téè dàcuandute ñaha xii ñáyiù càhá<sup>n</sup>-dé  
tnúhu Yá Ndiöxí xití yucu*

*(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

<sup>1</sup> Duha ní quesaha tnúhu sá càhá<sup>n</sup> nàcuáa naníhí  
táhú-ó tnúhu Xítohó Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí.

<sup>2</sup> Te ndíi Chàíá téè ní xóo càhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiöxí  
ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Yá  
Ndiöxí xii Déhe-gá, te duha ní xáha<sup>n</sup>-gá:

Tendaha-í ì<sup>n</sup> téè codonùu-dé núú-n,

te dàtúha-dé ñáyiù cuèndá tñí-yu tnúhu-n.

<sup>3</sup> Te téè-á<sup>n</sup> quihi-dé xití yucu te níhi càhá<sup>n</sup>-dé  
cúñaha-dě xii ñáyiù:

“Chí dáńá nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo,  
te tñí-ndo ìchi váha, te duca<sup>n</sup> càda-ndo  
cuèndá cundecu túha-ndo, chí véxi Yaá ío  
cùnuu”, duha cúñaha-dě xii-yu.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Chàíá nàcuáa  
ní xáha<sup>n</sup> Yá Ndiöxí xii Déhe-gá. <sup>4</sup> Te téè dii cuèndá-xi  
ní ngódó tnùní-á<sup>n</sup> nání-dě Juàá, te téè-á<sup>n</sup> ní xíhi-dé  
xití yucu ní càhá<sup>n</sup>-dé tnúhu Yá Ndiöxí, te ní xóo  
dacuàndute-dé ñáyiù, te duha ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo  
ndècu-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha  
te cuandute-ndo, te duca<sup>n</sup> te Yá Ndiöxí cada càhnu  
iní-gá nchaa yíca cuěchi-ndo —duha ní xáha<sup>n</sup>-dě  
xii-yu.

<sup>5</sup> Te nchaa ñáyiú distritú Jùdeá, ndihí ñáyiú ñuú Jerusàlén ní sáhá<sup>n</sup>-yu ndéé yúte Jòrdán núú ndécú tē Juàá ní xíndedóho-yu nchaa tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-dé. Te cue ñáyiú ní náhmá nchaa yíca cuēchi-xi te ní dácuándute ñaha-dé xií-yu.

<sup>6</sup> Te té Juàá-á<sup>n</sup> ñí xíhnu-dé dóó idi càméyu, te ì<sup>n</sup> ñí<sup>n</sup> ní cuu pañú xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca làngóstá ndihí ndudí ñúñú cuéchi. <sup>7</sup> Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu-dé xii ñáyiú:

—Nchìcú<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> tée véxi, te tée-á<sup>n</sup> ìo-gá cúnùu-dé dàcúúxí yùhú, chí yùhú cúu-í ì<sup>n</sup> tée duu<sup>n</sup> duu<sup>n</sup> ñá túú tàú-í ngúnundeyi-í nandaxi cuèdicó ñí ni-hnu chàú-dé dico quìde-í chiù<sup>n</sup>-dé. <sup>8</sup> Te yùhú dácuàndute ñaha-í xii-ndo, dico mee-dě taxi-dé Espíritú Yá Ndiòxí cundecu ndihí-ndo —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu.

### *Sàndute Jesús*

*(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)*

<sup>9</sup> Te dàv-á<sup>n</sup> ñí quee Jèsús ñuú Nazàrét ì<sup>n</sup> ñuú yíndèhu distritú Galileá cuáhá<sup>n</sup>-gá yúte Jòrdán. Te yàcá<sup>n</sup> ní dácuándute ñaha té Juàá xii-gá. <sup>10</sup> Te òré ní nene-gá xití ndute, te ní xiní-gá nchìi andiú, te ní quee Espíritú Yá Ndiòxí véxi cuu<sup>n</sup>-xi ngúndecu ndihí ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ì<sup>n</sup> lómá cáá Espíritú-á<sup>n</sup> vèxi cuu<sup>n</sup>-xi. <sup>11</sup> Te òré-á<sup>n</sup> ñí tecú ní cáhá<sup>n</sup> Yá Ndiòxí ndéé andiú, te xáha<sup>n</sup>-gá xii Jèsús:

—Yòhó cúu-n Dèhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdí<sup>n</sup> iní ñáhà-í xii-n —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gá.

*Sácuíhná quidé yíca-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá dico ñá túú ní quide-gá*

*(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)*

12 Te Espiritú Yă Ndiöxí ndécá-xí Jèsús cuáhán ìñ xítí yucu. 13 Te xítí yucu-án ió víhí quítì déé<sup>n</sup>, te xíá<sup>n</sup> ndécú Jèsús ní ngüíta sácúíhná quidé yìca-xí cada-gá ìñ sá ñà túú tàú-gá cada-gá díco ñá túú ní sàndáá iní-gá. Te cue espíritu xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní xinu cuechi-xí nùú-gă. Te ní xíndecu-gá údico nduu xítí yucu-án.

*Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiùn ní táhú Tátá-gă Dútú Ndiöxí cada-gá*

*(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)*

14 Te sátá ñi ngava té Juáá vecaá, te Jèsús cuáhán-gá distritú Galileá dānehé-gá ñáyiú tnúhu váha, tnúhu sá càhá<sup>n</sup> nācuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu. 15 Te xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu:

—Vitna sa ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo, te chí dáñá nchāa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te quindáá iní-ndó tnúhu váha, tnúhu sá càhá<sup>n</sup> nācuáa naníhí tàhú-ndó —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá cúmí tnàhá cue téé tnì chácá*

*(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)*

16 Te Jèsús ñúhú-gă ichi cuáhán-gá tá yăha-gá yuhu làgúná Galileá, te ní xiní-gá té Xímú ndíhi ñaní-dé té Ndríxí xídáquēe-güedé ñunu-güedé xítí ndute tnì-güedé chácá, chí quítì tnàhí-án cúú chiùn-güedé tníí-güedē-di. 17 Te Jèsús ní xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Chí dáñá chiùn quide-ndo-án, te quixi-ndo chitnahá ñáhá-ndó xii-í te taxi-í ingá núú chiùn cada-ndo chí quíhí<sup>n</sup>-ndó cāhá<sup>n</sup>-ndó ñáyiú cuendá dacuàhá-yu tnúhu-í —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

18 Te òré-ni-á<sup>n</sup> nǐ dáñá cuè téé-á<sup>n</sup> ñunu-güedé te ní tuha ñaha-güedě xii-gá.

19 Te cuáhá<sup>n</sup>-gá luha-gá, te ní xiní-gá té Jàcobó ndìhi ñaní-dé té Juàá ñúhú-güedě xití bàrcú-güedé nátícu-güedé ñunu-güedé, te ndi ndùú-güedé cúú-güedě déhe té Zebèdeú. 20 Te ní cana ñaha-gǎ xii-güedé, te ní dándöo-güedé tǎtá-güedě ndìhi cue téé xìnu cuechi núú-güedě xití bàrcú, te ní tuha ñaha-güedě xii-gá.

*Í<sup>n</sup> téé yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávǎha  
(Lc. 4:31-37)*

21 Te ní quexìo Jesús ndìhi cue téé-á<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> ñuú nání Càpernaúm, te yàcá<sup>n</sup> ndécú-gǎ ní tnahá nduu ndètatú ñáyiú, te cuánguihu-gá veñúhu ñáyiú is-ràél dànehé ñáhá-gǎ xií-yu. 22 Te xìcuñúhu vǐhí-yu nchaa tnúhu càhá<sup>n</sup>-gá, chi quide-gá sá cúú-gǎ ì<sup>n</sup> Yaá táxí tnùnì vǐhí, te ñá túú dàcuaha ñaha-gá xií-yu dàtná dácuàha ñaha cue téé dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés. 23 Te xití veñúhu-á<sup>n</sup> ndécú tnàhá ì<sup>n</sup> téé yìhi ñaha ì<sup>n</sup> espíritú cúndìhi yucu ñávǎha, te espíritú-á<sup>n</sup> nǐ quide-xi níhi ní càhá<sup>n</sup> téé-á<sup>n</sup>, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii Jèsús:

24 —¿Te ná cuinì yòhó Jèsús téé ñuú Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nǔu vèxi-n nǔú ndécú-ndí-i? ¿Á<sup>n</sup> vèxi-n dànaa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xìnì ñáhà-í xii-n sǎ cúú-n ì<sup>n</sup> téé ñá túú tnàhí cuéchi-xi, chi núú Yǎ Ndiǒxí ní quee-n vèxi-n ñùyíú-a —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

25 Dico Jèsús ní tenàá-gá espíritú cúndìhi yucu ñávǎha-á<sup>n</sup>, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ:

—¡Cadí yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú téé-á! —  
càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii espíritú-á<sup>n</sup>.

<sup>26</sup> Te espíritú cúndîhi yucu ñávăha-á<sup>n</sup> nî dácŷyîhî ñáhá-xí xii téé-á<sup>n</sup>, te ní dácáná sàa ñaha-xi, te ní quee-xi yiqui cùñú-dé cuáhá<sup>n</sup>-xi. <sup>27</sup> Te nchaa ñáyiu xĩndecu-á<sup>n</sup> ïo ní cuñúhu-yu, te ní xítñàhá-yu:

—¿Te nása ndùu-tu sá quidé tée-a? ¿Ndudú sáa càhá<sup>n</sup>-tu-dé sánùu? Te quide-dé dàtná quidé ì<sup>n</sup> téé cùnùu vihi, chi càhá<sup>n</sup>-ni-dé te sàndáá ìní ñáhá nchàa espíritú cúndîhi yucu ñávăha —càchí-yu xítñàhá-yu.

<sup>28</sup> Te ío ndîhi ní níhî nchaa ñáyiu dava-gá ñuú yíndèhu distritú Galileá tnúhu nchaa nàcuáa càhá<sup>n</sup> Jèsús ndîhi nchaa sá quidé-gă.

*Jèsús quidé tătna-gá năná ñadîhî té Xímú*  
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

<sup>29</sup> Te òré ní ndee Jèsús veñúhu cue ñáyiu isràél, te cuáhá<sup>n</sup>-gá ndîhi té Jàcobó ndîhi té Juàá vehe té Xímú ndîhi té Ndrîxí. <sup>30</sup> Te năná ñadîhî té Xímú cùhú-a<sup>n</sup> ñùhu vihi-a<sup>n</sup> cahni, te ndîhi-ni ní xáha<sup>n</sup>-güedé xii Jèsús sá cùhú-a<sup>n</sup>. <sup>31</sup> Te ní sáhá<sup>n</sup>-gá núú cáá ñàha cuhú-á<sup>n</sup> te ní tñî-gá ndaha-a<sup>n</sup> ní ndocani ñaha-gă xii-a<sup>n</sup>. Te òré-ni-á<sup>n</sup> nî nchíco-a<sup>n</sup> cahni, te ní ngüíta-a<sup>n</sup> xìnu cuechi-a<sup>n</sup> núú-güedé ndîhi-gá.

*Jèsús quidé tătna-gá vâi ñáyiu cùhú*  
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

<sup>32</sup> Te òré sa cùnî-xi cundiqui<sup>n</sup> te ní quexìo ñáyiu núú ndécú Jèsús, te nchaa ñáyiu cùhú ní dátacá-yu ndècá-yu ní sáa núú-gă, te tñàhá cue ñáyiu yîhi ñaha espíritú cúndîhi yucu ñávăha ndècá-yu ní sáa

núú-gǎ. <sup>33</sup> Te nchaa ñáyiú ñuú-á<sup>n</sup> ñí chítú níhnŭ-yu yuyèhe vehe núú ñí quexìo Jesús. <sup>34</sup> Te Jèsús ní quide tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú cuèi ndi díí<sup>n</sup> ndi díí<sup>n</sup> núú cuèhé tnàhá-yu ì<sup>n</sup> ì<sup>n</sup>-yu, te ní queñuhu-gá nchaa espíritú cùndìhì yucu ñávǎha yìhì ñaha xii ñáyiú, te ñá túú ní dàña-gá cáhá<sup>n</sup> cue espíritú cùndìhì yucu ñávǎha-á<sup>n</sup> ní ì<sup>n</sup> tnúhu, te duca<sup>n</sup> ñí quide-gá chi cue espíritú-á<sup>n</sup> sa xìní-xi yoo cùu-gá.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá tnúhu Yá Ndiǒxí distritú Galileá  
(Lc. 4:42-44)*

<sup>35</sup> Te òré vátá tũndaá váha-gá ní ndacóo Jèsús cuáhá<sup>n</sup>-gá ì<sup>n</sup> xio yuhu ñuú núú ñà túú ñáyiú ndècu cuendá yàcá<sup>n</sup> cáhá<sup>n</sup> ndihì-gá Yá Ndiǒxí. <sup>36</sup> Te té Xímú ndihì cue té cùndìhì-dé nándùcu ñaha-güedé xii-gá. <sup>37</sup> Te òré ní naníhì ñáhá-güedě xii-gá, te ní xáha<sup>n</sup>-güedě:

—Nchaa ñáyiú nànducu ñahá-yu xii-n —  
càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>38</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Chí ná quèhí<sup>n</sup>-ó nchaa ñuú xĩndáa yatni-a, chi danèhé-í ñáyiú tnúhu Yá Ndiǒxí chi ñuú chiu<sup>n</sup>-á<sup>n</sup> vèxi-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>39</sup> Te Jèsús tá xica ndodo-gá cuáhá<sup>n</sup> nchaa ñuú yíndèhu distritú Galileá dánèhé-gá ñáyiú, te ndi tnahá ì<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> ñuú sàá-gá te duca<sup>n</sup> cuànguìhu-gá veñuhu-yu dànehé ñáhá-gǎ xií-yu tnúhu Yá Ndiǒxí, te cue ñáyiú yìhì ñaha espíritú cùndìhì yucu ñávǎha ta queñuhu-gá nchaa espíritú-á<sup>n</sup> yiqui cùñú-yu cuáhá<sup>n</sup>.

*Jèsús quidé tātna-gá ì<sup>n</sup> téé tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yìquì cùñú-ó*

*(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

<sup>40</sup> Te ní quexìo ì<sup>n</sup> téé tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yìquì cùñú-ó nùú Jèsús, te ní ngüíñí xítí-dě nùú-gǎ càhá<sup>n</sup> ndàhú-dé, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Véxi-í càhá<sup>n</sup> ndàhú-í nùú-n nùu vá cùndèe iní-n càda tātna ñaha-n xii-í chí cùtnuní iní-í sǎ ndácú-n —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>41</sup> Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-dé te ní dácàá-gǎ ndaha-gǎ ní tendaha ñàha-gǎ xii-dé, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ:

—Cuu cada tātna ñaha-í xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gǎ xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>42</sup> Te òré-ni-á<sup>n</sup> nǐ xócuìñí cuéhé tnàhá-dé. <sup>43-44</sup> Te Jèsús ní càhá<sup>n</sup> víhí-gǎ dóho-dé, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Vitna cuanùhú-na, dico vá yǎo ì<sup>n</sup> cúñaha-n sǎ ní quide tātna ñaha-í xii-n, te nùú dǔtú-ni cuáhá<sup>n</sup> cuendá sǎ ná quíní ñáhá-dě xii-n sǎ ní ndúha-n te cuáha-n-dě sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiõxí dàtná ní cachí ndí Moisés cuendá ná quíní ñáyiu sǎ ndáá ní ndúha-n —càchí-gǎ xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>45</sup> Te téé ní cuhú-á<sup>n</sup> nǐ xica-dé cuáhá<sup>n</sup>-dé, te ní ngüíta-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii nchaa ñáyiu ta nàníhí-dě nàcuáa ní quide Jèsús ní quide tātna ñaha-gǎ xii-dé. Te sǎ dúcá<sup>n</sup> nǐ xíté nuu téé-á<sup>n</sup> cuendú nàcuáa ní quide ñaha Jèsús xii-dé ní quide tātna ñaha-gǎ ní ndúha-dé, te xǎ<sup>n</sup> nùu dayuhu nǐ xóo quíhu-gǎ dava ñúú nùú ïo vǎi ñáyiu ndèhe ñaha xii-gǎ, te ní xóo cundecu-gǎ xítí yucu nùú ñà túú ñáyiu ndècu. Te nchaa ñúú ní quee ñáyiu ní sáhá<sup>n</sup>-yu nùú ndécú-gǎ ní càhá<sup>n</sup> ndihí ñàhá-yu xii-gǎ.

## 2

*Jèsús quidé tãtna-gá ì<sup>n</sup> tée cùhú ñá cúú-gã candá nihnu*

*(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)*

<sup>1</sup> Te sátá nǐ cuu ì<sup>n</sup> ùú nduu sá nǐ quee Jèsús ñuú Capèrnaúm te ní nasáá tucu-gá, te cue ñáyiú ní níhǐ-yu tnúhu sá nǐ ndexìo-gá núú quidé vèhe-gá.

<sup>2</sup> Te ndǐhi-ni ní tacá cuéhé víhǐ-yu, te ní chítú víhǐ-yu ndéé yuyèhe te ñá ní tnàhá-gá-yu. Te ní ngúíta-gá ní dánèhé ñáhá-gã xií-yu tnúhu Yá Ndiöxí. <sup>3</sup> Te òré-án nǐ quexìo cúmí tnàhá cue téé núú ndécú-gã nchídó-güedě ì<sup>n</sup> téé cùhú ñá cúú-gã candá nihnu-dé. <sup>4</sup> Dico ñá túú ní ndàcu-güedé sáá-güedé ndéé núú-gã chí ío cuéhé ñáyiú ndècu. Te xiá<sup>n</sup> núu ní sáá-güedé díquí véhé núú yíhǐ-gã-án nǐ caá<sup>n</sup>-güedé, te ichi ndàa díquí véhé-án nǐ dáquë-güedé téé cùhú-án, te ñùhu-dé ì<sup>n</sup> xító ní dáquë ñaha-güedě ndéé núú-gã. <sup>5</sup> Te Jèsús sa ní cutnùní iní-gá sá sàndáá iní ñáhá-güedě xii-gá núu ní xáha<sup>n</sup>-gã xii téé cùhú-án:

—Yòhó téé cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-dé.

<sup>6</sup> Te xiá<sup>n</sup> xǐnucóo ì<sup>n</sup> ùú cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te sá dúcá<sup>n</sup> nǐ cáhá<sup>n</sup> Jèsús núú cue téé-án nǐ sani iní-güedé: <sup>7</sup> “Tée-a càhá<sup>n</sup> cuéhé-dé cuendá Yá Ndiöxí duha càhá<sup>n</sup>-dé, chí vá yòo ì<sup>n</sup> ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuéchi ñáyiú chí ì<sup>n</sup>ndì díí-ni Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé. <sup>8</sup> Dico òré-ni-án nǐ cutnùní iní Jèsús nàcuáa sàni iní-güedé, núu ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—¿Te ná cuèndá duca<sup>n</sup> sàni iní-ndó-í? <sup>9</sup> Te sá dúhá nǐ xáha<sup>n</sup>-í xii téè cùhú-a sá nǐ quide càhnu iní-í nchaa yíca cuèchi-dé, te xǎ<sup>n</sup> nchòhó ñá túú cùtnuní iní-ndó nǔu ndáá càhá<sup>n</sup>-í àdi ñá ndáá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácóo-dé, te ndocani-dé xító ñùhu-dé véxi, te caca-dé, te cutnùní ndáá iní-ndó nǔu ndáá càhá<sup>n</sup>-í àdi ñá ndáá chi cundehe nǔú-ndó nàcuáa cada-í. <sup>10</sup> Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùní iní-ndó nchàa-ndo sá yǔhú Téè cùu ñáni tnáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndǐhi-í tnúhu ndee iní sá cadá càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiu ñuyíú-a —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii téè cùhú-á<sup>n</sup>:

<sup>11</sup> —Ndacóo te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-á<sup>n</sup>, te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>12</sup> Te òré-ni-á<sup>n</sup> nǐ ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñùhu-dé ní quexìo-á<sup>n</sup>, te ndèhe nchaa ñáyiu xǐndecu-á<sup>n</sup> nǐ ndee-dé tnuú-yu cuáhá<sup>n</sup>-dé. Te sá dúcá<sup>n</sup> nǐ quide Jèsús ní quide tátna-gá téè-á<sup>n</sup>, xǎ<sup>n</sup> ío ní cuñúhu nchaa ñáyiu, te ní xítناهá-yu:

—Càhnu vihi cuu Yá Ndiǒxí, chi ñá ñ<sup>n</sup> ndùu quini-ó dùha cuu datná ní cuu vitna —càchí-yu xítناهá-yu.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá ñ<sup>n</sup> téè nàni Leví*

*(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)*

<sup>13</sup> Te Jèsús cuáhá<sup>n</sup> tucu-gá yuhu làgúná, te ío cuéhé ñáyiu ní sátnàhá ñáhá xii-gá, te ní dánèhé ñáhá-gǎ xii-yu tnúhu Yá Ndiǒxí. <sup>14</sup> Te òré ní yáha ní dánèhé ñáhá-gǎ xii-yu, te ní naquehe<sup>n</sup>-gá ichi, te ní yáha yatni-gá ñ<sup>n</sup> xichi núú núcòo ñ<sup>n</sup> téè nàni Leví déhe ñ<sup>n</sup> téè nàni Alfeú quidé còbrá-dé ñáyiu cuèndá impuèstú chi cobràdór cúú-dé. Te òré ní xiní ñáhá-gǎ xii-dé, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ:

—Néhé chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te té Lèví-á<sup>n</sup> ñí ndacuíñí-dé, te ní tuha ñaha-dě xii-gá.

<sup>15</sup> Te té Lèví-á<sup>n</sup> cuǎhá<sup>n</sup>-dé ndihí Jèsús vehe-dé. Te yíhí Jesús mèsá xéxí-gǎ ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá, te tnàhá vài cue téé cuihna ìní-xi quìde cobrá ñáhá xii ñáyíu cuèndá impuèstú, ndihí dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha nùcòo ndihí ñaha-güedě xii-gá xéxí ndihí ñaha-güedé, te duca<sup>n</sup> chí ío vài ñáyíu nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-gá. <sup>16</sup> Te sá ñí xiní cue téé dàcuáha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihí cue téé cùu fariséu xéxí Jèsús ndihí nchaa cue téé-á<sup>n</sup> nùu ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-güedě nùu cuè téé xica cuu ndihí-gá, te xǎha<sup>n</sup>-güedě:

—¿Ná cuèndá duca<sup>n</sup> quìde téé cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndihí cue téé cuihna ìní-xi quìde cobrá ñáhá xii ñáyíu cuèndá impuèstú, ndihí nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě.

<sup>17</sup> Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii cue téé xica cuu ndihí-gá, nùu ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáyíu ñá túú cùhú chí ñá túú xìni ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyíu cùhú chí xìni ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í càhá<sup>n</sup>-í ñáyíu cùtnuní ìní-xi sá ndécú cuèchi-xi te ñá túú vèxi-í càhá<sup>n</sup>-í ñáyíu càchí sá ñà túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Cuèndá cue ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí áma càhá<sup>n</sup>  
ndihí-yu Yá Ndiöxí  
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)*

<sup>18</sup> Te cue téé xìca cuu ndihí té Juàá, ndihí cue téé xìca cuu ndihí cue téé cùu fariséú ñá túú tnàhí ná xéxí-güedé áma càhá<sup>n</sup> ndihí-güedé Yá Ndiöxí. Te ì<sup>n</sup> nduu duca<sup>n</sup> xìquide-güedé, te ní sáhá<sup>n</sup> ñáyiú ní xíca<sup>n</sup> tnúhũ-yu núú Jèsús, te xáhã<sup>n</sup>-yu xii-gá:

—Cuèní-ndí cachí tnúhu-n ñá cuèndá cue téé xìca cuu ndihí té Juàá, ndihí cue téé xìca cuu ndihí cue téé cùu fariséú ñá túú tnàhí ná xéxí-güedé áma càhá<sup>n</sup> ndihí-güedé Yá Ndiöxí, te cue téé xìca cuu ndihí-n ñá túú dùca<sup>n</sup> quide-güedé —càchí-yu xáhã<sup>n</sup>-yu xii-gá.

<sup>19</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xií-yu:

—Nchòhó xìní-ndó sã vã cúú cũñaha-o xii ñáyiú ñúhu vico tnándaha sá vã cúú càxí-yu nini ndècu ndihí ñaha téé tnándaha xií-yu. <sup>20</sup> Dico sáá nduu te vã cùndècu ndihí ñaha-gá téé tnándaha-á<sup>n</sup> xií-yu, te dàvá-á<sup>n</sup> te cahni iní-yu vã cáxí-yu cuèndá sá ndihú iní-yu.

<sup>21</sup> Te vã yõo ì<sup>n</sup> dándée luha dóó sáá ì<sup>n</sup> dóó sa ní cuu tühú víhí, chi dóó sáá-ã<sup>n</sup> nàndiyi-xi te uu<sup>n</sup>-gá ndata-xi dõó sà ní cuu tühú-á<sup>n</sup>. <sup>22</sup> Te ní vã yõo ì<sup>n</sup> chihí ndidí sáá xití ì<sup>n</sup> lamba sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo duca<sup>n</sup> na càda te ndava lamba sa ní cuu tühú-á<sup>n</sup>, chi ío níhi yócó ndidí-á<sup>n</sup>, te cuíta-ni ndidí-á<sup>n</sup> te cuíta-ni lamba-á<sup>n</sup> te núu duca<sup>n</sup> na càdá-yu. Núu xíã<sup>n</sup> xíní ñúhu-xi quée ndidí sáá-ã<sup>n</sup> xití ì<sup>n</sup> lamba saa —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xií-yu.

*Cue téé xica cuu ndihí Jesús sàhnú-güedé yoco triú nduu ndètátú ñáyíu*

*(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)*

<sup>23</sup> Te ñ<sup>n</sup> nduu cùu-xi nduu ndetátú ñáyíu ñùhu Jesús ichi ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá, te ta yáha-gá ndihí-güedé ñ<sup>n</sup> xichi núú cáá triú, te ní ngüíta-güedé sàhnú-güedé yoco triú-á<sup>n</sup>. <sup>24</sup> Te cue téé cùu fariséú ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—¿Ná cuendá duca<sup>n</sup> quide cue téé xica cuu ndihí-n sàhnú-güedé yoco triú vitna cùu-xi nduu ndetátú-i? Te ñá túú tàú-güedé duca<sup>n</sup> càda-güedé —càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>25</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—¿Te náa vátá dácua<sup>n</sup> tnahi-gá-ndó nùú tùtú Yă Ndiöxí núú càhá<sup>n</sup>-xi nàcuáa ní quide ndí Dàvíí cùtnàhá ní xihí ndí docó ndihí cue téé ní xica cuu ndihí ndí-á<sup>n</sup>? <sup>26</sup> Te dàvá-á<sup>n</sup> ñí xíndecu ñ<sup>n</sup> téé ní xínani Abiàtár ní cuu-dé dútú cúnùu, te ndí Dàvíí ní quíhu ndí xití vehe Yă Ndiöxí ní quehe<sup>n</sup> ndí pàá ní cuu í ndécú-á<sup>n</sup> ñí dácãhñu ndí cue téé ní xica cuu ndihí ndí ní xexi ndí ndihí-güedé, te mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-á<sup>n</sup> ní cùu —cachí-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>27</sup> Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu Jesús xii-güedé:

—Mee Yă Ndiöxí ní taxi ndecu-gá nduu ndètátú ñáyíu, te ñá túú ní càchí-gá sá mée-yu náandi cani iní-yu cadá-yu canehe í-yu nduu ndètátú-yu-á<sup>n</sup>. <sup>28</sup> Te yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, tnàhá-í ndécú ndihí-í tnúhu ndee ìní sá cùu-í nchaa ñáyíu nàcuáa cadá-yu nduu ndètátú-ó-á<sup>n</sup> —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

### 3

*Ï<sup>n</sup> téé ní yíchí Ï<sup>n</sup> xio ndaha-xi  
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)*

<sup>1</sup> Te Jèsús cuánguihu tucu-gá xití veñúhu, te xití veñúhu-á<sup>n</sup> ndécú Ï<sup>n</sup> téé ní yíchí Ï<sup>n</sup> xio ndaha-dé. <sup>2</sup> Te xía<sup>n</sup> ndécú cuè téé xito dayuhu ñaha xii-gá, te núu cada tátna-gá téé cùhú-á<sup>n</sup> nduu cùu-xi nduu ndetatú-güedé ndihí ñáyiú, cuendá duca<sup>n</sup> te níhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacá<sup>n</sup> cuéchi-güedé cuendá-gá.

<sup>3</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gá xii téé cùhú ndaha-xi-á<sup>n</sup>:

—Ndacuíñí te ngúnutnîi-n cuädava iha —càchí-gá xäha<sup>n</sup>-gä xii-dé.

<sup>4</sup> Te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gä núú-güedé, te xäha<sup>n</sup>-gä:

—Chí càchí tnúhu ná cúú sã cúú càda-o nduu ndetatú-ó. ¿Sá vãha ñã sá cuèhé? ¿Sá cáda tátna-o ñãyiú cùhú ñã sá cáhni-ó-yu? —càchí-gá xäha<sup>n</sup>-gä xii-güedé.

Dico ni Ï<sup>n</sup>-güedé ñá túú tnàhí ni cãhá<sup>n</sup>-güedé.

<sup>5</sup> Te Jèsús ní xíndéhé vãha-gá núú nchàa-güedé te ní cudéé<sup>n</sup>-gä, te ní ndíhú iní-gá chi ío sàá iní-güedé, te ní xáha<sup>n</sup>-gá xii téé cùhú ndaha-xi-á<sup>n</sup>:

—Ndocani ndaha-n —càchí-gá xäha<sup>n</sup>-gä xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni-á<sup>n</sup> ñí ndúha.

<sup>6</sup> Te cue téé cùu fariséú ní xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé Ï<sup>n</sup> xichi núú ñí naníhí tnáhá-güedé ndihí cue téé cùndihí té Hèrodés cuendá ndatnúhu-güedé nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

*Cuéhé víhí ñãyiú ní quexìo yuhu lagúná*

<sup>7</sup> Te Jèsús ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá yuhu làgúná distritú Galileá, te ío cuéhé ñãyiú distritú-á<sup>n</sup> nchìcú<sup>n</sup> ñáhã-yu xii-gá

cuáhá<sup>n</sup>. <sup>8</sup> Te núú nǐ quexìo-gá-á<sup>n</sup> nǐ sáhá<sup>n</sup> ñáyiú distritú Jùdeá, ñáyiú ñuú Jerusàlén, ñáyiú distritú Idùmeá, ñáyiú xǐndecu ndàa ingá xio yúte Jòrdán, ndìhi ñáyiú xǐndecu yatni ñuú Tìrú ndìhi ñuú Sidón, te duca<sup>n</sup> ïo vǎi-yu ní sáhá<sup>n</sup> núú ndécú-gǎ chi ní níhǐ-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá. <sup>9</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii cue tée xìca cuu ndìhi-gá sá cádá tǔha-güedé ì<sup>n</sup> bàrcú cuèndá caa-gá núú-xi cuèndá sá vǎ dádèhnde ñahá-yu xii-gá chi ïo cuéhě-yu. <sup>10</sup> Te sá dúcá<sup>n</sup> nǐ níhǐ-yu tnúhu sá quidé tǎtna-gá ñáyiú cùhú, núu xǐá<sup>n</sup> nchaa dava-gá ñáyiú cùhú súúni dìcò ngõnchihi tnàhá-yu cuáhá<sup>n</sup>-yu núú ndécú-gǎ cuìní-yu tnándeé ñáhǎ-yu xii-gá cuèndá sá cuìní-yu ndúha-yu. <sup>11</sup> Te cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávǎha ní sanu xitì ñaha-xi xií-yu núú Jèsús òré ní xiní ñáhá-xí xii-gá, te xǐá<sup>n</sup> ní quide níhi ní cáhá<sup>n</sup>-yu, te xǎhá<sup>n</sup>-yu xii Jèsús:

—jYòhó cúú-n Dèhe Yá Ndiõxí! —càchí-yu xǎhá<sup>n</sup>-yu xii-gá.

<sup>12</sup> Te Jèsús ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávǎha-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii nchaa ñáyiú ní xǐhi-xi-á<sup>n</sup> sǎ vǎ càhá<sup>n</sup>-yu núú ñáyiú yoo cùu-gá.

*Jèsús cǎxi-gá úxúú tnàhá cue tée dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá*

*(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)*

<sup>13</sup> Te sátá dúcá<sup>n</sup> nǐ cuu te Jèsús ní sáá-gá ì<sup>n</sup> yucu, te xǐá<sup>n</sup> ndécú-gǎ ní cana-gá nchaa cue tée càchí iní-gá. Te òré ní quexìo nchaa cue tée-á<sup>n</sup> núú-gǎ, <sup>14</sup> te ní cǎxi-gá úxúú tnàhá cue tée caca cuu ndìhi-gá, te ñuú-ni cue tée-á<sup>n</sup> tendaha-gǎ quíhǐ<sup>n</sup>-güedé cáhá<sup>n</sup>-güedé tnúhu-gá núú

ñáyiú. <sup>15</sup> Te ní sáñaha-gă xii-güedé tnúhu ndee ínì cundecu ndìhi-güedé cuèndá cada tátna-güedé ñáyiú cùhú, ndìhi cuèndá queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú. <sup>16</sup> Te duha xĩnani ndì ùxúú cue téé-án: Hí<sup>n</sup>-dé nání-dě Xĩmú, te mee-gă ní taudìu ñaha-gá xii-dé sá cùnàni-dé Pèlú. <sup>17</sup> Te ìngá-dé nání-dě Jàcobó, te ìngá-dé nání-dě Juàá, te ñaní té Jàcobó-án cúú tẽ Juàá te ndì ndùú-güedé cúú-güedẽ déhe té Zebèdeú, te ndì ndùú cue téé-án nĩ dánání ñaha Jesús xii-güedé Boànergés, te tnúhu-án quéé-xí: Cue téé ío yáchí cúdèé<sup>n</sup>, duha quèe-xi tnúhu-án. <sup>18</sup> Te duha xĩnani dàva-gá-güedé: Té Ndrìxí, té Lipé, té Bartolomé, té Mâteú, té Măxí, té Jàcobó déhe té Àlféú, té Tàdeú, té Xĩmú téé ní cundìhi cue téé canànistá ní cùu, <sup>19</sup> ndìhi té Jùdás Iscàrioté téé ní sáá nduu nĩ sáha cuèndá ñáhá xìi Jesús núú cuè téé cùu úhú ínì ñáhá xii-gá, duha xĩnani cuè téé ní cáxi Jèsús ní xica cuu ndìhi-gá.

*Càchí-güedé sá ndécú ndìhi Jesús yucu ñávãha dico ñá ndàá*

*(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

Te sátá dúcá<sup>n</sup> te cuáhá<sup>n</sup>-gá ndìhi-güedé núú quidé vèhe-gá. <sup>20</sup> Te ío vài ñáyiú ní tacá-ni tucú-yu xíá<sup>n</sup>, te ni ñã ní nĩhí-gă nása cada-gá caxi-gá ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá cuèndá sá ïo vài-yu. <sup>21</sup> Te cue ñáyiú cùu ndì mee Jesús ní níhĩ-yu tnúhu nchaa nàcuáa cùu, te nchaa ñáyiú ñá cùtnuní váha ínì-xi ní cachí-yu sá nĩ nduu lùcú-gá nõu xíã<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup> ñáyiú cùu ndì mee Jesús núú ndécú-gă cuèndá candeca ñáhá-yu xii-gá núhú ní cùu.

22 Te cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés véxi ndéé ñuú Jerusàlén ní cáhá<sup>n</sup> cuèhé-güedé cuèndá Jèsús, chi ní xítñàha-güedé:

—Tée-a ndècu ndìhi-dé sácuíhná, te ñuú xíá<sup>n</sup> chíndèe ñaha-xi xii-dé queñùhu-dé nchaa espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiú, te ñuú-ni-xi tàxi tnùní-xi nchaa espíritú-á<sup>n</sup> —duha ní xítñàha-güedé.

23 Te Jèsús ní cana ñaha-gã xii-güedé, te ní cani-gá ñuú cuèndú núú-güedé nàcuáa tecú tnùní-güedé tnúhu-gá, te xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—¿Te nása cada sácuíhná queñùhu-xi cue espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiú-i? 24 Te nchòhó xìní-ndó sã ñuú ñuú tée yìndaha ñuú nació<sup>n</sup> vá cúú ñuúnuu-dé ndìhi cue tée cùndìhi-dé, te vá cúdí-dé cunuú-dé. 25 Te ñuú-ni duca<sup>n</sup> sãtnahá-xi cùu tucu ñáyiú xíndecu ñuú-ni vèhe, chi núú vá cúú ñuúnuú-yu, te vá cúdí-yu cundecu càhnú-yu. 26 Te núú sácuíhná ñà túú cùu ñuúnuu-xi ndìhi cue espíritú cùndìhi-xi, te vá cúdí-xi cundecu-xi taxi tnùní-xi te núú duca<sup>n</sup> quide-xi.

27 Te nchòhó xìní-ndó sã cuè ñadúhú chi vá ndácú-güedé cuèndá-ni quíhu-güedé duhu-güedé vehe ñuú tée ío ndee, chi díhna-gá xìní ñùhu-xi tní-güedé téé-á<sup>n</sup> dacùtu ñaha-güedé xii-dé dãtnùní duca<sup>n</sup> te ndacu-güedé duhu-güedé nchaa sá ndécú ndìhi-dé.

28 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã cuèhé sá dúhá quide ñáyiú, ndìhi nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càhá<sup>n</sup>-yu cuèndá Yã Ndiòxí cuu cada càhnu iní-gá. 29 Dico cue ñáyiú na

càhá<sup>n</sup> cuèhé cuèndá Espíritú Yă Ndiöxí, ñáyi-u-á<sup>n</sup> vă cádá càhnu iní ñáhá tñahí-gá xií-yu, chi cun-decu-ni cuéchi-yu núú-gă ni caa ni quíhí<sup>n</sup> — cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>30</sup> Te duca<sup>n</sup> nî cáhá<sup>n</sup>-gá chi cächí-güedé sá ndécú ndìhi-gá espíritú cündìhi yucu ñávăha.

*Năná Jèsús ndìhi cue ñaní-gá  
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)*

<sup>31</sup> Te ní quexìo náná Jèsús ndìhi cue ñaní-gá núú ndécú-gă xĩnutnii-yu quehé, te ní xáhă<sup>n</sup>-yu xii ì<sup>n</sup> ñáyi-u xĩndecu-á<sup>n</sup> să dáyăha-yu tnúhu núú-gă cuèndá quee-gá ndatnúhu ndìhi ñaha-gă xií-yu. <sup>32</sup> Te cue ñáyi-u xĩnucóo ni cándéé dîñi-gá ní xáhă<sup>n</sup>-yu xii-gá:

—Năná-n ndìhi cue ñaní-n ndécú-yu quehé nándücu ñahá-yu xii-n —cächí-yu xáhă<sup>n</sup>-yu xii-gá.

<sup>33</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xií-yu:

—Te cachí tnúhu-ndo yöndi-gá ñáyi-u cùu datná nănà-í ndìhi dàtná cue ñaní-í —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

<sup>34</sup> Te dătnùní ní xíndéhé văha-gá núú nchàa ñáyi-u xĩnucóo ni cándéé dîñi-gá-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gă xií-yu:

—Nchaa ñáyi-u-a cùú-yu dàtná nănà-í ndìhi dàtná cue ñaní-í. <sup>35</sup> Chi nchaa ñáyi-u quide nacuaá càhá<sup>n</sup> Yă Ndiöxí, ñáyi-u-á<sup>n</sup> cúú-yu dàtná cue ñaní-í, ndìhi dàtná cue cúha-í, ndìhi dàtná nănà-í —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

## 4

*Nàcuáa quide tée cuángacá<sup>n</sup> trüü  
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)*

1 Te Jèsús ní ngüíta-gá dácuaaha tucu-gá ñáyi u yuhu làgúná. Te cuéhé víhŷ-yu ní tacá xiá<sup>n</sup> nũu cuásaá-gá núú ì<sup>n</sup> bàrcú nútnŷ xítí ndute làgúná-á<sup>n</sup>, te núú xǎ<sup>n</sup> ní ngóo-gá te ní ngüíta-gá dánèhé ñáhá-gǎ xií-yu, te nchaá-yu xǐxúcu-yu yuhu làgúná-á<sup>n</sup>. 2 Te ní ngüíta-gá ní cani-gá titní cuèndú núŷ-yu nàcuáa tecú tnùnŷ-yu tnúhu-gá, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu:

3 —Chí cùndèdóho váha ì<sup>n</sup> cuèndú ná càni-í-a. Ì<sup>n</sup> téé cuángacá<sup>n</sup>-dé triú. 4 Te òré ní ngüíta-dé dǎngoyo-dé triú-á<sup>n</sup>, te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xiní cue tílaá te ní na-datàcá-güedi. 5 Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhŷ víhi yúú, te ndŷhi-ni ní xínu-xi cuèndá sá ñà túú càvihi ñuhu. 6 Dico òré ní nayehé ñá túú ní cùndee iní-xi chi ní yíchí-xi, chi ñá túú ní ñhŷ quŷhŷ<sup>n</sup> cùnú yóho-xi. 7 Te dava ní ngava núú yúcu ndŷquŷ<sup>n</sup> tnu ìñu, te ì<sup>n</sup>nuu-ni ñ xínu-xi ndŷhi tnu ìñu, te tnu ìñu-á<sup>n</sup> ñ sahnu-xi te ní dánáá-xí nchàa triú sá ñ xínu-á<sup>n</sup>. 8 Dico dava triú-á<sup>n</sup> ñ ngava-xi núú ndécú ñuhu coco<sup>n</sup>, te xiá<sup>n</sup> ní xínu-xi te ní sahnu-xi te ío váha ní cuu, chi núú ì<sup>n</sup>-ní triú-á<sup>n</sup> te dava yoco-xi ní nguŷhi ócò úxí triú-xi, te dava yoco-xi ní nguŷhi únídico triú-xi, te dava yoco-xi ní nguŷhi ì<sup>n</sup> cièndú triú-xi —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu.

9 Te xǎha<sup>n</sup> tùcu-gá xií-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyi ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-í-a, te ío váha chí cuǎha cuèndá —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá ná cuèndá duca<sup>n</sup> càni-gá cuèndú  
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)*

10 Te sátá nǐ ndaca ñáyiú-á<sup>n</sup> te ní quendóo mee-nǎ Jèsús ndihì cue téé xìca cuu ndihì-gá, ndihì ì<sup>n</sup> úú-nǎ ñáyiú. Te ñáyiú-á<sup>n</sup> ndihì cue téé-á<sup>n</sup> ní xícá<sup>n</sup> tnúhǔ-yu ndihì-güedé núú-gǎ, núu nása quèe-xi cuendú ní cani-gá núú-yu ndihì-güedé. 11 Te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo ì<sup>n</sup> sá vǎtá quíní-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-gá ndíhu ndaha-gǎ ñáyiú, dico dava-gá ñáyiú càni-í mee-ni cuendú núú-yu. 12 Chi cuéi na quíní-yu nchaa nàcuáa cuu dico ní vǎ cútnùnì iní-yu ná cuendá duca<sup>n</sup> cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico ní vǎ tècú tnùnì-yu. Te duca<sup>n</sup> ndòhó-yu cuendá sá vǎ quìndáá iní-yu Yá Ndiöxí, ndihì cuendá sá vǎ cádá càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu ndihì-güedé.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá nàcuáa quèe-xi cuendá téé cuángacá<sup>n</sup> triú*

*(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)*

13 Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu Jesús xii cue téé xìca cuu ndihì-gá, ndihì cue ñáyiú-á<sup>n</sup>:

—Nchòhó, ñá túú ní tècú tnùnì-ndó cuendú ní cani-í núú-ndó, te núu duca<sup>n</sup>, ¿te nása tecú tnùnì-ndó dàva-gá cuendú cani-í núú-ndó-í? Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quèe-xi cuendú ní cani-í núú-ndó. 14 Te téé cuángacá<sup>n</sup> triú-á<sup>n</sup> cúú-dě dàtná ì<sup>n</sup> téé cuáhá<sup>n</sup> càhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú. 15 Te triú-á<sup>n</sup> cúú-xí dàtná tnúhu Yá Ndiöxí, te triú sá nǐ quene ndava ní ngava ndéé ichi, xǎ<sup>n</sup> cúú-xí dàtná ñáyiú ní tnahá iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico sácúíhná cuáhá<sup>n</sup>-xi xòcani-xi tnúhu-gá iní-yu cuendá sá vǎ cǎnchícú<sup>n</sup> nihnú-yu nàcuáa càhá<sup>n</sup>

tnúhu-án. <sup>16</sup> Te triú sá nǐ ngava ñuhu yadi núú yíhí vǐhi yúú, xǐán cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiǒxí te díí ìní ní tñí-yu tnúhu-gá. <sup>17</sup> Dico òré ná ngüita ñáyiú cúcuèhé ñáhǎ-yu xií-yu àdi nándi-gá sá yáha-yu sá cuendá tnúhu-gá, te ñǎ cùndèe iní-yu chi dàñá-yu tnúhu-gá cuendá sá ñà túú nihí ndéë-yu. <sup>18</sup> Te triú sá nǐ ngava núú yúú ndǐquí<sup>n</sup> tnu ìñu xǐán cúú-xí dàtná ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiǒxí, <sup>19</sup> dico cuèé cuèé ní nacuanaá-yu tnúhu-gá, chi cuendá mee-ni sǎ cúú-xí mèé-yu ñùhu iní-yu, ndihí cuendá sá ïo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndihí cuendá sá ïo cùdí ìní-yu nchaa sá ïó ñuyíú-a, te ñǎ túú ñùhu iní-yu tnúhu sá nǐ xíndedóho-yu-án nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. <sup>20</sup> Dico triú sá nǐ ngava núú ndécú ñùhu coco<sup>n</sup>, xǐán cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiǒxí te quidé-yu nchaa nàcuáa càhá<sup>n</sup> tnúhu-án. Te cada iní-ndó sǎ ñáyiú-án cúú-yu dàtná triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ócó úxí triú-xi, ndihí triú sá nǐ nguíhi yoco-xi únídico triú-xi, ndihí triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ì<sup>n</sup> ciendú triú-xi. Te duca<sup>n</sup> sǎtnahá-xi cùú-yu chi ïo váha quidé-yu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii cue téé xica cuu ndihí-gá ndihí cue ñáyiú-án.

*Cuendá iti*  
(Lc. 8:16-18)

<sup>21</sup> Te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii nchaa ñáyiú:

—Ñá túú nì ì<sup>n</sup> ñáyiú tèñuhú iti te chiváha-yu ì<sup>n</sup> xití quídi, àdi chiváha-yu ì<sup>n</sup> caha càamá, chi tàxi ndecú-yu ì<sup>n</sup> núú dùcú<sup>n</sup> cuendá cutnùní núú nchaa ñáyiú. <sup>22</sup> Te nì ì<sup>n</sup> tnúhu sá ñǎ tècú tnùnì ñáyiú vitna cachí-ó sǎ vǎ tècú tnùnì-yu chi dacuítí sǎ tècú

tnùní-yu, te ni ìn<sup>n</sup> tnúhu sá cächí-ó cùu yuhu vitna vá cúu yùhu chi dacuitíí sã quéeé tũu-xi núú ñáyiu. <sup>23</sup> Te nchòhó cue ñáyiu ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-í-a, te ío váha chí ná cuăha cuendá —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

<sup>24</sup> Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá:

—Ío váha chí cùndedóho tnúhu na càhá<sup>n</sup>-í-a. Te nàcuăa-ni quide-ndo danehé-ndó ñáyiu tnúhu Yá Ndiõxí, te ðiu-ni duca<sup>n</sup> càda ñaha-gá xii-ndo, te uu<sup>n</sup>-gá duca<sup>n</sup> càda-gá sá cúu-xí-ndó. <sup>25</sup> Te nchaa nchòhó ñáyiu tècú tnùní tnúhu Yá Ndiõxí, uu<sup>n</sup>-gá cuita tecú tnùní-ndó tnũhu-gá quíhí<sup>n</sup>. Te nchaa nchòhó ñáyiu ñá túú tècú tnùní tnúhu-gá, te uu<sup>n</sup>-gá vá tècú tnùní-ndó —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

*Nàcuăa sàhnu triú*

<sup>26</sup> Te Jësús xăha<sup>n</sup> tùcu-gá:

—Na càni-í ìn<sup>n</sup> cuendú núú-ndó cuendá tecú tnùní-ndó nàcuăa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii ñáyiu. Ìn<sup>n</sup> tée cuángacá<sup>n</sup>-dé triú. <sup>27-28</sup> Te sátá ñí yáha ní sacá<sup>n</sup>-dé triú-á<sup>n</sup>, te cuánuhú-dé vehe-dé ndétátú-dé. Te duca<sup>n</sup>-ni ta xìca nduu cuáhá<sup>n</sup> te ní xínu triú-á<sup>n</sup>, te nàcuăa ta sàhnu-xi cuáhá<sup>n</sup> te ta quèe ndaha-xi, te duca<sup>n</sup>-ni cùu ní sáá nduu ñí quene yoco-xi te ní nguíhi triú-xi, dico tée ní sacá<sup>n</sup> triú-á<sup>n</sup> ñà túú xìní-dé nása ní sahnu-xi, chi mee ñùhu ní quide-xi ní sahnu triú-á<sup>n</sup>. <sup>29</sup> Te òré sa ní ndíhi ní cuaa<sup>n</sup> te ní nguíta tée ní sacá<sup>n</sup>-á<sup>n</sup> náquèhndé-dé nátàxi tnaha-dé —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

*Cuendá ndíquí<sup>n</sup> yutnu nàni mostázá*

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

<sup>30</sup> Te xăha<sup>n</sup> tùcu Jësús xií-yu:

—Na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó cuendá tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí xii ñayiu. <sup>31</sup> Ì<sup>n</sup> yutnu nàni mostázá cúú-xí ì<sup>n</sup> yutnu sá líhli vìhi-gá ndíquí<sup>n</sup>-xi dàcúúxí ndíquí<sup>n</sup> nchaa cúhú, <sup>32</sup> dico òré ná càcá<sup>n</sup>-güedé núú ñúhú-güedě, te na xĩnu-xi te sàhnu-gá-xi dàcúúxí nchaa cúhú, te nchaa dité-xi ío cùu cahnu-xi, te ndéé cue quitì ndàva núú tàchí sácõo-güedi nchaa núú dité-xi xĩnu ndeti-güedi —cachí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-yu.

*Ío titní cuendú ní cani Jèsús núú ñayiu  
(Mt. 13:34-35)*

<sup>33</sup> Te ío-gá vai cuendú ní cani Jèsús núú ñayiu cuendá tecú tnùní-yu tnúhu Yá Ndiõxí, dico dava cuendú ñá túú ní càni-gá núú-yu, chi ní cutnùní iní-gá sá vã tècú tnùní-yu nchaa. <sup>34</sup> Te mee-ni cuendú ní cani Jèsús núú ñayiu ndi tnahá òré ní dánèhé ñáhá-gã xii-yu tnúhu-gá. Te òré ndécú mée Jesús ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá, te ní xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé nàcuáa quèe-xi ì<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> cuendú ní cani-gá núú ñayiu.

*Jèsús ngání-gã táchí ndíhi ndute làgúná  
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)*

<sup>35</sup> Te diu-ni nduu-ã<sup>n</sup> òré sa ta cùndiquí<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup> ní xãha<sup>n</sup> Jèsús xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Chí ná quíhí<sup>n</sup>-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

<sup>36</sup> Te ní quide ndee iní-gá nchaa ñayiu xĩxúcu-á<sup>n</sup>, te diu-ni bàrcú sá ñúhú-gã òré ní dánèhé-gá ñayiu tnúhu-gá diu-ni xíã<sup>n</sup> ní dácácá cuè téé xica cuu ndíhi-gá ndécá ñàha-güedé xii-gá cuáhá<sup>n</sup>, te

tnàhá ì<sup>n</sup> ũú-gá bàrcú ní xica-xi nchìcú<sup>n</sup>-xi bàrcú ñùhú-gǎ-á<sup>n</sup> cuǎhá<sup>n</sup>. <sup>37</sup> Te ñùhu barcú ñùhú-gǎ-á<sup>n</sup> ichi cuáhá<sup>n</sup>-xi núú ndute, te ní quexìo ì<sup>n</sup> táchí ñìhi, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú-á<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup>, te sa cuíní-nǎ-xi quée naa bàrcú-á<sup>n</sup> xití ndute ni cùu. <sup>38</sup> Te Jèsús cáá-gǎ xidí-gá ì<sup>n</sup> xichi ndàa sátá bàrcú-á<sup>n</sup>, te yìnchihi ì<sup>n</sup> dóo dǐquí-gǎ. Te sá dúcá<sup>n</sup> cuíní-xi quée naa bàrcú-á<sup>n</sup> nùu ní sáhá<sup>n</sup>-güedé ní ndocani ñaha-güedě xii-gá, te xǎha<sup>n</sup>-güedě:

—¡Mèstrú, ndiquíú ìní! ¿Náa ñá túú ndìhú ìní-n sǎ tá quée naa-o cuáhá<sup>n</sup>-ǎ<sup>n</sup>? —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>39</sup> Te Jèsús ní ndiquíú ìní-gá te ní ndacóo-gá, te ní tenàá-gá táchí-ǎ<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii ndute làgúná:

—¡Tnavíí-nǎ cuhu<sup>n</sup>, chi ío dusa<sup>n</sup>! —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii ndute-á<sup>n</sup>.

Te òré-ni ní ngüíñí táchí-ǎ<sup>n</sup> te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute làgúná-á<sup>n</sup>. <sup>40</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ndée dúcá<sup>n</sup> yùhú-ndó-í? ¿Náa ñá túú sàndáá ìní ñáhá ndìsa-ndo xii-í-ǎ<sup>n</sup>? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>41</sup> Dico mee-güedě chi ío ní yùhú-güedé sá duca<sup>n</sup> ñí quide-gá ní xiní-güedé, te ní xítñaha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáhá<sup>n</sup>-ni-dé, te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi ndùte làgúná-a-í? —càchí-güedé xítñaha-güedé.

## 5

*Ì<sup>n</sup> téé yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávǎha  
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)*

1 Te ní sáá Jèsús ndìhì cue téé xìca cuu ndìhì-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná yucu cue téé ñuú Gàdará. 2 Te òré ní quene-gá xítí bàrcú te ìn téé yìhì ñaha espíritú cùndìhì yucu ñávãha ní quee-dé núú yíndũxi ndíyì cuáhá<sup>n</sup>-dé núú-gã. 3 Te mee-ni nũú yíndũxi ndíyì-á<sup>n</sup> quidé vèhe-dé, te cuèi dàcutu ñaha-güedé cadená xii-dé dico ñá túú tnàhí ndàcu-güedé núú-dě. 4 Te ío títí xito ní dácútú-güedě cadená sáhá-dě ndìhì ndaha-dé dico ní dándává-ni-dě, te ní xóo dacàchi-gá-dé nchaa cadená-á<sup>n</sup>, te ñá túú tnàhí ni ndàcu-güedé núú-dě. 5 Te cuèi nduuy cuèi niú ní xóo cana saa-dé, te váha-ni núu xítí yucu ndècu-dé àdi núú yíndũxi ndíyì dico càna saa nahi-ni-dé, te ío ní xóo dánícuèhé-dé méé-dě ndìhì yúú. 6 Te òré ní xini-dé Jèsús te xìnu-dé ní sáhá<sup>n</sup> núú-gã, te ní ngüíñí xítí-dě, 7 te espíritú yíhì ñaha xii-dé-á<sup>n</sup> nĩ quide-xi níhì ní cáhá<sup>n</sup>-dé, te xãha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—¿Ná cuendá véxi yòhó Jèsús Déhe Dútú Ndiõxí sàdí-n ìchi-í? Te càhá<sup>n</sup> ndàhú-í núú Ndiõxí yuhu nũú-n sã vã dándòho ñaha-n xii-í —càchí-dé xãha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

8 Te duca<sup>n</sup> nĩ cáhá<sup>n</sup>-dé cuendá sá Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii espíritú cùndìhì yucu ñávãha yìhì ñaha xii-dé-á<sup>n</sup> sã quéé ñàha-xi xii-dé.

9 Te Jèsús ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gã núú-dě, te xãha<sup>n</sup>-gã:

—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-dé.

Te ní xáha<sup>n</sup>-dě:

—Vài Sandadú, duha nàni-í chi ío cuéhé-ndí —càchí-dé xãha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

10 Te cue espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án ñí cáhá<sup>n</sup> ndàhú-xi núú Jèsús sá vã téndàha ñaha-gá xii-xi quíhí<sup>n</sup>-xi ingá xichi. 11 Te ðiu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-án yíhí vãi cuchí xíxexi-güedi. 12 Te nchaa cue espíritú-án ñí cáhá<sup>n</sup> ndàhú-xi núú-gã, te xãha<sup>n</sup>-xi xii-gá:

—Càhá<sup>n</sup> ndàhú-ndí núú-n sã dáñá-n quíhu-ndí yiqui cùñú nchaa cùchí-ã<sup>n</sup> —càchí-xi xãha<sup>n</sup>-xi xii-gá.

13 Te Jèsús ní xãha<sup>n</sup>-gã sá cúú quíhu-xi yiqui cùñú-güedi, te xínu dàtná úú mĩl-güedi yíhi yucu-án. Te nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávãha yíhi ñaha xii tée-án ñí quee ñaha-xi xii-dé, te cuànguihu-xi yiqui cùñú nchaa cùchí-án, te nchaa-güedi ní xinu-güedi duha ní quée-güedi ndàa núú dèhvã yuhu làgúná-án, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute te ní ndìhi-güedi ní cáhá.

14 Te òré ní xiní cue tée xìto cuchí-án nàcuáa ní cuu te ní xinu-güedé, te ní sáhá<sup>n</sup>-güedé ní cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiú ndècu xití ñúú, ndìhi núú cuè ñáyiú ndècu xití yucu. Te nchaa ñáyiú ní níhí tnũhu ní xicá-yu cuáhá<sup>n</sup> ndéhě-yu nàcuáa ní cuu. 15 Te òré ní quexiò-yu núú ndécú Jèsús te ní xiní-yu tée ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án núcõo-dé núú sàhá Jèsús, te nihnu-ná-dé dóo-dě te núcõo-ná-dé dàtná ñáyiú váha, te ní yuhú-yu òré ní xiní ñáhã-yu xii-dé. 16 Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha tée yíhi ñaha cue espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án ní cùu ní caní-yu cuèndú núú nchaa ñáyiú ní quexiò-án nàcuáa ní cuu ní ndúha tée-án ndìhi nàcuáa ní

cuu cuendá nchaa cùchí-án. <sup>17</sup> Te sá dúcá<sup>n</sup> ní nǐhí ñǎyiu-án tñũhu nàcuáa ní cuu núu nchaá-yu ní ngüíta-yu càhá<sup>n</sup> ndàhú-yu núú Jèsús sá ná quèe-gá yucu ñuú-yu núhú-gá.

<sup>18</sup> Te ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá núú ndécú bàrcú, te òré ndée-gá bàrcú-án nũhú-gá ní ngüíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án càhá<sup>n</sup> ndàhú-dé núú-gã nõu vá cúndèe iní-gá quíhí<sup>n</sup> ndìhi ñaha-gã xii-dé. <sup>19</sup> Dico ñá túú ní sãha-gá tñúhu quíhí<sup>n</sup> ndìhi ñaha-gã xii-dé, te ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-dé:

—Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuendú núú cuè ñáyiu sá Yã Ndiõxí ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-n, te ío càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide-gá sá cúú-xí-n —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-dé.

<sup>20</sup> Te téé-án ñǐ xica-dé cuánuhú-dé, te ní sáhá<sup>n</sup>-dé ndì ùxí ñuú nání Dècápolís, te ní cani-dé cuendú núú nchàa ñáyiu sá ío càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Jèsús xii-dé, te nchaá-yu ío ní cuñúhu-yu.

*Cuendá déhe yoco té Jàirú ndìhi cuendá ñ<sup>n</sup> ñadìhí ní tnándeé dóó Jèsús*

*(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

<sup>21</sup> Te Jèsús cuánde-gá bàrcú, te ní natehndé-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ío vãi ñáyiu ní tacá núú ñǐ quexìo-gá-án, te xía<sup>n</sup> ndécú-gã <sup>22</sup> ní quexìo ñ<sup>n</sup> téé tàxi tñuní veñúhu núú-gã, te téé-án nání-dě Jàirú, te ní ngüíhí xítí-dě núú-gã. <sup>23</sup> Te ní ngüíta-dé càhá<sup>n</sup> ndàhú-dé núú-gã, te xãha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Ío càhú tñahá déhe yoco-í cùhú-xi, te ndècu-ná-xi sá cùú-xi, te véxi-í càhá<sup>n</sup> ndàhú-í núú-n nõu vá cúndèe iní-n quíhí<sup>n</sup>-ó vèhe-í tendaha-n-xi

cuendá ndúha-xi, te cundecu-xi —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>24</sup> Te Jèsús ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ndìhi téé-á<sup>n</sup>, te ío vài ñáyiú nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-gá cuáhá<sup>n</sup>, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá ni cùu. <sup>25</sup> Te tnuú nchaa ñáyiú-á<sup>n</sup> ñútnàhá ì<sup>n</sup> ñaha cùhú, te ñaha-á<sup>n</sup> sa ní cuu úxúú cuía sǎ cùhú-a<sup>n</sup> ngòyo ñaha níñí xii-a<sup>n</sup>. <sup>26</sup> Te ío ta ndòho-a<sup>n</sup> véxi, te ío cuéhé ñátátná ñí cuu ta quide tátna ñaha xii-a<sup>n</sup>, te sa ní ndìhi nchaa sá ndécú ndìhi-a<sup>n</sup> ní nadico-a<sup>n</sup> cuendá ní níhí-a<sup>n</sup> dífú<sup>n</sup> ñí quehe<sup>n</sup> nchaa ñáyiú ní quide tátna ñaha xii-a<sup>n</sup> dico ni ì<sup>n</sup>-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-a<sup>n</sup>, chi da uu<sup>n</sup>-gá tá cùu cahú-a<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup>. <sup>27</sup> Te òré ní níhí-a<sup>n</sup> tnúhu cuendá Jèsús, te ní xica-a<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> núú ndécú-gá. Te òré ní quexìo-a<sup>n</sup> núú ndécú-gǎ te ní sáhá<sup>n</sup> ndehe yatni-a<sup>n</sup> ndàa sátá-gǎ ní tnándeé-a<sup>n</sup> dóó-gǎ. <sup>28</sup> Te duca<sup>n</sup> ñí quide-a<sup>n</sup> chi ní sani iní-a<sup>n</sup> sá nùu ndacu-a<sup>n</sup> tnándeé-a<sup>n</sup> cuèdìcò luha yuhu dǒó Jèsús te ndúha-a<sup>n</sup> ní sani iní-a<sup>n</sup>. <sup>29</sup> Te òré duca<sup>n</sup> ñí quide-a<sup>n</sup> te ñá túú-gǎ ní ngòyo ñaha-gá níñí xii-a<sup>n</sup>, te òré-á<sup>n</sup> ñí cutnùní iní-a<sup>n</sup> sá ñí ndúha-a<sup>n</sup> cuéhé tnàhá-a<sup>n</sup>. <sup>30</sup> Te Jèsús ní cutnùní iní-gá sá ì<sup>n</sup> ñáyiú ní ndúha sá cuendá-gá, núu ní nchócótó-gǎ ndàa sátá-gǎ te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú nchàa ñáyiú nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-gá, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu:

—¿Ndèdacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —  
càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu.

<sup>31</sup> Te cue téé xica cuu ndìhi-gá ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáyiú nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-n, te texio texio dàdehnde ñahá-yu xii-n te

xìcá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xìi-n —  
cachí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>32</sup> Te Jèsús ní xíndéhé vǎha-gá xio xio dìñi-gá nõu  
ndëdacàa ñáyiu ní tnándeé ñáhá xìi-gá. <sup>33</sup> Te sá  
dúcá<sup>n</sup> ñi cutnùní iní ñadihí-á<sup>n</sup> nàcuáa ní cuu, nõu  
yùhú yùhú-a<sup>n</sup> ní sáhá<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> ní ngüíñí xítí-á<sup>n</sup> nõú Jèsús,  
te ní xáha<sup>n</sup> ndǎá-a<sup>n</sup> xii-gá nàcuáa ndùu cuendá-a<sup>n</sup>.

<sup>34</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-a<sup>n</sup>:

—Yòhó ñaha cùhú ní cùu, ní sándáá iní ñáhá-n  
xìi-í, nõu ní ndúha-n, te vitna cuanùhú te vá  
ndihú-gá iní-n, chi vá dúcá<sup>n</sup>-gǎ ndoho-n —càchí-gá  
xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-a<sup>n</sup>.

<sup>35</sup> Te càhá<sup>n</sup> dúcá<sup>n</sup>-ní Jèsús ní sáa cue tée xinu  
cuechi vehe té Jàirú tée tàxi tnuní veñúhu-á<sup>n</sup>, te  
xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-dé:

—Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchiù<sup>n</sup>-gá-n Mèstrú —  
càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-dé.

<sup>36</sup> Dico Jèsús ñá túú ní quide cuendá-gá nàcuáa  
ndùu tnúhu ní cáhá<sup>n</sup> cue tée-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii tée  
tàxi tnuní veñúhu-á<sup>n</sup>:

—Ñá túú ña cani iní-n, quindáá iní ñáhá-ní-n  
xìi-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>37</sup> Te Jèsús vá yòo-gá ní cuíní-gá canchicú<sup>n</sup> ñáhá  
xìi-gá quíhí<sup>n</sup>, chi té Pèlú-ni, ndihí té Jàcobó-ni, ndihí  
ñaní-ni-dé té Juáa cuáhá<sup>n</sup> ndihí ñaha-gǎ xii-güedé.

<sup>38</sup> Te òré ní quexìo-gá ndihí-güedé vehe tée tàxi  
tnuní veñúhu-á<sup>n</sup>, te ní xiní-gá sá ïo vài ñáyiu  
xíndecu, te súúní dùsa<sup>n</sup> quidé-yu te níhi xícáhá<sup>n</sup>-yu  
te xíndáhí-yu. <sup>39</sup> Te òré cuánguihu-gá xítí vehe, te ní  
xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-yu:

—¿Ná cuèndá ndéé dúcá<sup>n</sup> ìo dusa<sup>n</sup> quède-ndo, te ndàhyú-ndó? Te xíchí-a ñá túú ní xíhí-xi chí òcò xidí-xi —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu.

<sup>40</sup> Te ní sácú ndéé ñáhǎ-yu xii-gá sá dúcá<sup>n</sup> ñí cáhá<sup>n</sup>-gá, chí sá cúú-xí mèé-yu chí ní xíhí ndisa xíchí-ǎ<sup>n</sup>. Te òré-á<sup>n</sup> ñí queñuhu-gá nchaá-yu quehé, te cuánguihu-gá núú cándòdo yìquì cuñú xíchí ñí xíhí-á<sup>n</sup>. Te ndèca-gá tǎtá xíchí ñí xíhí-á<sup>n</sup> ndihì nǎná-xi cuánguihu, te tnàhá cue téé úní ndihì-gá-á<sup>n</sup> cuánguihu ndihì-gá. <sup>41</sup> Te ní tniì-gá ndaha xíchí ñí xíhí-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ:

—Tàlíta, cúmí —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ.

Te tnúhu-á<sup>n</sup> quée-xí: Yòhó xíchí cuéchí yúhú càchí-í sá ndácòo-n, duha quèe-xi tnúhu-á<sup>n</sup>.

<sup>42</sup> Te òré-ni-á<sup>n</sup> ñí ndoto xíchí cuéchí-ǎ<sup>n</sup> ñí ndacóo-xi ní nacaca cuu-xi, te ndècu-xi úxúú cuíá-xi. Te ío ní cuñúhu nchaa ñáyiu sá dúcá<sup>n</sup> ñí dándótó ñàha Jesús xii-xi. <sup>43</sup> Te Jèsús ní cáhá<sup>n</sup> víhí-gǎ dóho tǎtá-xi ndihì nǎná-xi sá vǎ yòo ìì<sup>n</sup> cúñàhá-yu sá ñí dándótó ñàha-gá xii-xi. Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu sá cuañàhá-yu xii-xi sá cáxí-xí.

## 6

### *Jèsús ndécú-gǎ ñuú Nazàrèt (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

<sup>1</sup> Te Jèsús ní ndee-gá ñuú núú ñí dándótó-gǎ xíchí ñí xíhí-á<sup>n</sup>, te cuánuhú-gá núú cúú ñuú-gá, te tnàhá cue téé xìca cuu ndihì-gá cuánuhú ndihì-gá.

<sup>2</sup> Te ndècu Jesús ñuú-gá ní tnàhá nduu ndètátú ñáyiu. Te nduu-ǎ<sup>n</sup> cuánguihu-gá xití veñúhu dàcuaha ñàha-gá xií-yu. Te vǎi ñáyiu ndèdóho nchaa tnúhu càhá<sup>n</sup>-gǎ, te xìcuñúhu víhí-yu, te xìtnàhá-yu:

—¿Ndéé ní sáhá<sup>n</sup> dácuáhá t̃e-a núu ndéé duha váha càhá<sup>n</sup>-dé, nása ní quide-dé núu ndéé duha ío váha cùtnuní iní-dé, te ndàcu-dé quidé-dě nchaa sá ṽa ỹo tnàhí ndàcu cada-i? <sup>3</sup> Te dicó carpintèrú cúú-dě, dicó déhe tá Màriá cúú-dě, te ñaní-dé cúú t̃e Jàcobó, ndihí té Chèé, ndihí té Jùdás, ndihí té Xímú, te ñiu-ni cue cúha-dé cúú ñáyiú ndècu ndihí-o ñuú-a —càchí-yu x̃itnàhá-yu.

Te ñá túú ní cuíní-gá-yu cáhá<sup>n</sup> ndihí váha ñàhá-yu xii-gá. <sup>4</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xií-yu:

—Te núu ñ<sup>n</sup> t̃e càhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ná nàsáá-dé ñuú-dé dacuàha-dé ñáyiú tnúhu-gá, te nchaa ñáyiú ñuú-dé-á<sup>n</sup>, ndihí nchaa ñáyiú ndècu ndihí-dé vehe-dé, ndihí nchaa ñáyiú cùu ndi mee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñùhu núú-dě, dico cue ñáyiú nchaa dava-gá ñuú chi nèhé-yu sá yíñùhu núú-dě —càchí-gá x̃àha<sup>n</sup>-gã xií-yu.

<sup>5</sup> Te ñá túú ní quide tátna Jèsús ṽai ñáyiú cuendá sá ñà túú ní sàndáá iní ñáhã-yu xii-gá, dico ní quide tátna-gá ñ<sup>n</sup> ùú ñáyiú cùhú ní sàndáá iní ñáhã xii-gá. Te ní tendaha ñàha-ni-gá xií-yu te ní ndúha-yu.

<sup>6</sup> Te ío ní cuñúhu-gá sá dúcá<sup>n</sup> ñà túú ní cuíní-yu quindáá iní ñáhã-yu xii-gá. Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá nchaa dava-gá ñuú lìhli càa yatni xía<sup>n</sup> cuendá dacuàha-gá ñáyiú tnúhu-gá.

*Jèsús táuchìu<sup>n</sup>-gá quíhí<sup>n</sup> cue t̃e xica cuu ndihí-gá cáhá<sup>n</sup>-güedé tnúhu Yá Ndiõxí núú ñáyiú*

*(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)*

<sup>7</sup> Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue t̃e xica cuu ndihí-gá, te ní sáñaha-gã xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndihí-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndihí yucu ñávãha yìhí ñaha xii

ñáyiú. Te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé sá ndì ndúú ndì ndúú-güedě quihí<sup>n</sup>-güedé cáhá<sup>n</sup>-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú. <sup>8-9</sup> Te cùmání-gǎ caca-güedé quihí<sup>n</sup>-güedé, te ni xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Vá cánèhe-ndo ñunu cuhu<sup>n</sup> ndachiu<sup>n</sup>-ndo, te ni vǎ cánèhe-ndo sá cáxí-ndó, te ni vǎ cánèhe-ndo díhú<sup>n</sup>, chi ì<sup>n</sup> caa-ni tǎtnu canehe-ndo, te chàú yíhí-ní-ndó-ǎ<sup>n</sup> xǎ<sup>n</sup>-ni quihi-ndo, te vá cánèhe-gá-ndó ìngá ichi dóó-ndó chi ðiu-ni dóó níhnú-ndó-ǎ<sup>n</sup> xǎ<sup>n</sup> tnàhí-ni cuihnu-ndo te ñǎ túú tnàhí-gǎ ná canehe-ndo —càchí-gǎ xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>10</sup> Te xǎha<sup>n</sup> tùcu-gǎ:

—Te òré ná sàá-ndó ì<sup>n</sup> ñuú, te ió ñáyiú cáhá<sup>n</sup> ñǎhǎ-yu xii-ndo vèhé-yu, te xǎ<sup>n</sup>-ni cundecu-ndo ndèé ná sàá nduu ndèe-ndo ñuú-á<sup>n</sup>. <sup>11</sup> Te núú ió dava ñuú ñǎ túú cuìní-yu cáhá<sup>n</sup> ndìhi ñaha vǎha-yu xii-ndo, te ni ñǎ túú cuìní-yu cundedóho-yu tnúhu càhá<sup>n</sup>-ndó, te ndee-ni-ndo ñùú-á<sup>n</sup> te naquidi-ndo tìcáchúhmá ñǎ tníi sáhá-ndó cuèndá ná cùtnuní iní-yu sá ñǎ túú quìde váha-yu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ná sàá nduu càda ndáá Yǎ Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú, te cue ñáyiú duca<sup>n</sup> na càda ñaha xii-ndo-á<sup>n</sup> ìo-gǎ ndohó-yu dàvǎ-á<sup>n</sup> dàcúúxí dàtná ndoho cue ñáyiú ñuú Sòdomá ndìhi cue ñáyiú ñuú Gòmorrá —càchí-gǎ xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>12</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> ñǎ xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé te ní ngüíta-güedé dácua<sup>n</sup>-güedé cue ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí, te xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñǎ túú quìde váha-ndo ndècu-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xií-yu.

13 Te vâi espíritú cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiu ta quèñuhu-güedé yiqui cùñú-yu cuáhán, te vâi tucu ñáyiu cùhú tá quide tátna-güedé cuáhán chíhí ñaha-güedé acítí xií-yu te ndüha-yu.

*Nàcuáa ní cuu ní xihí té Juáá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiu*

*(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)*

14 Te nchaa xichi ní níhí ñáyiu tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te tnàhá té Hèrodés téé yìndaha ñaha xii ñáyiu ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá, te ní cachí-dé:

—Té Juáá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiu ní ndoto núu dàcá<sup>n</sup> ndácú-dě quidé-dě nchaa sá vã yõo tnàhi ndàcu cada —duha ní cachí-dé.

15 Te dava ñáyiu càchí-yu sá tẽ Èliás téé ní xóo cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha ní nasáá-dé.

Te davá-yu càchí-yu sá cúú-gã dàtná<sup>in</sup> téé ní xóo cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha. 16 Te té Hèrodés ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa càhá<sup>n</sup>-yu, te ní cachí-dé:

—Díu té Juáá téé ní táuchíu<sup>n</sup>-í ní xehndé-güedé díquí-xi ní ndoto —càchí-dé.

17-18 Te duha ní cuu cútnàhá ní sahni té Hèrodés té Juáá, chi dàvã-á<sup>n</sup> ñi naquehe<sup>n</sup> té Hèrodés-á<sup>n</sup> ñi ñaha nàni Herodiás ndécá-dě, te ñaha-á<sup>n</sup> sà ní cándeca ñaha ñàní-dé té Lìpé. Te té Juáá ní xáha<sup>n</sup>-dě xii té Hèrodés sá ñà túú ní quide váha-dé sá dúcá<sup>n</sup> ñi naquehe<sup>n</sup>-dé ñaha ní cándeca ñàní-dé, núu sá cuendá ñaha-á<sup>n</sup> ñi táuchíu<sup>n</sup> tẽ Hèrodés ní tñi-güedé té Juáá ní chihi ñaha-güedé vecaá, te ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, te duca<sup>n</sup> ñi quide-dé cuendá sá ndécá ñaha-dé xii-a<sup>n</sup>.

19 Te ñaha nàni Herodiás ndécá tẽ Hèrodés-án ò ní cuu úhú iní-a<sup>n</sup> té Juàá, te ní cuini-a<sup>n</sup> cahni-a<sup>n</sup>-dé, dico ñá túú ní ñíhí-a<sup>n</sup> nàcuáa cada-a<sup>n</sup>. 20 Te mee tẽ Hèrodés chi ní cutnùní ndáá iní-dé sá tẽ Juàá cúú-dě ì<sup>n</sup> tée quide mee-ni sá vãha, te quide ndáá-dé núú Yã Ndiõxí, te ní xóo yùhú ñáhá-dě nõu xíã<sup>n</sup> ñá túú ní dàña-dé ná cada ñaha ñàha ndeca-dé-án xii té Juàá. Te té Hèrodés-án ò ní cudíí iní-dé ní xíndedóho-dé nchaa tnúhu ní xáha<sup>n</sup> tẽ Juàá xii-dé, dico ñá túú ní sàni iní-dé duu<sup>n</sup> duu<sup>n</sup> tñi-dé tnúhu-án. 21 Te ì<sup>n</sup> nduu ní xóo vico vehe té Hèrodés ní quide càhnu-dé nduu ñi cacu-dé. Te nduu-án ñi ñíhí ñaha nàni Herodiás-án nàcuáa cada-a<sup>n</sup> cuendá cuú té Juàá. Te nduu-án ní cáhá<sup>n</sup> té Hèrodés nchaa cue tée cùchiu<sup>n</sup>, ndihi nchaa cue tée tàxi tñuní ñáhá xii cue sandadú, ndihi nchaa cue tée cuica ndècu distritú Galileá cuendá cudìni ndihi ñaha-dé xii-güedé nduu-án. 22 Te ndècu ì<sup>n</sup> déhe yoco ñàha nani Herodiás-án, te xíchí-ã<sup>n</sup> ñi quíhu-xi vehe núú cúú vico-án ñi xita saha-xi mèi oré yíhí tẽ Hèrodés mèsá ndihi nchaa cue tée ní cáhá<sup>n</sup>-dé, te ío ní cudíí iní-dé ndihi nchaa cue tée-án nàcuáa ní xita xíchí-ã<sup>n</sup>. Te té Hèrodés ní xáha<sup>n</sup>-dẽ xii-xi:

—Cáca<sup>n</sup> núù-í nõu ná cuini-n te taxi-í —càchí-dé xãha<sup>n</sup>-dẽ xii-xi.

23 Te ní cacunehe-dé ndéé Yã Ndiõxí nàcuáa cutnùní iní xíchí-ã<sup>n</sup> sã ndáá cuãñaha-dẽ nõu ná cúú sã ná càcá<sup>n</sup>-xi núú-dě cuèi ndéé cuádava nchaa sã ndécú ndihi-dé, te núu na càcá<sup>n</sup>-xi. 24 Te sá dúcá<sup>n</sup> ñi xáha<sup>n</sup>-dẽ xii-xi núu ní quee-xi quehé ní xáha<sup>n</sup>-xi xii náná-xi:

—Nãá, ¿ná cúú sã càcá<sup>n</sup>-í núú tẽ Hèrodés? —càchí-xi xãha<sup>n</sup>-xi xii-a<sup>n</sup>.

Te náná-xi-án ñi xáha<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> xii-xi:

—Cuàhá<sup>n</sup> cacadá<sup>n</sup>-n dǐquí tǎ Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú —càchí-a<sup>n</sup> xǎha<sup>n</sup>-a<sup>n</sup>.

<sup>25</sup> Te ndǐhi-ni cuándihu xíchí-ǎ<sup>n</sup> xití vehe núú yíhí tǎ Hèrodés-á<sup>n</sup>, te xǎha<sup>n</sup>-xi xii-dé:

—Cuñí-í sá mèi nduu vitna quehdé-n dǐquí tǎ Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú te taxi-n, dico na cùhu<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xití cóhó taxi-n —càchí-xi xǎha<sup>n</sup>-xi xii-dé.

<sup>26</sup> Te té Hèrodés ní ngúita-dé ndihú víhí ìní-dé sá dúcá<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup>-xi xii-dé, dico ñá túú ní cùyí-dé cúñaha-dě xii-xi sá vǎ cúú cuǎñaha-dě sá xicá<sup>n</sup>-xi, chí cuendá sá núú nchaa ñáyiú ní xáha<sup>n</sup>-dě sá cúú cuǎñaha-dě núú ná cúú sǎ ná cacadá<sup>n</sup>-xi, te ní cacunehe-dé ndéé Yǎ Ndiǒxí nàcuáa cutnùnì ìní-xi sá ndàá cuǎñaha-dě sá ná cacadá<sup>n</sup>-xi núú-dě. <sup>27</sup> Te té Hèrodés-á<sup>n</sup> ndǐhi-ni ní xáha<sup>n</sup>-dě xii ì<sup>n</sup> sandàdú sá quíhí<sup>n</sup>-dé quehdé-dé dǐquí tǎ Juàá. <sup>28</sup> Te sandàdú-á<sup>n</sup> ñí xica-dé cuáhá<sup>n</sup>-dé vecaá núú yíhí tǎ Juàá-á<sup>n</sup>, te ní quexìo-dé te ní xehndé-ni-dé dǐquí tǎ Juàá, te ní chihi-dé ì<sup>n</sup> xití cóhó te nèhe-dé cuánuhú ní sáha-dé xíchí xicá<sup>n</sup>-á<sup>n</sup>, te xíchí-ǎ<sup>n</sup> ñí nacuáha-xi nǎná-xi. <sup>29</sup> Te òré ní níhí nchaa cue téé ní xica cuu ndihí ndí Juàá-á<sup>n</sup> tnǔhu sá dúcá<sup>n</sup> ñí sahní ñaha-güedě xii ndí, te ní sáhá<sup>n</sup>-güedé ní ndo-cani-güedé yiqui cùñú ndí te ní chindúxi-güedé.

*Jèsús dácàxi-gá úhú<sup>n</sup> mǐl cue téé te dǐ<sup>n</sup> ñáyiú dǐhí ndǐhi landú*

*(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

<sup>30</sup> Te nchaa cue téé ní táuchíú<sup>n</sup> Jèsús cuáhá<sup>n</sup> cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiǒxí núú ñáyiú ní ndexìo-güedé núú-gǎ te ní ngúita-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé ndihí nchaa nàcuáa

ní dánèhè ñáhá-güedě xii-yu. <sup>31</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Chí nèhé ná quíhí<sup>n</sup>-ó ì<sup>n</sup> xichi núú ñà túú ñáyiú ndetatú-ó —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

Te duca<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé, chí ío cuéhé ñáyiú cuáhá<sup>n</sup> véxi-yu cùú-yu núú ndécú-gã. Te ní ñá ñìhí-gá nása cada-gá caxi-gá ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá. <sup>32</sup> Te Jèsús cuánguee-gá bàrcú ndihí mee-ni cuè téé ní táúchíú<sup>n</sup>-gã cáhá<sup>n</sup> tnúhu-gá, te cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihí-güedé ì<sup>n</sup> xichi núú ñà túú ñáyiú ndècu. <sup>33</sup> Dico vài ñáyiú ní cutnùní iní-yu sá díú-gã ñúhú bàrcú-á<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup> ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá, te nchaa ñuú cáá yàtni xía<sup>n</sup> ñí quee ñáyiú xìxinú-yu cuáhá<sup>n</sup> núú ñí quidé-yu cuendá quexìo Jèsús, te sa ndécú-yu xía<sup>n</sup> ñí quexìo-gá. <sup>34</sup> Te òré ní quene Jèsús xití bàrcú, te ní xiní-gá cuéhé víhí ñáyiú xìxúcu núú ñí quexìo-gá-á<sup>n</sup>, te ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-yu chí ndécú-yu dàtná xíndecu cue mbèé cue quití ñá túú tòli-xi, te ío vài núú sǎ ñí ngüíta-gá ní dácuáhá ñàha-gá xii-yu. <sup>35</sup> Te sátá tá cuàa cuáhá<sup>n</sup> te ní sáhá<sup>n</sup> cue téé xìca cuu ndihí Jèsús núú-gã, te xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Sa ní cuaa te ñá túú ñáyiú ndècu yatni iha. <sup>36</sup> Váha-gá dandàca nchaa ñáyiú-a chí na quíhí<sup>n</sup>-yu nchaa vehe càa xití yucu-a, ndihí nchaa ñuú cáá nchàa yatni iha cuaá<sup>n</sup>-yu sá cáxí-yu —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>37</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã:

—Mee-ndo chí cuáñaha sǎ ná càxí-yu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

Te xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—¿Te nása cada-ndí, chi xini ñuhu-xi datná úú ciendú díhú<sup>n</sup> denàriú cuendá cuaa<sup>n</sup>-ndí sá cáxí-yu? —càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>38</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Chí cuàhá<sup>n</sup> cundehe-ndo nõu ná daha pàá ndécú ndihí-ndo te cachí tnúhu-ndo —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

Te ní sáhá<sup>n</sup> ndéhé-güedě nõu ná daha pàá ndécú, te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Úhú<sup>n</sup> duha-ná pàá ndihí úú-nă chácá ndécú —càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>39</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii nchaa ñáyiú sá ná nihí tnáhă-yu cuu titní xichí-yu, te ngóo-yu nchaa núú cùhú cuíí càa xía<sup>n</sup>. <sup>40</sup> Te nchaá-yu ní ngóo-yu, te dava xichí-yu ní ngóo ì<sup>n</sup> ciendú-yu, te dava xichí-yu ní ngóo údico úxí-yu. <sup>41</sup> Te sátá ñí ndihí-yu ní ngóo, te ní quehe<sup>n</sup> Jèsús ndi ùhú<sup>n</sup> pàá ndi úú chácá-ă<sup>n</sup>, te ní ndacoto-gá andiú te ní ndacá<sup>n</sup> táhú-gă núú Yă Ndiõxí, te dătnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-á<sup>n</sup> te ní sáñaha-gă xii cue téé xica cuu ndihí-gá ní dácăhñu-güedé nchaa ñáyiú-á<sup>n</sup> ñí xexí-yu. Te diú-ni duca<sup>n</sup> ñí quide tucu-gá úú chácá-ă<sup>n</sup>. <sup>42</sup> Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. <sup>43</sup> Te sátá ñí túhú cóhõ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá ñí quendóo, te ní chítú ùxúú tnáhá tídihi mee-ni sã ñí quendóo núú ùhú<sup>n</sup>-ni pàá, ndihí núú ùú-ni chácá. <sup>44</sup> Te nchaa ñáyiú ní xexi-á<sup>n</sup> chi xĩnu úhú<sup>n</sup> mĩl mee-ni cuè téé chi diú-ni cue téé-á<sup>n</sup> ñí quíúndehu, te dî<sup>n</sup> ñáyiú dîhí ndihí cue landú.

*Jèsús xícá-gă núú ndute  
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

45 Te òré-ni-á<sup>n</sup> nǐ xáha<sup>n</sup> Jèsús xii cue téé xìca cuu ndihi-gá sá quëe-güedé bàrcú codonùu-güedé quíhí<sup>n</sup>-güedé ì<sup>n</sup> ñuú nání Bètsaidá cáá ndàa ìngá xio yuhu làgúná núú ndécú-güedě-á<sup>n</sup>, te mee-gă quendóo-gá cada ndee ìní tnáhá-gă ndihi cue ñáyiu. 46 Te sátá nǐ yáha ní quide ndee ìní tnáhá-gă ndihí-yu, te ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ì<sup>n</sup> tìndúú cáá yàtni xía<sup>n</sup> cuendá cáhá<sup>n</sup> ndihi-gá Yă Ndiöxí. 47 Te òré sa ní cundiquí<sup>n</sup> te bàrcú sá ñúhú cuè téé xìca cuu ndihi-gá sa cuáhá<sup>n</sup>-xì ndéé cuádava xití làgúná-á<sup>n</sup>, te mee-gă ndécú-gă ì<sup>n</sup> núú tìndúú. 48 Te túu ndèhe-gá sá sũúní ndòho-güedé tá dàcaca-güedé bàrcú-á<sup>n</sup> cuáhá<sup>n</sup>, chi cuendá ndàa nacuáa cuáhá<sup>n</sup>-xì-á<sup>n</sup> duha véxi táchí te nàtúndaha-xì. Te ìngá nduu-á<sup>n</sup> tàculhndá-gá sa ní cuyatni vii-nă Jèsús bàrcú ñúhú-güedě-á<sup>n</sup>, dico núú ndute tá xìca-gá cuáhá<sup>n</sup> te luha-ná te yáha ñaha-gă xii-güedé ní cùu. 49-50 Te òré ní xiní ñáhá cuè téé ñùhu barcú-á<sup>n</sup> xii-gá te ní yùhú-güedé ní cana saa-güedé, chi ní sani ìní-güedé sá ì<sup>n</sup> almá cúú-gă. Te ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—¡Ñíí cunduu-ndo, vá yùhú-ndó, chi yùhú cúù-í!  
—càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

51 Te Jèsús cuãnguee-gá xití bàrcú ñúhú-güedě-á<sup>n</sup>, te sátá cuãnguee-gá te òré-ni ní ngüíñí táchí, te ní cuñúhu vihi-güedé. 52 Te duca<sup>n</sup> chi cue téé-á<sup>n</sup> ñà túú ní cùtnuní ìní-güedé nása quide-gá, chi ñá túú ní cùtnuní váha ìní-güedé nàcuáa ndùu sá nǐ quide-gá òré ní nadacàyá-gá pàá, chi ío nìi ñíquí-güedě.

*Jèsús quidé tătna-gá ñáyiu cùhú ñuú Genesàrét  
(Mt. 14:34-36)*

<sup>53</sup> Te ní yáha-güedé ndihi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ní sáa-güedé ndihi-gá yucu cue téé ñuú Genesàrét. Te yàcá<sup>n</sup> ní dácútú ndèe-güedé bàrcú-güedé yuhu làgúná. <sup>54</sup> Te òré ní quene Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá xití bàrcú, te nchaa ñáyiú xĩndecu-á<sup>n</sup> ní cutnùnì iní-yu sá díú-gǎ. <sup>55</sup> Te ñáyiú-á<sup>n</sup> ndihi-ni ní sáhá<sup>n</sup>-yu nchaa núú xĩndecu cue ñáyiú cùhú, te cue ñáyiú cùhú-á<sup>n</sup> ní quée-yu xító nchido ñahá-yu cuáhá<sup>n</sup> ndi tnahá ì<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xichi núú nihí-yu tnúhu quèxio Jesús. <sup>56</sup> Te nchaa ñuú náhnú ndihi nchaa ñuú líhli núú cuáhá<sup>n</sup> Jèsús, duca<sup>n</sup> xĩndecá-yu nchaa ñáyiú cùhú cuáhá<sup>n</sup> xití ñuú sàcá<sup>n</sup> ñáhǎ-yu núú-gǎ cuèndá cada tátna ñaha-gǎ xii-yu. Te diu-ni duca<sup>n</sup> xĩquidé-yu nchaa dava-gá xichi núú cuáhá<sup>n</sup>-gá núú xĩndecu cue ñáyiú, te càhá<sup>n</sup> ndàhú-yu núú-gǎ sá ná dañá-gǎ tnándeé cue ñáyiú cùhú-á<sup>n</sup> cuèdicó luha yuhu dǒó-gǎ cuèndá ndúha-yu. Te nchaa ñáyiú cùhú ní tnándeé yuhu dǒó-gǎ ní ndúha-yu.

## 7

*Cuèndá nchaa sá quidé-xi ngǔndecu cuéchi ñáyiú (Mt. 15:1-20)*

<sup>1</sup> Te ñuú Jerusalén ní quee cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndii Moisés, te ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te tnahá cue téé cùu fariséú ní quexìo ndihi-güedé. <sup>2</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> ní xiní-güedé sá dàva cue téé xica cuu ndihi Jesús ñá túú ndàha-güedé dàtná ndáhá mée cue téé cùu fariséú-á<sup>n</sup> òré caxi-güedé. Te xǎ<sup>n</sup> nǔu cue téé ní quexìo-á<sup>n</sup> ní càhá<sup>n</sup> cuèhé-güedé cuèndá cue téé xica cuu ndihi-gá. <sup>3</sup> Te duca<sup>n</sup> chi nchaa cue

tée cùu fariséú-á<sup>n</sup> ndihí nchaa ñáyíu isràèl nchìcú<sup>n</sup> nihnú-yu quidé-yu dàtná ní xóo cada nchaa cue ñaní tnáhã-yu ní xíndecu ndéé sanaha, chi nchaa ñáyíu-á<sup>n</sup> và cáxí-yu te núu vá ndáhã-yu dàtná ní xóo ndaha nchàa cue ñaní tnáhã-yu ní xíndecu ndéé sanaha-ã<sup>n</sup>. <sup>4</sup> Te ñáyíu-á<sup>n</sup> ndi tnahá òré cuáhá<sup>n</sup>-yu núu yãhu te nàsáá-yu, te ndàhá-yu nàcuáa sàni iní-yu ndùvétú iní Yã Ndiõxí, te núu vá dúcá<sup>n</sup> càdá-yu te vá cáxí-yu. Te tnàhá náquèté-yu vàsú sá sácũhu<sup>n</sup> sá xíhí-yu, ndihí lítu, ndihí cóhó càá, ndihí càamá. Te nchaa xéhé náquèté-yu nàcuáa sàni iní-yu ndùvétú iní Yã Ndiõxí. Te ío-gá titní sá ñí xóo cada nchaa ñáyíu ní xíndecu ndéé sanaha-ã<sup>n</sup> nchìcú<sup>n</sup> nihnú-yu quidé-yu. <sup>5</sup> Te cue tée cùu fariséú-á<sup>n</sup>, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés-á<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup>-güedě xii Jèsús:

—¿Ná cuèndá cue tée xìca cuu ndihí-n ñá túú nàquete-güedé ndaha-güedé òré caxi-güedé dàtná ní cachí nchaa cue tée ní xíndecu ndéé sanaha-i? —  
càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>6</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí chi càchí-ndó sã ío quidè ndáá-ndó te ñá ndáá sá quidè ndáá-ndó. Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàíá tée ní xóo cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càhá<sup>n</sup>-xi nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá cuèndá-ndó, te duha ní cachí-gá:

Ñáyíu-a càchí-yu sá ío càhnu cuu-í, dico dìcò-ni yuhu càhá<sup>n</sup>-yu,  
chi ñá túú ñùhu iní ñáhã-yu xii-í.

<sup>7</sup> Te àú<sup>n</sup> nã cuu chĩñuhu ñahá-yu xii-í, chi ñá túú vèdana ndèé nándĩhi-xi,

chi cue ñáyiú-a dàcuahá-yu cue tnàha ñáyiú-yu  
nàcuáa cundecú-yu, dico mee-ni tnũhu sá ñ  
cahu iní cue ñáyiú ñuyíú-a càhá<sup>n</sup>-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàíá núú tùtú Yă Ndiôxí nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá cuendá-ndó. <sup>8</sup> Te nchòhó ní dáñá-ndó nàcuáa ní cachí Yă Ndiôxí cada-ndo, te nchícú<sup>n</sup> nihnu-ndo quide-ndo nacuáa ní cahu iní cue ñáyiú ñuyíú-a, chi nàquete-ni-ndo lítu, te nàquete-ni-ndo vasú sácũhu<sup>n</sup> sá xihí-ndó nàtava-ndo nacuáa ní xóo cada ñáyiú-á<sup>n</sup> ñ xóo naqueté-yu nchaa xiá<sup>n</sup>, te nándi-gá nchaa núú sá quidé-ndó —cachí Jèsús xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>9</sup> Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-güedé:

—Te nchòhó, ñá túú cuíní-ndó càda-ndo nacuáa cuíní Yă Ndiôxí, chi mee-ni nàcuáa ní cachí cue téé ní xindecu ndéé sanaha nchícú<sup>n</sup> nihnu-ndo quide-ndo. <sup>10</sup> Te ndíi Moisés ní cachí ndíi sá ncháá ñáyiú canehé-yu sá yíñũhu núú tătă-yu ndihí núú nănă-yu. Te nchaa ñáyiú na càhá<sup>n</sup> úhú cuendá tătă-yu àdi cuendá nănă-yu te cahni ñaha-güedé xii-yu ní cachí ndíi. <sup>11</sup> Te nchòhó càchí-ndó sá nõu ï<sup>n</sup> téé na cũñaha-dě xii tătă-dě ndihí nănă-dě sá sá ñ sani iní-dé cuăñaha-dě xii-yu cùu-xi Corbán, te ñá túú-gă xíní ñũhu-xi sá cuăñaha-dě xii-yu, te tnúhu Còrbán-á<sup>n</sup> quée-xí: Sá cúú cuendá Yă Ndiôxí. <sup>12</sup> Te sá dúcá<sup>n</sup> ná càhá<sup>n</sup> ï<sup>n</sup> téé-á<sup>n</sup> te nchòhó chindèe tnúhu-ndo-dě cuendá sá vă chindèe-gá-dé tătă-dě ndihí nănă-dě. <sup>13</sup> Te duca<sup>n</sup> quide-ndo chi ní dáquée tĩhú-ndó nàcuáa ní cachí Yă Ndiôxí cada-ndo, te mee-ni nàcuáa ta quide cue téé ñuyíú-a véxi nchícú<sup>n</sup> nihnu-ndo quide-ndo, te ñi-ni duca<sup>n</sup> ta sànu ichi tnaha-ndo véxi, te nándi-gá nchaa sá cáhú iní-ndó quide-ndo —cachí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

14 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii cue ñáyiú xĩndecu-á<sup>n</sup>:

—Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho váha-ndo tnũhu na càhá<sup>n</sup>-í-a te ío váha cuáha-ndo cuèndá.

15 Nchaa sá xéxí-ndó chí ñá túú nã quidé-xí ìní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ndó quide-ndo, nchaa xíá<sup>n</sup> quidé-xí ndècu cuéchi-ndo.

16 Te nchaa nchòhó ñáyiú ndedóho nchaa tnũhu càhá<sup>n</sup>-í-a ío váha chí cuáha cuèndá —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-yu.

17 Te Jèsús ní dándõ-gá nchaa ñáyiú núú xixúcu-yu-á<sup>n</sup> te cuándihu-gá xití vehe. Te cue téé xica cuu ndihí-gá ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-güedë núú-gã nõu nása quèe-xi cuendú ní cani-gá núú ñáyiú-á<sup>n</sup>.

18 Te ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—¿Te náa tnàhá nchòhó ñá túú ní tècú tnùnì-ndó cuendú ní cani-í núú ñáyiú-ã<sup>n</sup>? Nchaa sá xéxí-yu cuánguee xití-yu ñá túú quide-xi ìní-yu nàcuáa ngúndecu cuéchi-yu. 19 Chí ñá díú ìní-yu cuánguee-xi chí cuánguee ndáá-xi xití-yu, te nàyáha ñaha-xi xii-yu —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

Te sá dúcá<sup>n</sup> ñí cáhá<sup>n</sup>-gá te ní dátũu-gá sá cúú càxi-o nchaa núú sã cúú càxi-o. 20 Te ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-güedé:

—Nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyiú xíá<sup>n</sup> cáciú ñihnu-xi ìní-yu, te nchaa xíá<sup>n</sup> quidé-xí ndècu cuéchi-yu. 21 Te ìní-yu-á<sup>n</sup> cáciú ñihnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chí sàni cuehé sání dùha ìní-yu. Te cue téé càhá<sup>n</sup> ndihí-güedé ñadìhí te ñá díú ñadìhí-güedé cúũ-yu, te diu-ni duca<sup>n</sup> quide cue ñáyiú dìhí càhá<sup>n</sup> ndihí-yu téé te ñá díú yíi-yu cùu-güedé. Te sàhni-yu cue tnàha ñáyiú-yu, te

mee-ni ìchi dǐí ìní cúdǐí ìní-yu cundecú-yu. <sup>22</sup> Te dùhu ndachiu<sup>n</sup> tnahá-yu, te xihó-yu cundecu ndihí-yu sá ndécú ndìhi tnahá ñáyiú-yu, te ío quìde úhú ìní-yu sá cúú-xí tñaha ñáyiú-yu, te ío dándahú tñahǎ-yu, te mee-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá cùdíí ìní-yu quìdé-yu, te ío cuédú ìní-yu, te ío yiti yùhú-yu, te ío quìde cahnú-yu mèé-yu, te quìdé-yu nándi-gá sá ñà túú tàú-yu cadá-yu. <sup>23</sup> Te nchaa sá cuèhé sá dúhá-ǎ<sup>n</sup> cǎcú ñìhnu-xi ìní-yu, te nchaa xǐǎ<sup>n</sup> quìdé-xí ndècu cuéchi-yu, te ñá túú cùu-xi sá vǎha sá cúú-xí ìní-yu.

*Ì<sup>n</sup> ñadìhí véxi ñúú xícá ñǐ sándáá ìní-a<sup>n</sup> Jèsús  
(Mt. 15:21-28)*

<sup>24</sup> Te ní xica Jèsús cuáhá<sup>n</sup>-gá ndéé yucu cue téé ñúú Tírú, ndìhi yucu cue téé ñúú Sìdón. Te òré ní quexìo-gá xǐǎ<sup>n</sup> te cuánguihu-gá ì<sup>n</sup> vehe te xǐǎ<sup>n</sup> cundecu-gá, te cuìní-gá sá vǎ quìní ñáyiú sá xǐǎ<sup>n</sup> ndécú-gǎ ní cùu, dico dai ní níhǐ-yu tnúhu. <sup>25</sup> Te ì<sup>n</sup> ñadìhí ndécú ì<sup>n</sup> déhe yoco-a<sup>n</sup>, te yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávǎha xii-xi, te ñaha-á<sup>n</sup> ìo ndìhi ní níhí-a<sup>n</sup> tnúhu sá ñǐ quexìo Jesús xǐǎ<sup>n</sup> ñúú ní sáhá<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> núú ndécú-gǎ, te ní ngüíñí xítí-á<sup>n</sup> núú-gǎ. <sup>26</sup> Te ní ngüíta-a<sup>n</sup> càhá<sup>n</sup> ndàhú-a<sup>n</sup> núú-gǎ, te xáha<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> sǎ ñúú vá cùndèe ìní-gá queñuhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii déhe-a<sup>n</sup>. Dico ñá díú ñaha israél cúú-á<sup>n</sup> chí ñaha ñúú Sirofènciá cúú-á<sup>n</sup> te tnúhu griégú cúú tñuhu-a<sup>n</sup>. <sup>27</sup> Te xǐǎ<sup>n</sup> ñúú ní xáha<sup>n</sup> Jèsús xii-a<sup>n</sup>:

—Daña na càxi tnaa nchaa landú chítú xítí-güexi, te dàtnùní caxi cue iná, chí ñá túú ndùu váha-xi

quehe<sup>n</sup>-o sǎ xéxí làndú te cuáha-o ìná —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-a<sup>n</sup>.

28 Te ní xáha<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> xii-gá:

—Mèstrú, ndáá-ni càhá<sup>n</sup>-n, dico ìná chi nàdatacá-güedi sá ngóyó yùhu cóhó làndú —càchí-a<sup>n</sup> xǎha<sup>n</sup>-a<sup>n</sup> xii-gá.

29 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-a<sup>n</sup>:

—Ío váha ní càhá<sup>n</sup>-n, te cuanùhú te ñá túú-gǎ ná cani ìní-n, chi sa ní quee espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii déhe-n —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-a<sup>n</sup>.

30 Te ñaha-á<sup>n</sup> ñi nasáá-a<sup>n</sup> vehe-a<sup>n</sup> te càa déhe-a<sup>n</sup> núú càmá, dico ñá túú-gǎ espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii-xi chi sa ní quee ñaha-xi.

*Jèsús quidé tǎtna-gá ì<sup>n</sup> téé ñá cúú càhá<sup>n</sup> váha te doho-dě*

31 Te Jèsús ní ndee-gá yucu cue téé ñuú Tìrú te ní yáha-gá yucu cue téé ñuú Sidón, ndìhi yucu ndì ùxí ñuú nání Dècápolís, te ní sáa-gá ndéé yuhu làgúná distrítú Galileá.

32 Te xía<sup>n</sup> ndécú-gǎ ní quexìo ñáyiu ndéé núú-gǎ ndécǎ-yu ì<sup>n</sup> téé ñá cúú càhá<sup>n</sup> váha-dé te doho-dě. Te càhá<sup>n</sup> ndàhú-yu núú-gǎ sá ná tëndaha ñaha-gá xii-dé cuendá ndúha-dé.

33 Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gǎ xii-dé tnuú-yu, te ndèca ñaha-gá cuáhá<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xio, te ní dáquìhu-gá díquí ndáhá-gǎ yaú lóho-dé, te ní dácànù-gá díí-gá díquí ndáhá-gǎ, te ní tendaha-gǎ yàa-dé. 34 Te ní ndacoto-gá andìu te ní sánuu ìní-gá, te ní càhá<sup>n</sup>-gá tnuúhu mee-gǎ, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ:

—jǐfatá! —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te tnúhu-á<sup>n</sup> quée-xí: Nacaá<sup>n</sup> yòhó lóho. <sup>35</sup> Te òré-ni-á<sup>n</sup> ñí nacaá<sup>n</sup> lóho-dé, te ní nduu váha yàa-dé, te ní cuu cáhá<sup>n</sup> váha-dé. <sup>36</sup> Te Jèsús ní cáhá<sup>n</sup> víhí-gă dóho ñáyiu ndihí ñaha xii téé ní quide tátna-gá-á<sup>n</sup> sã vă yõo ì<sup>n</sup> cúñàhá-yu sá ñí quide tátna ñaha-gă xii-dé, dico uu<sup>n</sup>-gá ní quidé-yu ní cáhá<sup>n</sup>-yu núú ñáyiu sá ñí quide tátna-gá téé-á<sup>n</sup>. <sup>37</sup> Te nchaá-yu ío ní cuñúhu-yu, te ní xítñàhá-yu:

—Váha vîhi quide-dé, chi nchaa-ni ndàcu-dé quidé-dě, chi quide tátna-ni-dé ñáyiu doho, te quide tátna-ni-dé ñáyiu ñìhí —càchí-yu xítñàhá-yu.

## 8

### *Jèsús dácàxi-gá cúmí mǐ ñáyiu* (Mt. 15:32-39)

<sup>1</sup> Te ì<sup>n</sup> nduu tucu ío cuéhé ñáyiu ní tacá núú ndécú Jèsús, te ñá túú tnàhí sá caxí-yu. Te ní cana-gá cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

<sup>2</sup> —Yúhú, cùndahú iní-í nchaa ñáyiu-a chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndihí ñahá-yu xii-o ìha, te ñá túú tnàhí ná sá caxí-yu. <sup>3</sup> Te núu na nàtendaha-í-yu núhú tnámă-yu vehé-yu, te cuneé-yu docó ichi, chi davá-yu ío xica ndécú-yu —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>4</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—¿Te ndèé níhí-ó sã cuãñaha-o caxi nchaa ñáyiu-a, te ìha ñá túú ñă ío chi cùu-xi xití yucu-í? —càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>5</sup> Te Jèsús ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-gă núú-güedě, te xáha<sup>n</sup>-gă:

—¿Ná daha-gá pàá ndécú ndìhi-ndo-i? —  
cachí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Ndècu ndìhi-ndí úsá-gá tnàhá —càchí-güedé  
xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>6</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii nchaa ñáyiú sá ngǎo-yu  
nchaá-yu, te ní ngǎo-yu, te ní quehe<sup>n</sup>-gá ndi úsá  
pàá-án, te ní ndacá<sup>n</sup> táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí. Te  
dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá te ní sǎñaha-gǎ xii cue téé  
xìca cuu ndìhi-gá ní dácǎhñu-güedé nchaa ñáyiú-án.

<sup>7</sup> Te ndècu ndìhi-güedé ì<sup>n</sup> úú chácá lìhli, te diu-ni  
duca<sup>n</sup> ñi quide-gá ní ndacá<sup>n</sup> táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí.  
Te dǎtnùní ní táúchíú<sup>n</sup>-gǎ ní dácǎhñu ñaha-güedě  
xii-yu. <sup>8</sup> Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu.  
Te sátá ñi túhú cóhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa  
sá ñi quendóo, te ní chítú úsá tnàhá tídihi mee-ni  
sǎ ñi quendóo-án. <sup>9</sup> Te núú ncháá ñáyiú ní xexi-án  
xǐnu dǎtná cùmí mǐl-yu. Te sátá ñi yáha ní dácáxí  
ñàha Jesús xií-yu te ní dándácá ñàha-gá. <sup>10</sup> Te  
dǎtnùní cuánguee-gá bàrcú ndìhi cue téé xìca cuu  
ndìhi-gá cuáhá<sup>n</sup>-gǎ ndìhi-güedé yucu cue téé ñúú  
Dalmànutá.

*Cue téé cùu fariséú xǎha<sup>n</sup>-güedě xii Jèsús cada-gá  
ì<sup>n</sup> sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada  
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)*

<sup>11</sup> Te núú ñi quexìo Jesús xiá<sup>n</sup> ñi sáá cue téé cùu  
fariséú, te ní ngúíta-güedé nándi tnúhu xáha<sup>n</sup>-güedě  
xii-gá xító ndèé ñàhá-güedě. Te xǎha<sup>n</sup>-güedě sá  
ná cádá-gǎ ì<sup>n</sup> sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada cun-  
dehe-güedé nàcuáa cutnùní iní-güedé nùu ndáá  
sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá

ñuyíú-a. <sup>12</sup> Te ní sánuu iní-gá te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a cuíní-ndó càda-í ñ<sup>n</sup> sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada nacuáa cutnùní iní-ndó nǔu ndáá sá Yǎ Ndiǒxí chíndèe ñaha-gá xii-í. Dico na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎ càda-í sá cuíní-ndó —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>13</sup> Te ní dándǎo-gá ñáyiú xíndecu-á<sup>n</sup>, te cuándee-gá bàrcú ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá te cuáhá<sup>n</sup>-gá ndíhi-güedé ndàa ینگá xio yuhu làgúná.

*Nàcuáa quíde cue tée cùu fariséú*  
(Mt. 16:5-12)

<sup>14</sup> Te ní cunaa-güedé canehe-güedé sá cáxí-güedě quíhí<sup>n</sup>, te ñ<sup>n</sup>dìi-ni paá ndécú xítí bàrcú-á<sup>n</sup> nǐ naníhí-güedě. <sup>15</sup> Te Jèsús ní cáhá<sup>n</sup>-gá dóho-güedé, te xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo quíhi iní-ndó cùndecu-ndo te vǎ càdá cuendá tnàhí-ndo lèvadurá cue tée cùu fariséú, ndíhi levadurá cue tée cùndíhi té Hèrodés —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>16</sup> Te ní ngúíta-güedé xítnàha-güedé:

—Cuendá sá ñà túú ní cǎnehe-o pàá quixi núu xǎ<sup>n</sup> duha càhá<sup>n</sup>-gá —càchí-güedé xítnàha-güedé.

<sup>17</sup> Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu xítnàha-güedé, núu ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuendá da sá ñà túú ní cǎnehe-ndo pàá quixi càhá<sup>n</sup>-ndó? Te ñá díú cuendá pàá-á<sup>n</sup> ní cǎhá<sup>n</sup>-í, te dicó-ni sá méé-ndó ñà túú quíde cuendá váha-ndo nàcuáa ndùu tnúhu càhá<sup>n</sup>-í, te ni ñà tècú tnùní-ndó chí ío nǐ díquí-ndó. <sup>18</sup> Te cuèi ndèhe-ndo dico ñà túú cùtnuní iní-ndó nǎ cúú nchàa sá quídè-í, te cuèi ndèdóho-ndo nchàa tnúhu càhá<sup>n</sup>-í

dico ñá cútnùní iní-ndó năsa ndùu-xi, te ni ñă ndácú ìní-ndó nchàa sá tá quède-í véxi. <sup>19</sup> Te chí dándàcu iní cútnàhá ní táhú cuèchi-í úhú<sup>n</sup>-ni pàá te ní xexi úhú<sup>n</sup> mǐl mee-ni cuè téé chi ðiu-ni cue téé-á<sup>n</sup> nǐ quiúndehu. Te chí càchí tnúhu ná daha tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo òré ní nadatàcá-ndó — càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Úxúú tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

Te xăha<sup>n</sup> tùcu-gá:

<sup>20</sup> —Te cútnàhá ní táhú cuèchi tucu-í úsá tnàhá pàá ní xexi cúmí mǐl ñáyiu, te chí càchí tnúhu ná daha tucu tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo — càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Úsá tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>21</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-güedé:

—Vitna, ¿te sa ní tecú tnùní-ndó tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-í ă<sup>n</sup> ñăhá? —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Jèsús quidé tătna-gá ì<sup>n</sup> téé cuàá ñuú Bètsaidá*

<sup>22</sup> Te Jèsús ní sáá-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñuú Bètsaidá. Te ñuú-á<sup>n</sup> ndécú-gǎ ní quexìo ñáyiu núú-gǎ tánèhé-yu ì<sup>n</sup> téé cuàá, te càhá<sup>n</sup> ndàhú-yu núú-gǎ nǔu vá cùndèe iní-gá tendaha ñàha-gá xii-dé cuendá ndúha núú-dě. <sup>23</sup> Te Jèsús ní tni-gá ndaha téé cuàá-á<sup>n</sup>, te ní queñuhu ñàha-gǎ tnuú-yu, te ndèca ñàha-gá cuáhá<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xio yuhu ñuú. Te yàcá<sup>n</sup> ní dácànùu-gá ðí-gá núú-dě te ní tendaha ñàha-gá xii-dé, te dătnùní ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú-dě, te xăha<sup>n</sup>-gǎ:

—¿Cùtnuní núú-n-ǎn? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>24</sup> Te tée cuáá-á<sup>n</sup> nǐ ndonehe núú-dě, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Cùtnuní núú-í ndéhè-í nchaa cue téé-ǎ<sup>n</sup>, dico dà ndáa yutnu cuì ndáa-güedé te xìca-güedé —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>25</sup> Te Jèsús ní tendaha tùcu-gá núú-dě te ní cuu ní ndacoto váha-gá-dé, te òré-á<sup>n</sup> nǐ ndúha núú-dě. Te nchaandi túhú sá ndéhé-dě ní cutnùnì váha núú-dě nándi cùu nchaa xiǎ<sup>n</sup>. <sup>26</sup> Te ní xáha<sup>n</sup> Jèsús xii-dé:

—Vitna te núhú-n, dico ndáá ichi vehe-n nùhú-n te ñá díú dà xití ñuú quíhí<sup>n</sup>-n, te vá yõo ì<sup>n</sup> cúñaha-n sǎ yǐhú ní quide tátna-í núú-n nǐ ndúha —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

*Té Pèlú xǎha<sup>n</sup>-dě xii Jèsús sá díú-gǎ cúú-gǎ Crístú  
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)*

<sup>27</sup> Te Jèsús ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihì cue téé xìca cuu ndihì-gá nchaa ñuú líhli càa ñuú Cèsareá Filipú, te òré ñúhú-gǎ ndihì-güedé ichi te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú-güedě, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu nása càhá<sup>n</sup> ñáyiu cuendá-í. ¿Yoo cùu-í càchí-yu-va? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>28</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndiì Juáá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiu, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n tǎ Èliás, te dava tucú-yu càchí-yu sá cúú-n ì<sup>n</sup> téé ní xóo cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha, duha càchí-yu —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>29</sup> Te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú tùcu-gá núú-güedě, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Yòhó cúú-n Crìstú Yáá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-dé xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>30</sup> Te Jèsús ní cáhá<sup>n</sup>-gá dóho-güedé, te xăha<sup>n</sup>-gă:

—Vá yõo ì<sup>n</sup> cúñaha-ndo yòo cuu-í —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá*

*(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)*

<sup>31</sup> Te Jèsús ní ngüíta-gá xĩtnũhu-gá cue téé xìca cuu ndihi-gá nàcuáa yáha-gá, te xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñani tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ío ndoho-í, chi daquèe tíhú ñáhá nchàa cue téé cùu sacuéhé nũú ñăyiu isràél, ndihi cue dútú cúnùu, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ní chídó tnùnì ndíi Moisés, nchaa cue téé-á<sup>n</sup> dàquee tíhú ñáhá-güedé xii-í. Te sáá nduu te cahni ñaha-güedé xii-í, dico nduu únì sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>32</sup> Te duca<sup>n</sup> ñí cáhá<sup>n</sup> Jèsús núú cuè téé xìca cuu ndihi-gá nàcuáa tecú tnùnì váha-güedé tnúhu càhá<sup>n</sup>-gá. Te té Pèlú ní cana ñaha-dě xii-gá ì<sup>n</sup> xio, te ní ngüíta-dé ténàá ñáhá-dě xii-gá ní cùu. <sup>33</sup> Dico Jèsús ndihi-ni ní nchócuĩhnu-gá ní ndàcoto-gá núú nchàa-güedé chi ndàa sátá-gă xĩndecu-güedé, te ní ngüíta-gá ténàá-gá té Pèlú, te xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé:

—¡Xocuiñí yòhó núú-í-a, chi dàtná càhá<sup>n</sup> yucu ñăvâha càhá<sup>n</sup>-n! Chi ñá túú sàni iní-õ dàtná sání iní Yă Ndiöxí, chi ì<sup>n</sup>-ni sàni iní-õ ndihi dava-gá cue ñáyiu ndècu ñuyíú-a —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé.

<sup>34</sup> Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue téé xìca cuu ndihi-gá, ndihi nchaa ñáyiu xĩndecu-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gă:

—Nchaa ñáyiú cuìní chitnahá ñáhá xì-í, te xìni ñuhu-xi vá cáda-gă-yu sá sání ìní mée-yu, te ío cada ndee ìní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuèndá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. <sup>35</sup> Te nchaa ñáyiú cuìní sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiú ñá túú tnàhí yùhú cuèi nándi sá ná yăha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuèndá-í, ndihi sá cuèndá tnúhu-í, te ñáyiú-á<sup>n</sup> naníhí tàhú-yu. <sup>36</sup> Te cuèi nchaandi túhú sá ío ñuyíú-a na ñihí ñáyiú cundecu ndihí-yu, dico núu ñiu nchaa xíá<sup>n</sup> ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcá<sup>n</sup> ndècu ndihí-yu nchaa xíá<sup>n</sup>. <sup>37</sup> Te ni ì<sup>n</sup> sá ío ñuyíú-a vá chíndèe-xi ñáyiú cuèndá naníhí tàhú-yu. <sup>38</sup> Te nchaa ñáyiú na cùcaha<sup>n</sup> núú-xi cáhá<sup>n</sup> váha cuèndá-í, ndihi cuèndá tnúhu-í núú nchàa ñáyiú dàquee tihú ñáhá xì Yá Ndiòxí, ñáyiú xíndecu ichi cuèhé ichi duha, te tnàhá yùhú Tée cùu ñaní tnáhă-yu ncháa-yu cucaha<sup>n</sup> núù-í núŭ-yu òré ná quìxi tucu-í ndihi cue espíritú xínú cuèchi núú Tătà-í Dútú Ndiòxí. Te mee-gă cada cutnùní ìní nchaa ñáyiú sá yùhú ío càhnu cuu-í.

## 9

<sup>1</sup> Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ío dava nchòhó ñáyiú xíndecu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèé quini-ndó sã nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiú, te dàvá-á<sup>n</sup> quini-ndó sã ndácú-gă quidé-gă nchaandi túhú sá văha —càchí-gă xăha<sup>n</sup>-gă xii cue tée xìca cuu ndihi-gă ndihi cue ñáyiú-á<sup>n</sup>.

*Jèsús ní nadama dóó-gă ndihi núú-gă  
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)*

<sup>2</sup> Te núú iñú nduu sá dúcá<sup>n</sup> nǐ cáhá<sup>n</sup> Jèsús te ní xica-gá cuásaá-gá ì<sup>n</sup> yucu dùcú<sup>n</sup>, te ndèca-gá té Pèlú, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juàá cuásaá, te úní tnhí-ni cue téé-á<sup>n</sup> ndécá-gă cuásaá. Te yucu-á<sup>n</sup> ndécú-gă ní nadama núú-gă, <sup>3</sup> te ní nadama dóó-gă. Te dóó-gă-á<sup>n</sup> sũúní nǐ nduu cuixí<sup>n</sup> quiyí te tãsa<sup>n</sup>, te ni ì<sup>n</sup> ñáyiú ñuyíú-a ñá túú ndàcú-yu naqueté-yu ì<sup>n</sup> dóó nduu cuixí<sup>n</sup> dàtná ní nduu dóó-gă. <sup>4</sup> Te ní xiní-güedé té Moisés ndihi té Èliás nútñi-güedé ndihi-gá ndátnũhu ndihi ñaha-güedě xii-gá. <sup>5</sup> Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te na dàcaa-ndí úní tnhá vehe tnuvixi<sup>n</sup>, te ì<sup>n</sup> cuu cuendá-n te ì<sup>n</sup> cuu cuendá té Moisés te ì<sup>n</sup> cuu cuendá té Èliás —càchí-dé xãha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>6</sup> Te duca<sup>n</sup> nǐ cáhá<sup>n</sup>-dé chi ío ní yùhú-güedé, te cuendá-ni ní cuu yáchí-dé ní cáhá<sup>n</sup>-dé, te ni mèe-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-dé. <sup>7</sup> Te òré-á<sup>n</sup> nǐ quexio ì<sup>n</sup> vícò nũú ndécú-güedě ndihi Jèsús ní dádãhu ñaha-xi xii-güedé ndihi-gá, te xití vícò-ã<sup>n</sup> nǐ cáhá<sup>n</sup> Yã Ndiõxí ní tecú dóho-güedé, te xãha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í téé ío cùu iní-í, te cundedóho-ndo nchàa tnúhu càhá<sup>n</sup>-dé —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>8</sup> Te òré ní quide cuendá-güedé, te ñá túú-gă ní xiní-güedé cue téé úú-á<sup>n</sup> chi mee-nă Jèsús ndécú.

<sup>9</sup> Te òré cuánuu ndihi ñaha-gă xii-güedé yucu-á<sup>n</sup>, te ní cáhá<sup>n</sup>-gá dóho-güedé, te xãha<sup>n</sup>-gă:

—Vá yõo ì<sup>n</sup> cúñaha-ndo nchàa sá ñí xini-ndó núú ñí sáá-ó-á, te cuu cáhá<sup>n</sup>-ndó dico ndéé ná yãha ndoto yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

<sup>10</sup> Núu xiã<sup>n</sup> cue téé-á<sup>n</sup> ñí xúhu<sup>n</sup> nahi-ni ìní-güedé nchaa sá ñí xini-güedé núú ñí sáhá<sup>n</sup>-güedé ndihí Jèsús te ñá túú tnáhí ni cáhá<sup>n</sup>-güedé, dico ní ndúcú tnũhu núú tnáhá-güedé ná cuendá duca<sup>n</sup> ñí cáhá<sup>n</sup>-gá sá ndéé ná yãha ndoto-gá sá cùú-gá te dãtnùní cáhá<sup>n</sup>-güedé nãcuáa ndùu nchaa sá ñí xini-güedé. <sup>11</sup> Te ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-güedé núú Jèsús, te xãha<sup>n</sup>-güedé xii-gá:

—¿Cuìní-ndí cachí tnúhu-n nã cuendá càchí cue téé dãcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés sá dïhna-gá té Èliás ndixi-dé te dãtnùní quixi Yaá tendaha Yã Ndiõxí quixi ñuyiú-a? —càchí-güedé xãha<sup>n</sup>-güedé xii-gá.

<sup>12</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã:

—Ndáá sá códó nùu ì<sup>n</sup> téé quixi-dé te cada-dé dàtná ní quide té Èliás, te téé-á<sup>n</sup> cada ndáá-dé nchaa nãcuáa cùu. Dico núú tùtú Yã Ndiõxí càhá<sup>n</sup>-xi cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sá ño ndoho-í, te daquèe tihú ñáhá ñáyiu xii-í. <sup>13</sup> Te na càchí tnúhu-í xii-ndo vìtna sá sà ní quixi ì<sup>n</sup> téé ní quide dàtná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyiu ñá túú ní cãnehé-yu sá yíñũhu núú-dé, te ní quide ñàhá-yu xii-dé nchaa nãcuáa ní quixi iní méẽ-yu. Te núú tùtú Yã Ndiõxí sa ndéé tnuní nchaa nãcuáa yáha-dé, te nchaa xiã<sup>n</sup> sa ní quide ñaha ñáyiu xii-dé —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

*Jèsús quidé tãtna-gá ñ<sup>n</sup> tée cuechi yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávãha  
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)*

<sup>14</sup> Te Jèsús ní ndexìo-gá ndìhi cue téé úní-á<sup>n</sup> nũú xĩndecu dava-gá cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te vùi vihi ñáyìu ndècu núú ndécú-güedě-á<sup>n</sup>, te tnàhá cue téé dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés xĩndecu, te cue téé-á<sup>n</sup> nãndì tnúhu xãha<sup>n</sup>-güedě xii cue téé xìca cuu ndìhi Jesús.  
<sup>15</sup> Te òré ní xiní-yu ní ndexìo-gá, te ncháá-yu ío ní cuñúhu-yu, te xìnú-yu ní sáhá<sup>n</sup> ní cáhá<sup>n</sup> ndìhi ñàhá-yu xii-gá. <sup>16</sup> Te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gã núú cuè téé xìca cuu ndìhi-gá nũú ná tnúhu ndàtnúhu-güedé ndìhi cue téé-á<sup>n</sup>. <sup>17</sup> Te ñ<sup>n</sup> ñáyìu xĩndecu xiá<sup>n</sup> nĩ xáhã<sup>n</sup>-yu xii-gá:

—Mèstrú, ndèca-í déhe-í véxi nànducu ñaha-í xii-n, chi yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávãha xii-dé, te ḍìu xíã<sup>n</sup> ní quide ní cuu ñìhí-dé. <sup>18</sup> Te ío ndòho-dé chi súúnì ndèni ní cuu ngõtṇi ñaha-xi xii-dé, te òré duca<sup>n</sup> quide ñaha-xi xii-dé te ḍànduá ñáhá-xí, te quène tínú yuhu-dé, te cùrúhñú nũhu-dé, te ndàda ruú<sup>n</sup> ñáhá-xí xii-dé. Te sa ní xáha<sup>n</sup>-í xii cue téé xìca cuu ndìhi-n sá queñùhu-güedé espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii-dé dico ñá túú ní ndàcu-güedé queñùhu-güedé-xi —càchí ñáyìu-á<sup>n</sup> xáhã<sup>n</sup>-yu xii-gá.

<sup>19</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã:

—¡Nchaa nchòhó ñáyìu ndècu ñuyíú-a ío sàá iní-ndó, chi ñá túú cuínì-ndó quìndáá iní-ndó Yã Ndiõxí, te ní cuu vùi nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó! ¿Te ná ndéé ama vá dúcá<sup>n</sup>-gã

cada-ndo-i? Te chí cándèca téè cùhú-á<sup>n</sup> táquìxi iha —cachí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-yu.

<sup>20</sup> Te ñáyiú ndìhi ñaha xii téè yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávǎha-á<sup>n</sup> ndécá ñàhá-yu xii-dé cuáhá<sup>n</sup> ndéé núú Jèsús, te òré ní xiní ñàhá espíritú cùndìhi yucu ñávǎha-á<sup>n</sup> xii-gá, te ní ngüíta-ni-xi sàhni yìhí ñàhá tùcu-xi xii-dé, te ní dándüà ñàhá-xí xii-dé, te ní ngüíta-dé xíchí ñùhu-dé, te quène tíñú yuhu-dé. <sup>21</sup> Te Jèsús ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú tǎtá-dě, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—¿Ná ndéé ama ní ngüíta-xi duha ndòho déhe-n? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te téè-á<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Ndéé cùtnàhá cúú lìhli-dé ní ngüíta espíritú cùndìhi yucu ñávǎha duha quède ñaha-xi xii-dé.

<sup>22</sup> Te ní cùtìtní xito dǎngaunihnu ñaha-xi xii-dé núú ñùhú, te ní cutìtní tucu xito dǎngaunihnu ñaha-xi xii-dé ndute cuíní-xi cahni ñaha-xi xii-dé. Te ndèca-í-dé véxi núú-n te núú ndacu-n càda tǎtna-n-dě, te cundàhú iní ñàhá-n xii-ndí chindee ñàha-n —cachí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>23</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ:

—Te ná cuèndá càchí-n nùu ndacu-í cada tǎtna-í déhe-n, chí nchaa ñáyiú na quìndáá iní ñàhá xii-í te ñìhí-yu sá ná càcá<sup>n</sup>-yu núù-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>24</sup> Te tǎtá tèè cuechi-ǎ<sup>n</sup> ñìhi ní cáhá<sup>n</sup>-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Sàndáá iní ñàhà-í xii-n, dico chindee ñàha xii-í cuèndá ná quìndáá iní ñàhá-gǎ-í xii-n —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

25 Te Jèsús ndéhé-gă sá ïo vài ñáyiú ta tàcá núú ndécú-gă-án. Te ní tenàá-gá espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án, te xãha<sup>n</sup>-gă xii-xi:

—Yòhó espíritú cúndìhi yucu ñávãha, ní quide ñìhí-n ñi quide doho-n tẽe-a, dico vitna yúhú cãchí-í sá quée-n yìquì cuñú-dé te vá ndìhu-gá-n —cãchí-gá xãha<sup>n</sup>-gă xii espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án.

26 Te espíritú cúndìhi yucu ñávãha-án ñi dácáná sàa ñaha-xi xii téé-án, te ní sahani yìhí ñáhá tùcu-xi xii-dé, te dàtnùní ní quee ñaha-xi xii-dé cuáhá<sup>n</sup>-xi, dico téé-án chi dacàa-ni ndíyì cãa-dé cãtùu-dé. Te nchaa ñáyiú xíndecu xíá<sup>n</sup> cãchí-yu sá ñi xíhí-dé ní cùu. 27 Te Jèsús ní tñi-gá ndaha-dé ní ndocani ñaha-gă xii-dé, te ní ndacóo-dé ní nucúnutñi-dé.

28 Te Jèsús cuándìhu-gá xití vehe ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te òré ndéhé-güedě ñá túú-gă ñáyiú, te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-güedě núú-gă, te xãha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuendá ñá túú ní ndàcu-ndí queñuhu-ndí espíritú cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii téé-ã<sup>n</sup> —cãchí-güedě xãha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

29 Te Jèsús ní xãha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Na cãchí tnúhu-í xii-ndo sã nõu òré cuìní-ndó queñuhu-ndo espíritú cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú dàtná cúú espíritú cúndìhi-xi yìhi ñaha xii téé-ã<sup>n</sup> ní cùu ña, te xini ñuhu-xi sá ïo cãhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo Yã Ndiõxí te ñá túú tñahí ná caxi-ndo cãhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo-gă, te duca<sup>n</sup> te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritú cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú —cãchí-gá xãha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

*Jèsús càhá<sup>n</sup> tucu-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá  
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

<sup>30</sup> Te Jèsús ní quee-gá núú ndécú-gă-á<sup>n</sup> ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihi-güedé distritú Galileá, te cuini-gá sá vǎ quini ñáyiú ndéé ichi cuáhá<sup>n</sup>-gá. <sup>31</sup> Te duca<sup>n</sup> ñǎ sani iní-gá, chi mee-gǎ sa nàha-gá sá ndàá cada-xi nàcuáa xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii cue téé xica cuu ndihi-gá, te duha xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ñ<sup>n</sup> nduu te cuáha cuendá ñàhá-güedé xii-í núú cué téé cùu úhú iní ñáhá, te cahni ñaha-güedé xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>32</sup> Dico ñá túú tnàhí ni tècú tnùní-güedé nása ndùu tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-gá, te ni ñà túú ní cùyi-güedé cáca<sup>n</sup> tnúhú-güedé núú-gǎ.

*Cue téé ndùcu tnúhu núú tnáhá nǎu  
ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu*

*(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)*

<sup>33</sup> Te Jèsús ní quexìo-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñuu Capèrnaúm, te òré sa ndècu-gá ñ<sup>n</sup> vehe te ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú-güedé, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—¿Nándi cùu tnúhu ta xǐtnàha-ndo véxi? —  
càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>34</sup> Dico ñá túú tnàhí ni cáhá<sup>n</sup>-güedé cùñaha-güedé xii-gá nǎu ná tnúhu xǐtnàha-güedé òré ñúhú-güedé ichi. Te duca<sup>n</sup> ñǎ quide-güedé chi cuendá tá ndàtnúhu-güedé nǎu ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu.

<sup>35</sup> Te Jèsús ní ngóo-gá, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá:

—Chí táquixi iha te cundedóho-ndo tnúhu na càhá<sup>n</sup>-í-a. Te núu ío dava-ndo cuini-ndó cùnùu-ndo,

te cada-ndo sã cúú-ndó ñăyiu nchìcún cuì-nă, te cunu cuechi-ndo nũú tnàha ñáyiu-ndo —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>36</sup> Te Jèsús ní sanutnî-gá ì<sup>n</sup> té lîhli cuádava tnuú-güedé, te dătnùní ní nguídèhé ñáhá-gă xii-dé, te xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

<sup>37</sup> —Nchaa ñáyiu na quèhe<sup>n</sup> cuendá ì<sup>n</sup> té lîhli dătná té lîhli-a cuendá sá ñúhú iní ñáhă-yu xii-í ñă, te cada iní-yu sá yŭhú ní quehe<sup>n</sup> cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu na quèhe<sup>n</sup> cuendá ñáhá xii-í te ñă díú-ní mèe-í ní quèhe<sup>n</sup> cuendá-yu, chi tnàhá Tătà-í Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní quehe<sup>n</sup> cuendá-yu —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

*Nchaa ñáyiu ñă túú cùu úhú iní ñáhá xii-o te cùndîhi ñahá-yu*

*(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)*

<sup>38</sup> Te té Juàá diu-ni ì<sup>n</sup> tée xìca cuu ndîhi-gá ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ì<sup>n</sup> tée càcunehe ñaha-dé xii-n, te quèñuhu-dé espíritú cùndîhi yucu ñávăha yîhi ñaha xii ñáyiu, te nchúhú ñă túú ní dàña-gá-ndí duca<sup>n</sup> càda-dé, chi ñă túú xìca cuu ndîhi ñaha-dé xii-o —càchí-dé xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>39</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñă túú nì ì<sup>n</sup> ñáyiu ndîhi ndîhi-ni ndacu cáhán cuèhé cuendá-í te núu càcunehe ñahá-yu xii-í, te quidé-yu sá vă yôo tnàhí ndàcu cada. <sup>40</sup> Te nchaa ñáyiu ñă túú cùu úhú iní ñáhá xii-o te cùndîhi ñahá-yu. <sup>41</sup> Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuè ñáyiu na tàxi ì<sup>n</sup>

yaxi<sup>n</sup> ndute coho-ndo cuendá sá cúú-ndó cuè téé xìca cuu ndihí-í, te ñáyiú-á<sup>n</sup> sáá nduu te dacuèi sá ñihí-yu sá ndúú tãhũ-yu —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

*Cada cuendá-ó vã cündècu-o ichi cuehé ichi duha (Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)*

<sup>42</sup> Te xãha<sup>n</sup> tùcu Jesús xii-güedé:

—Te núu ì<sup>n</sup> téé na dàcahá<sup>n</sup>-dé cue ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te váha-gá sá nũu na dàcutu ndeé-güedé ì<sup>n</sup> yúú yödó dücú<sup>n</sup>-dë, te dàquée ñaha-güedë xii-dé xití ndute làmár, te ñá díú sã cündècu-dé duca<sup>n</sup> càda-dé.

<sup>43</sup> Te núu ì<sup>n</sup> xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehdé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tãhú-ndó cuèi na cuíta ì<sup>n</sup> xio ndaha-ndo te ñá díú sã quihí<sup>n</sup>-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nũú ùhú núú ndàhú núú dìcò sáá ndáhá ìtá ñuhú ñi caa ñi quihí<sup>n</sup>.

<sup>44</sup> Chi yàcá<sup>n</sup> cúú-xí nũú ñà túú tñahí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cündècu-ndo xía<sup>n</sup> ñi caa ñi quihí<sup>n</sup>. <sup>45</sup> Te núu ì<sup>n</sup> xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehdé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tãhú-ndó cuèi na cuíta ì<sup>n</sup> xio sáhá-ndó, te ñá díú sã quihí<sup>n</sup>-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nũú ùhú núú ndàhú núú dìcò sáá ndáhá ìtá ñuhú ñi caa ñi quihí<sup>n</sup>.

<sup>46</sup> Chi yàcá<sup>n</sup> ñá túú tñahí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cündècu-ndo xía<sup>n</sup> ñi caa ñi quihí<sup>n</sup>. <sup>47</sup> Te núu ì<sup>n</sup> xio tìnùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo cuíta-xi, chi váha-gá sá cündècu-ndo núú ndécú Yã Ndiõxí táxí tñuní-gá cuèi na cuíta ì<sup>n</sup> xio tìnùu-ndo, te ñá díú sã ndì ndúú xio núú-ndó quihí<sup>n</sup>-ndó nũú ùhú núú ndàhú. <sup>48</sup> Chi

yàcá<sup>n</sup> ñá túú tnàhí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xía<sup>n</sup> ni caa ni quíhí<sup>n</sup>.

<sup>49</sup> Te dàtná quidé-güedě quiti sàhni-güedé chìhi-güedé cuñú-di ñíí te dàquée-güedé núú ñuhú, duca<sup>n</sup> sàtnahá-xi ndoho cue ñáyiú chi ío ndohó-yu.

<sup>50</sup> Te ñíí chi ío váha nàndíhi-xi, dico núú na ndùu víxi<sup>n</sup>-xi te ñá túú-gă nándíhi-xi te ni ñà túú-gă nása cada-o ndùu úhá tucu-xi. Te ío váha cada cuendá-ndó nàcuáa cundecu-ndo cuendá cuu-ndo ñáyiú váha, te duca<sup>n</sup> te cuu-ndo dàtná ñíí sã ñà túú ndùu víxi<sup>n</sup>, te ío váha cundecu ndíhi tnàha-ndo —cachí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

## 10

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá cuendá cue ñáyiú dàña tnaha  
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)*

<sup>1</sup> Te Jèsús ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ní yáha-gá yucu distritú Jùdeá ní téhndé-gá ndàa ingá xio yúte Jòrdán. Te yàcá<sup>n</sup> ndécú-gă ní tacá tucu cuéhé víhí ñáyiú, te ní ngüíta-ni tucu-gá dánèhé ñáhá-gă xii-yu tnúhu-gá chi duca<sup>n</sup> tnàhí quide-gá. <sup>2</sup> Te ní quèxio ì<sup>n</sup> úú cue tée cùu fariséú núú ndécú Jèsús xító ndèé ñáhá-güedě xii-gá nùu nása cunduu tnúhu cáhá<sup>n</sup>-gá, te xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí xicá<sup>n</sup> tnúhú-ndí núú-n nùu cuu dañá ì<sup>n</sup> tée ñadíhí-dé à<sup>n</sup> ñáhá —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>3</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿nása ní cachí ndíi Moisés cada-ndo-i? —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>4</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cúú dàña ìí<sup>n</sup> téé ñadìhí-dé dícó-ni sá cádùha-dé ìí<sup>n</sup> tutú cuañaha-dě, te núú tütú-á<sup>n</sup> codo tnùní sá ñí dáñá ñaha-dé, te duca<sup>n</sup> te cuu daña-dě ñadìhí-dé —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>5</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Te duca<sup>n</sup> ñí chídó tnùní ndíi Moisés cada-ndo cuendá sá ìo sáá iní-ndó. <sup>6</sup> Dico Yá Ndióxi cúnàhá ní cadúha-gá ñuyú ndihí nchaa sá ìó, chi téé ñadìhí ní cadúha-gá. <sup>7</sup> Te xíă<sup>n</sup> nŭu nchaa cue téé na ñihí ñadìhí-xi, te dîí<sup>n</sup>-ná cada-güedé tătá-güedě ndihí năná-güedě, chi mee-nă ñadìhí-güedé cuu cuu ndihí-güedé. <sup>8</sup> Te cue ñáyiu úú-á<sup>n</sup> ñà túú-gă ndí dîí<sup>n</sup> ndí dîí<sup>n</sup> yìquì cuñú cúŭ-yu, chi cada iní-ndó să ìí<sup>n</sup>-nă yìquì cùñú cúŭ-yu. <sup>9</sup> Te xíă<sup>n</sup> nŭu ñá túú ndùu váha-xi daña cuè téé ñadìhí-güedé, chi mee Yá Ndióxi ní cachí-gá sá cúú ũú-yu cundecú-yu ndéé naa ndéé cuú-yu —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>10</sup> Te òré yíhí Jèsús ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá vehe, te ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-güedě núú-gă nása ndùu tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-gá cuendá cue ñáyiu dàña tnaha.

<sup>11</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Te núu ìí<sup>n</sup> téé ña dàña-dé ñadìhí-dé te naquehe<sup>n</sup>-dé ingá ñadìhí, te ìo nèhé quidé-dě, te ìí<sup>n</sup>-ni cuèchi cùu-xi ndihí cuèchi quidé téé ndèca ñadìhí te càhá<sup>n</sup> ndihí-dé ingá ñadìhí. <sup>12</sup> Te dîu-ni duca<sup>n</sup> sätnahá-xi cùu tucu ñáyiu dîhí te núu na dàñá-yu yí-yu te naquehé<sup>n</sup>-yu ingá téé, chi ìí<sup>n</sup>-ni cuèchi cùu-xi sá quidé-yu ndihí sá quidé cuè ñáyiu dîhí ndécú yí-xi, te càhá<sup>n</sup> ndihí-yu ingá téé —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-yu.

*Jèsús xicá<sup>n</sup> táhú-gă núú Yă Ndiõxí cuëndá landú  
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)*

<sup>13</sup> Te ñ<sup>n</sup> ũú ñáyiú ndècá-yu landú lĩhli cuáhán núú Jèsús, chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gá xii-güexi. Te cue téé xica cuu ndĩhi-gá ní ngüíta-güedé ténáá ñáhá-güedě xii-yu, te xăha<sup>n</sup>-güedě sá vă dúcá<sup>n</sup> cádá-yu. <sup>14</sup> Te òré ní xiní-gá sá dúcá<sup>n</sup> quède-güedé, te ní cudéé<sup>n</sup>-gă núú-güedé, te xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Chí dáñá ná quixi nahi cue landú lĩhli-á<sup>n</sup> nũù-í-a te vâ cądí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú văha iní cue landú lĩhli-á<sup>n</sup> duca<sup>n</sup> cùu váha iní cue ñáyiú yìndaha Yá Ndiõxí. <sup>15</sup> Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nũu vâ quìndáá iní ñáhá-ndó dàtná quidé cuè landú lĩhli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vâ ndĩhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>16</sup> Te sátá dúcá<sup>n</sup> ñí xăha<sup>n</sup>-gă te ní nguídèhé-gá cue landú-á<sup>n</sup> te ní tendaha ñàha-gá xii-güexi, te ní xicá<sup>n</sup> táhú-gă núú Yă Ndiõxí cuëndá-güexi.

*Ñ<sup>n</sup> téé cuica cáhán ndĩhi-dé Jèsús  
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)*

<sup>17</sup> Te òré sa ñũhu ichi Jèsús caca-gá quíhí<sup>n</sup>-gá ingá xichi ní cùu ní quexìo cunu ñ<sup>n</sup> téé ní ngüíñí xítí-dě núú-gă, te xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n téé ío váha iní-xi, te cuíní-í nũu vâ cündèe iní-n cächí tnúhu-n nã cúú sã cádà-í cuëndá nduu táhù-í cundecu-í ndĩhi Yá Ndiõxí ní caa ní quíhí<sup>n</sup> —cächí-dé xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>18</sup> Te Jèsús ní xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu cáhán-n sã yũhú váha iní-ã<sup>n</sup>? Chi ñ<sup>n</sup>dìi díi-ni Yá Ndiõxí ío váha iní-gá. <sup>19</sup> Te yòhó xìní-n nàcuáa ní

cachí Yă Ndiöxí cada ñáyiú, te duha ní cachí-gá: “Nchòhó cue téé vá càhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo ñàdìhí te núú ñá díú ñàdìhí-ndó cùú-yú, te duca<sup>n</sup>-ní nchòhó cue ñáyiú dîhí tucu vá càhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo tēe te núú ñá díú yî-ndo cuu-güedé, te vá cáhni-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te ni vă dúhú-ndó sǎ ndécú ndìhí-yú, te ni vă dácàcu-ndo cuéchi neñúú sá cúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, te ni vă dácúandehnde-ndo, te canehende-ndo sǎ yíñùhu núú tǎtá-ndó ndìhi núú nǎná-ndó”, duha ní cachí Yă Ndiöxí cada ñáyiú — càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>20</sup> Te téé-á<sup>n</sup> ñí xǎha<sup>n</sup>-dē xii-gá:

—Mèstrú, nchaa xǎ<sup>n</sup> ní ngüíta-í quidè-í ndéé cútnàhá cúú làndú-í —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dē xii-gá.

<sup>21</sup> Te Jèsús ní xíndéhé ñàha váha-gá xii-dé, te ní cuu váha iní ñáhá-gǎ, te ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sǎ cádá-n. Vitna te quíhí<sup>n</sup>-n te dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhú<sup>n</sup>-n cuǎha táhú-n cuè ñáyiú ndàhú. Te duca<sup>n</sup>, te nduu táhú-n nùcúndecu váha-n nùú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùní-gá, te sǎtá ná yǎha duca<sup>n</sup> càda-n, te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í cuèi na ndòho-n datná ndoho-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>22</sup> Te sá dúcá<sup>n</sup> ñí xǎha<sup>n</sup> Jèsús xii-dé te ío ní cundìyí-dé chi ío cuica-dē, te ní xica-dé cuánuhú-dé.

<sup>23</sup> Te ní ndacoto-gá ñí càndéé dîñi-gá, te ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii cue téé xica cuu ndìhi-gá:

—Cue ñáyiú cuica chi ío úhú quíndáá iní-yú Yă Ndiöxí cuendá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yú — càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

24 Te cue téé xìca cuu ndìhi-gá-á<sup>n</sup> ò ní cuñúhu-güedé nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá, te ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-güedé:

—Nchòhó cue téé xìca cuu ndìhi-í càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ò úhú quíndáá iní cue ñáyiú cuica Yǎ Ndiòxí cuendá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu, chi sàni iní-yu sá ncháá sǎ ndécú ndìhí-yu dàcácu nihnu ñaha-xi xií-yu núú ùhú núú ndàhú. 25 Te yáchí-gá yáha ì<sup>n</sup> càméyu yaú ì<sup>n</sup> yiqui tìcú dàcúúxí sǎ quíndáá iní ì<sup>n</sup> ñáyiú cuica Yǎ Ndiòxí cuendá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

26 Te cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní cuñúhu vìhi-gá-güedé sá dúcá<sup>n</sup> ñí cáhá<sup>n</sup>-gá, te ní ngüíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—¿Te yoo sa ndacu naníhí tàhú te núú duca<sup>n</sup> vǎi<sup>n</sup>? —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

27 Te Jèsús ní xíndéhé vǎha ñaha-gǎ xii-güedé, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ:

—Nchaa ñáyiú ñuyíú-a chi vá ndácü-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xií-yu, dico mee-gǎ chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu, chi nchaandi túhú sá vǎha ndàcu-gá quídé-gǎ —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

28 Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Nchúhú ní dándõ-ndí nchaandi túhú sá ndécú ndìhi-ndí te ní tuha ñaha-ndí xii-n —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

29 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiú na dándóo vehe-xi, àdi ñaní-xi, cúha-xi, tǎtá-xi, nǎná-xi, déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núú duca<sup>n</sup> na

càdá-yu sá cuèndá-í ndihí sá cuèndá tnúhu-í, <sup>30</sup> te ío-gá cuéhé sã cuãñaha Yã Ndiõxí cundecu ndihí-yu, chi níhí-yu vehé-yu, ñuhú-yu, ñaní-yu, cúha-yu, nãñá-yu, déhe-yu, te ñá díú-ní sã nchàa xíã<sup>n</sup> níhí-yu cundecu ndihí-yu, chi tnàhá nduu táhũ-yu cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhí<sup>n</sup> ná sàá nduu. Dico díhna-gá ndoho tnahá-yu núú ñuyíú-a sá cuèndá-í. <sup>31</sup> Te dava ñáyiú cùnuu ndecu íchi Yá Ndiõxí vitna, ñáyiú-á<sup>n</sup> sãá nduu te vá ïo-gá cunúú-yu dàtná cúnúú-yu vitna, te dava ñáyiú nchícú<sup>n</sup> ñá túú cùnuu vitna ñáyiú-á<sup>n</sup> sãá nduu te ío cunúú-yu —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

*Jèsús càhá<sup>n</sup> tucu-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá  
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

<sup>32</sup> Te ñùhu Jesús ichi ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá cuásaá ndihí ñaha-gã xii-güedé ñúú Jerusàlén, te yòdo nuu-gá núú-güedé cuásaá. Te cue téé-á<sup>n</sup> xícuñúhu-güedé sá dúcá<sup>n</sup> cuãhá<sup>n</sup>-gá ñúú Jerusàlén, te dava cue ñáyiú xínchícú<sup>n</sup> xiyùhú-yu. Te ní taudí<sup>n</sup>-gá ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní ngúíta-gá cání-gã cuèndú núú-güedé nchaa nàcuáa yáha-gá. <sup>33</sup> Te xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Vitna ñùhu-o ichi cuásaá-ó ñúú Jerusàlén, te yàcá<sup>n</sup> cuáha cuèndá ñàhá-güedé xii yúhú Téé cùú ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé cùú dútú cúnúú, ndihí núú cuè téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés. Te díu cue téé-á<sup>n</sup> cũñaha-güedé xii dava-gá cue téé sá cáhni ñàha-güedé xii-í, te cuáha cuèndá ñàhá-güedé xii-í núú cuè téé ñá túú cùú cue téé isràél. <sup>34</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> cudíquí ndeé ñàhá-güedé

xii-í, te caniha-güedě ndihî ñî, te tiú dí ñáhá-güedě, te cahni ñaha-güedě xii-í dico nduu úní sá cúú-í te ndoto-í —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

*Té Jàcobó ndihî té Juàá càhá<sup>n</sup> ndàhú-güedé núú Jèsús sá cádá-gă ì<sup>n</sup> sá cuìní-güedé (Mt. 20:20-28)*

<sup>35</sup> Te cue déhe té Zebèdeú té Jàcobó ndihî té Juàá ní quexìo-güedé núú Jèsús, te xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí càhá<sup>n</sup> ndàhú-ndí núú-n nŭu vá cúndèe iní-n càda-n ì<sup>n</sup> sá cuìní-ndí —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>36</sup> Te Jèsús ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-gă núú-güedě, te xăha<sup>n</sup>-gă:

—¿Ná cúú să cuìní-ndó càda-í-í? —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>37</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Cuìní-ndí sá òré ná sàá nduu cùndecu-n núú táxí tnùní-n, te ì<sup>n</sup>-ndí cunucóo-ndí xio cùha-n te ì<sup>n</sup>-ndí cunucóo-ndí xio dàtni-n —cachí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>38</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Nchòhó, ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu sá xícá<sup>n</sup>-ndó nŭù-í. ¿Te náa cundee iní-ndó dândoho ñaha ñáyiú xii-ndo dàtná dândoho ñahá-yu xii-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-ă<sup>n</sup>? —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

<sup>39</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Cundee iní-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càhá<sup>n</sup>-n-ă<sup>n</sup> —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Ndáá sá cùndèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacuaá ndoho-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo, chi yúhú cahni ñahá-yu xii-í.

<sup>40</sup> Dico sá dúcá<sup>n</sup> cuìní-ndó sã ì<sup>n</sup>-ndó cùnucóo-ndo xìo cuha-í te ì<sup>n</sup>-ndo cùnucóo-ndo xìo datni-í, te xíá<sup>n</sup> chi ñá díú yúhú tàú-í cachí-í te núu sá cúú cùnucóo-ndo àdi sá vã cúú cùnucóo-ndo, chi mee Tãtà-í Dútú Ndiõxí cachí-gá te núu ná cúú ñãyiu nduu táhú cunucóo dìñi-í dàvã-á<sup>n</sup> —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

<sup>41</sup> Te òré ní níhí ùxí-gá cue téé xìca cuu ndìhi-gá tnúhu nàcuáa ndùu sá cuìní té Jàcobó ndìhi ññaní-dé té Juáá, te ní cudéé<sup>n</sup>-güedé núú cuè téé úú-á<sup>n</sup>. <sup>42</sup> Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue téé xìca cuu ndìhi-gá-á<sup>n</sup>, te ní xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sã cuè téé yìndaha ì<sup>n</sup> nació<sup>n</sup> quìde-güedé sá ìo cùnucóo-güedé, te nchaa dava-gá cue téé cùnucóo-güedé tnàhá-güedé quìde-güedé sá ìo cùnucóo-güedé. <sup>43</sup> Dico nchòhó chi vá dúcá<sup>n</sup> càda-ndo. Chi núu dava-ndo cuìní-ndó cùnucóo-ndo te xìní ññuhu-xì cunu cuechi núú tnàhá-ndó te vá cáda-ndó sã cùnucóo-ndo. <sup>44</sup> Te núu dava-ndo cuìní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo dàtná cue ñãyiu ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíú<sup>n</sup> pàtróo<sup>n</sup>-xi cunu cuechi núú tnàhá-ndó. <sup>45</sup> Te yúhú Téé cùu ññaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chi ñá túú vèxi-í sá cúnú cuèchi ñãyiu núù-í, chi véxi-í sá cúnú cuèchi-í núú-yu. Te cuú-í ñuyíú-a cuèndá vãi-yu cácu nihnu núú úhú núú ndàhú —càchí-gá xãha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

*Jèsús quìde tãtna-gá ì<sup>n</sup> téé cuàá nání-dé Bartimeú (Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)*

<sup>46</sup> Te Jèsús ní quexìo-gá ñnuú Jericó ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te ní yáha-gá ndìhi-güedé ichi

xítí ñuú-án, te ío cuéhé ñàyiú nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-gá cuáhá<sup>n</sup> te ñ<sup>n</sup> xio yuhu ìchi sá ñí quee xítí ñuú-án núcõo ñ<sup>n</sup> tée cuáá nání-dě Bartimeú, te tātá-dě nání-dě Tìmeú, te tée-á<sup>n</sup> núcõo-dé yuhu ìchi-á<sup>n</sup> xicá<sup>n</sup> ndàhú-dé. <sup>47</sup> Te tée-á<sup>n</sup> ñí cutnùní iní-dé sá Jèsús tée ñuú Nazàrét ñúhú-dě ichi, te ní ngüíta-dé níhi càhá<sup>n</sup>-dé, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Jèsús, ñaní tnáhá ndí Dàvíí, cundàhú ínì ñáhá xii-í! —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>48</sup> Te vài ñáyiú tènáá ñáhǎ-yu xii-dé, te xǎhǎ<sup>n</sup>-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uu<sup>n</sup>-gá níhi ní càhá<sup>n</sup>-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Jèsús, ñaní tnáhá ndí Dàvíí cundàhú ínì ñáhá xii-í! —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>49</sup> Te Jèsús ní ngüíñí-gá te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii cue tée ndíhi-gá:

—Chí cuǎnguaca tée cuáá-ǎ<sup>n</sup> candeca-ndo-dě quixi iha —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ.

Te cue tée-á<sup>n</sup> ñí xica-güedé cuánguaca-güedé tée cuáá-á<sup>n</sup>, te òré ní quexìo-güedé núú-dě te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-dé:

—Ndacuíñí te vá ndìhú-gá iní-n, na quìhí<sup>n</sup>-ó chi càna ñaha Jesús xii-n —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-dé.

<sup>50</sup> Te tée-á<sup>n</sup> ñí xócání-dě dóó ndíxí-dě, te ndíhi-ni ní ndacuíñí-dé te ní xica-dé cuáhá<sup>n</sup>-dé núú Jèsús.

<sup>51</sup> Te òré ní quexìo-dé te ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-gǎ núú-dě, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—¿Ná cuíní-n càda ñaha-í xii-n-i? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te tée cuáá-á<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Mèstrú, cuení-í cada tátna-n nũ-í cuendá cundehe-ĩ —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>52</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Cuanùhú vitna, chí sa ní ndúha núú-n chí ní sándáá ini-n Yǎ Ndiõxí —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te òré-ni-á<sup>n</sup> nĩ ndúha núú-dě te nchìcú<sup>n</sup>-dé Jèsús cuáhá<sup>n</sup>.

## 11

*Jèsús cuánguihu-gá ñuú Jerusàlén*

*(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

<sup>1</sup> Te Jèsús ní cuyatni-gá ndihì cue téé xìca cuu ndihì-gá ñuú Bètaniá, ndihì ñuú Bèttagé, te xíá<sup>n</sup> cáá yùcu nani Olívú, te yatni vií-nǎ xíá<sup>n</sup> cáá ñuú Jerusàlén. Te Jèsús ní cana-gá úú-ni tnàhá cue téé xìca cuu ndihì-gá. <sup>2</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Chí cuáhá<sup>n</sup> ñuú cáá yàtni yacá<sup>n</sup>, te òré quexìo-ndo yacá<sup>n</sup> te naníhí-ndó ì<sup>n</sup> búrru ndètñí-dì, te vátá yõ ì<sup>n</sup>-gá codo ñàha xii-dì, te nandaxi-ndo-dì te candeca-ndo-dì quìxi. <sup>3</sup> Te núu yoo na càcá<sup>n</sup> tnúhú nũú-ndó nǎ cuendá nándàxi-ndo-dì, te cúñaha-ndo sǎ yùhú Yáá xíca cùu ndihì-ndo xini ñuhu-í-dì, te na yǎha canehe chiu<sup>n</sup>-í-dì te ndĩhì-ni natendaha-ĩ-dì, duha cúñaha-ndo —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>4</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> nĩ xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé, te òré ní quexìo-güedé ñuú-á<sup>n</sup> te ní naníhí-güedé ì<sup>n</sup> búrru ndètñí-dì ì<sup>n</sup> yutnu nìhnu yatni ì<sup>n</sup> yuyehe vehe caa yatni yuhu ichi, te ní ngüíta-güedé nándàxi-güedé-dì.

<sup>5</sup> Te mei òré nándàxi-güedé-dì ní quexìo ñáyiu xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-güedé:

—¿Ná cuendá nándaxi-ndo búrru-án-i? —  
càchí-yu xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-güedé.

<sup>6</sup> Te cue téé-án<sup>n</sup> nǐ xáha<sup>n</sup>-güedé xií-yu nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Jèsús cúñaha-güedé. Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní dáñǎ-yu ndèca-güedé búrru-án<sup>n</sup> cuǎhá<sup>n</sup> núú ndécú Jèsús. <sup>7</sup> Te òré ní quexìo-güedé ndihì-di núú ndécú-gǎ, te ní sacá<sup>n</sup> ndodo-güedé dóo-güedé sátá-di, ní ngódó ñàha Jesús xii-di. <sup>8</sup> Te ío cuéhé ñǎyiu ta sàcá<sup>n</sup>-yu dóo-yu ichi cuáhá<sup>n</sup>-gá cuendá núú dóo-yu-án<sup>n</sup> yǎha-gá ndihì quiti yòdo-gá, te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu ta sacá<sup>n</sup>-yu cuáhá<sup>n</sup>.

<sup>9</sup> Te nchaa ñáyiu yòdo nuu núú-gǎ ndihì nchaa ñáyiu nchìcú<sup>n</sup> ndàa sátá-gǎ ní ngüíta-yu níhi càhá<sup>n</sup>-yu, te càchí-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yaá-a! ¡Te Yá Ndiõxí ná chindee ñaha-gá, chi ñiu-gá cúú-gǎ Yaá ní tendaha-gǎ véxi quide núú-gǎ! <sup>10</sup> ¡Te ñiu-ni Yaá-á cúú-gǎ Yaá véxi quindaha ñàha xii-o datná ní xóo cada ndíi Dàvií! ¡Te ndéé nchaa sá ío andiu na càchí-xi sá ío càhnu cuu-gǎ! —duha càchí-yu.

<sup>11</sup> Te Jèsús ní quexìo-gá ñuú Jerusalén, te cuánguñhu-gǎ xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te ní xíndéhé vǎha-gǎ nchaa sá ndécú xití veñúhu-án<sup>n</sup>. Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní ndee-gǎ cuáhá<sup>n</sup>-gǎ ñuú Bètaniá ndihì ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihì-gǎ chi sa ní cuaa.

*Jèsús xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii yutnu ngüxí sá vǎ cúú<sup>n</sup>-gǎ sávidí-xi  
(Mt. 21:18-19)*

<sup>12</sup> Te nduu tnéé-án<sup>n</sup> nǐ quee Jèsús ñuú Bètaniá ndihì cue téé xica cuu ndihì-gǎ, te ichi ñùhu-gǎ ní xíhí-gǎ docó. <sup>13</sup> Te xica nǐ xiní-gǎ nútnǎ ñ<sup>n</sup> yutnu

ngǔxí, te ní xica-gá cuándéhé-gă nõu ndèé sávídí-xi te ñá túú nă ndèé, chi mee-ni ndàha-xi ndèé chi ñá díú yõó sácũndeé sávídí-xi. <sup>14</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii yutnu ngǔxí-á<sup>n</sup>:

—Vitna te vá yõo ì<sup>n</sup>-gá caxi sávídí-n, chi vá cúú<sup>n</sup>-gă —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii yutnu ngǔxí-á<sup>n</sup>.

Te cue téé xica cuu ndihí-gá ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní xáha<sup>n</sup>-gă xii yutnu ngǔxí-á<sup>n</sup>.

*Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáyiu xití veñúhu*

*(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

<sup>15</sup> Te Jèsús ní quexìo tucu-gá ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá ñuú Jerusàlén, te cuánguihu tucu-gá xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te xití veñúhu-á<sup>n</sup> xĩndecu cue ñáyiu quide ndáhú nádìcò-yu, ndihí cue ñáyiu xísaa<sup>n</sup>. Te nchaá-yu ní queñuhu ñaha Jèsús xií-yu quehé, te ní dándüá-gá mèsá cue ñáyiu dàma díhú<sup>n</sup>, ndihí nchaa xilé sácõo nchihí cue ñáyiu dìco lómá xĩndecu xití veñúhu-á<sup>n</sup>. <sup>16</sup> Te ñá túú tnàhí-gá ní dàña-gá yáha cue ñáyiu ndihí nchaa sá nchídõ-yu ichi xití veñúhu-á<sup>n</sup>. <sup>17</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gă xií-yu:

—Núú tütú Yă Ndiõxí càhá<sup>n</sup>-xi nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá, te ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xí vèhe núú tàcá ñáyiu nihí ñuyú càhá<sup>n</sup> ndihí ñàhá-yu xii-í”, duha ní cáhá<sup>n</sup>-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xií-yu.

<sup>18</sup> Te nchaa dütú cùnùu, ndihí nchaa cue téé dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá te ní ngüíta-güedé ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá, chi yùhú-güedé sá ìo

cunuu-gă, te duca<sup>n</sup> chi nchaa ñáyu ío cùñúhu-yu nchaa tnúhu càhá<sup>n</sup>-gá. <sup>19</sup> Te òré sa ní cuaa cuìí-nă, te ní quee tucu Jèsús ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá ñúú Jerusálén cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihí-güedé ingá xichi.

*Ní yíchí yutnu ngǔxí*  
(Mt. 21:20-22)

<sup>20</sup> Te nduu tnéé nehé-ni ní yáha tucu Jèsús ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá núú níhnú yùtnu ngǔxí, te ní xiní-güedé sa ní yíchí ñihí ndéé yóho-xi. <sup>21</sup> Te té Pèlú ní ndacu iní-dé nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Jèsús xii yutnu ngǔxí-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Mèstrú, cundehe nă ní yíchí yutnu ngǔxí sá ñí xáha<sup>n</sup>-n sǎ vǎ cúú<sup>n</sup>-gá sávídí-xi —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>22</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Quindáa ndisa iní-ndó Yă Ndiǒxí. <sup>23</sup> Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nũu nchòhó cúñaha-ndo xìi tìndúú-a xocuñí-xi núú ndécú-xí, te quíhí<sup>n</sup>-xi quée-xi xití làmár. Te diu duca<sup>n</sup> càda-xi te núu nchòhó vá cání ì<sup>n</sup> caní úú iní-ndó, te quindáa iní-ndó sǎ dúcá<sup>n</sup> càda-xi. <sup>24</sup> Te xíǎ<sup>n</sup> nũu càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nchàa sá ná càcá<sup>n</sup>-ndó nũú Yă Ndiǒxí òré càhá<sup>n</sup> ndihí-ndo-gă, te taxi-gá te núu nchòhó sàndáa ndisa iní-ndó sǎ táxí-gă sá xicá<sup>n</sup>-ndó nũú-gă. <sup>25</sup> Te òré càhá<sup>n</sup> ndihí-ndo Yă Ndiǒxí te dandacu iní-ndó te núu ndècu ñáyu ñǎ túú cùu váha iní ñáhá xìi-ndo, te cada càhnu iní-ndó-yu cuendá duca<sup>n</sup> càda cahnu iní ñáhá Tătá-ndó Dütú Ndiǒxí Yaá ndécú àndiu xìi-ndo cuendá nchaa sá ñà túú váha quide-ndo. <sup>26</sup> Dico núu nchòhó vá cadá càhnu iní-ndó sǎ quidé ñàha tnaha ñáyu-ndo xìi-ndo, te ni Tătá-ndó

Dǔtú Ndiǒxí vá cádá càhnu iní ñáhá-gǎ xii-ndo cuendá nchaa sá ñà túú vǎha quìde-ndo —cachí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Jèsús ndécú ndìhi-gá tnúhu ndee iní  
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

<sup>27</sup> Te Jèsús ní ndexìo tucu-gá ñúú Jerusàlén ndìhi cue tée xìca cuu ndìhi-gá, te cuánguihu tucu-gá xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ndìhi-güedé. Te xití veñúhu-á<sup>n</sup> yíhí-gǎ ní quexìo cue dǔtú cúnùu ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyiú isràél. <sup>28</sup> Te xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Cuìnì-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee iní ndécú ndìhi-n núu quìde-n nándi sá quidé-n, ¿te yoo duca<sup>n</sup> ñí taxi tnúhu ndee iní-á<sup>n</sup> xii-n-i? —càchí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>29</sup> Te Jèsús ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Yúhú tnàhá-í cuìnì-í cǎcá<sup>n</sup> tnúhu-í ñ<sup>n</sup> sá cǎcá<sup>n</sup> tnúhu-í núú-ndó te núu na càchí tnúhu-ndo, te cachí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní xii-í duha quìde-í. <sup>30</sup> Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíú<sup>n</sup> ñí dǎcuándùte ndíi Juàá ñáyiú, ¿Yá Ndiǒxí ǎ<sup>n</sup> cuè tée ñuyíú-a ní táuchíú<sup>n</sup> dùca<sup>n</sup> ní quide ndíi? Te chí càchí tnúhu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>31</sup> Te ní ngúíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—¿Nása cúñaha-o? Chi núu na cǔñaha-o sǎ Yǎ Ndiǒxí ní táuchíú<sup>n</sup> dùca<sup>n</sup> ní quide ndíi Juàá ñá, te quesaha-dě: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní cǎhá<sup>n</sup> ndíi vǎi<sup>n</sup>?”, quesaha-dě. <sup>32</sup> Te ni vǎ cúú cǔñaha-o sǎ cuè ñáyiú ñuyíú-a ní táuchíú<sup>n</sup> dùca<sup>n</sup> ní quide ndíi Juàá —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

Te duca<sup>n</sup> ñí xítñaha-güedé chi ñá túú ní cùtnuní iní-güedé nása cùñaha-güedě xii-gá, chi xiyùhú-güedé cue ñáyiú chi nchaa ñáyiú-á<sup>n</sup> ñí cutnùní ndáá iní-yu sá Yă Ndiöxí ní táúchíú<sup>n</sup>-gă duca<sup>n</sup> ñí quide ndí Juáá. <sup>33</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii Jèsús:

—Ñá túú xìní-ndí yoo ní táúchíú<sup>n</sup> dùca<sup>n</sup> ní dácúándüte ndí Juáá ñáyiú —càchí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Te núu duca<sup>n</sup> te ñí yùhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quide-í —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

## 12

*Cuèndá cue tée cuihna ìní-xi  
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)*

<sup>1</sup> Te Jèsús ní ngüíta-gá cání-gă ì<sup>n</sup> cuèndú núú ñáyiú năcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xăha<sup>n</sup>-gă xii-yu:

—Ì<sup>n</sup> tée ní nacúxi-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dě, te ní chidoco-dě cuèndá sá vă cúú dàñú, te ní cadúha-dé núú quíhni-dě ndéhé yoho yàha stilé-á<sup>n</sup> òré ná cùu, te ní cadúha-dé ì<sup>n</sup> xító dùcú<sup>n</sup> núú cáúndòdo cue tée coto yoho yàha stilé-á<sup>n</sup>.

’Te ní sáá ì<sup>n</sup> nduu quèe-dé quíngaca cuu xica-dě vâi nduu, te ní dándõo ndaha-dě sá ñí xitu-dé-á<sup>n</sup> xii ì<sup>n</sup> ũú cue tée càhá<sup>n</sup> ndíhi-dé cuèndá cada chiu<sup>n</sup>-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te cuu cuèndá dava-güedé te duca<sup>n</sup> te ní quee-dé cuáhá<sup>n</sup>-dé. <sup>2</sup> Te sátá ñí sáá nduu ñí cuu ndéhé yoho yàha stilé sá ñí xitu-dé-á<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-dě xii ì<sup>n</sup> tée xínu cuechi núú-dě: “Cuáhá<sup>n</sup> cáca<sup>n</sup>-n să cúú

cuendá-í núú cuè téé ní dándõ ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñ xitu-í-án”, càhí-dé xàha<sup>n</sup>-dě. Te téé xìnu cuechi-án ñ xica-dé cuáhá<sup>n</sup>-dé. <sup>3</sup> Te cue téé-án ñ tñi-güedé téé xìnu cuechi-án, te ní caniha-güedě xii-dé, te dātnùní ní nacuícú<sup>n</sup> ñáhá-güedě, te ñá túú tñahí ná ní sãñaha-güedě. <sup>4</sup> Te téé cùu xítóhó yoho yàha stilé-án ñ tendaha tucu-dé ingá téé xìnu cuechi núú-dě cuáhá<sup>n</sup>-dé. Te òré ní quexìo téé xìnu cuechi-án te cue téé-án ñ sáha ñaha-güedě yúú xii-dé, te ní táhú-güedě díquí-dě, te ní xícuèhé ñáhá-güedě xii-dé. <sup>5</sup> Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án ñ tendaha tucu-dé ingá téé xìnu cuechi núú-dě cuáhá<sup>n</sup>-dé núú cuè téé-án, dico téé-án òré ní quexìo-dé te ní sahani ñaha-güedě xii-dé. Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án ñ tendaha-dě vài-gá cue téé xìnu cuechi núú-dě cuáhá<sup>n</sup> ngácá<sup>n</sup>-güedé sá cúú cuendá-dé ní cùu dico diu-ni duca<sup>n</sup> ñ quide ñaha tucu cue téé ndéé nchaa yoho yàha stilé-án xii-güedé, chi dava-güedé ní caniha-güedě te dava-güedé ní sahani ñaha-güedě.

<sup>6</sup> Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án ndécú ñndii-ná téé tendaha-dě quíhí<sup>n</sup> núú cuè téé ní dándõ ndaha-dě sá ñ xitu-dé-án, te téé tendaha-dě-án cúú-dě déhe ducu<sup>n</sup>-dé, te ío cùu iní ñáhá-dě. Te ní sani iní-dé: “Váha-gá nùu tendaha-í déhe-í-a núhú-dé, chi òré quiní ñáhá-güedě xii-dé te cànehe-güedé sá yíñùhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé. Te duca<sup>n</sup> te ní xáha<sup>n</sup>-dě xii déhe-dé-án sã nùhú-dé, te téé-án cuānuhú-dé cuáhá<sup>n</sup> ngácá<sup>n</sup>-dé sá cúú cuendá tātá-dě núú cuè téé-án. <sup>7</sup> Dico òré ní xíní cue téé quide chiu<sup>n</sup>-án déhe téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án, te ní xítñaha-güedé: “Téé-ã<sup>n</sup> téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndihí sá cáá nùú-xi, dico

cahni-o-dě te mee-o ndùu táhú-ó sǎ ndúú táhú-dě”, duha ní xítñaha-güedé. <sup>8</sup> Te ní tñi-güedé té-án, te ní sahani ñaha-güedě, te ní dáquéné-güedě yiqui cùñú-dé ñi xio yuhu ñuhu núú cáá yòho yaha stilé-án —duha cuáhán cuendú ní cani Jèsús núu-yu.

<sup>9</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-yu:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada xítòhó ñuhu-án ǎn? Chi núhú-dé te cahni-dé cue té-án te dàndóo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue té cùtnuní iní-dé cada ndáá —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-yu.

<sup>10</sup> Te xǎha<sup>n</sup> tùcu-gá xii-yu:

—Te nchòhó, náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yǎ Ndiǒxí núú càchí-xi:

Yúú sǎ ñí dáquée tíhú cue tée dàcaa vehe, ní cuu-xi yúú cúnùu vitna.

<sup>11</sup> Chi mee Yǎ Ndiǒxí duca<sup>n</sup> ñí cachí-gá cunduu, te cùu-xi ñi sá ïo cùñúhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá —càchí Jèsús xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-yu.

<sup>12</sup> Te cue tée ní xíndedóho nàcuáa ndùu tñuhu ní cáhá<sup>n</sup>-gá ní cuiní-güedé tñi ñaha-güedě xii-gá ní cùu, chi ní cutnùní iní-güedé sá cuendá-güedé ní cáhá<sup>n</sup>-gá, dico ní yùhú-güedé tñi ñaha-güedě xii-gá cuendá sá ïo vǎi ñáyiú, te ná ïo ná cada ñahá-yu xii-güedé ní sani iní-güedé, te ní xica-güedé cuáhán-güedé.

### *Cuendá impuèstú*

*(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

<sup>13</sup> Te sáta ñí xica-güedé cuáhán-güedé, te ní tendaha-güedě ñi úú cue tée cùu fariséú, ndihi ñi úú cue tée cùndihi té Hèrodés cuáhán-güedé núú ndécú Jèsús ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé datìcánuu

ñaha-güedě xii-gá núú tnũhu càhá<sup>n</sup>-gá. <sup>14</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> nĩ quexìo-güedé núú Jèsús, te xãha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Mèstrú, cùtnuní iní-ndí sá ïo ndáá càhá<sup>n</sup>-n, te ñá túú quide cuendá-n nàcuáa càhá<sup>n</sup> ñáyiú, te cuěi ndědani càá-yu ì<sup>n</sup>-ni càhá<sup>n</sup>-n ndìhí-yu chi ñá túú quide cuendá-n cuěi ná ñáyiú cùú-yu, te càhá<sup>n</sup> ndáá-n nàcuáa càhá<sup>n</sup> Yã Ndiõxí cundecu-o ñùyíú-a. Te cachí tnúhu xii-ndí nũu váha-ni quide-ndí sá chãhu-ndí té Cèsár téé ío cùnūu cuendá impuèstú à<sup>n</sup> ñáhá —càchí-güedé xãha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>15</sup> Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedě xii-gá, núu ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—¿Ná cuendá duca<sup>n</sup> xìto ndeé ñáhá-ndó xii-í? Chí dánèhé ñáhá xii-í ì<sup>n</sup> díhú<sup>n</sup> sã chãhu-ndo cuendá impuèstú te núu nása càa —cachí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

<sup>16</sup> Te cue téé-á<sup>n</sup> nĩ dánèhé ñáhá-güedě xii-gá ì<sup>n</sup> díhú<sup>n</sup> sã chãhu-güedé cuendá impuèstú. Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu xii-í nũu yoo núú-xi ndèé ndihì yoo òu-xi ndeé —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

Te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Núú tẽ Cèsár ndèé ndihì òu-dé —càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>17</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Te núu duca<sup>n</sup> te chí nàcuãha té Cèsár sá cúú cuendá-dé, te sá cúú cuendá mée Yã Ndiõxí te xíã<sup>n</sup> nacuáha-ndo-gã —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

Te cue téé-á<sup>n</sup> ïo ní cuñúhu-güedé sá dúcá<sup>n</sup> nĩ cáhá<sup>n</sup>-gá.

*Cuèndá cue ñáyiú ndoto*  
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní quexìo ì<sup>n</sup> úú cue téé cùu saducéú núú ndécú Jèsús, te cue téé-á<sup>n</sup> ñǎ túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiú ní xíhí, te ní xáha<sup>n</sup>-güedé xii-gá:

19 —Mèstrú, ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndíi ndècu vitna sá nùu ì<sup>n</sup> téé na cùú-dé te quendóo ñadìhí-dé, te núú ñá túú ní xõ déhe-dé ndìhi ñadìhí-dé-á<sup>n</sup>, te téé cùu ñaní-dé naquehe<sup>n</sup>-dé ñaha ní quendóo quèé-á<sup>n</sup> cuèndá coo déhe-dé ndìhi-a<sup>n</sup> cuèndá téé ní xíhí-á<sup>n</sup>. 20 Te ní xíndecu úsá tnàhá cue téé mee-ni ndì ñaní-güedé. Te téé díhna ní níhí ñadìhí-dé, te ñá túú ní cùdí-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ì<sup>n</sup> déhe-dé ñá túú ní xõ ndìhi ñadìhí-dé. 21 Te téé cùu úú ní naquehe<sup>n</sup>-dé ñaha ní quendóo quèé-á<sup>n</sup>, dico ní xíhí tucu-dé, te ni ì<sup>n</sup> tucu déhe-dé ñá túú ní xõ ndìhi ñaha-á<sup>n</sup>. Te diu-ni duca<sup>n</sup> ní xíhí téé cùu uní. 22 Te ní xínu ndì ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-á<sup>n</sup>, dico ni ì<sup>n</sup>-güedé ñá túú ní xõ déhe-güedé ndìhi-a<sup>n</sup>, te ní ndìhi-güedé ní xíhí te ndéé núú ní ndìhi-ná ní xíhí tnàhá ñadìhí-á<sup>n</sup>. 23 Te na sàá nduu ndòto-güedé ndìhi ñaha-á<sup>n</sup>, ¿te ndèdacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-a<sup>n</sup>-i? Chi ndì ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-a<sup>n</sup> — càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedé xii-gá.

24 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tnúhu càhá<sup>n</sup>-ndó, chi ñá túú xìní-ndó nàcuáa càhá<sup>n</sup> Yá Ndiõxí núú tütú-gá, te ni ñá túú xìní-ndó sǎ díú-gǎ ndácú-gǎ quidé-gǎ nchaandi túhú sá vǎha. 25 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ òré ná sàá nduu ndòto nchaa ñáyiú

ní xíhí, te dàvá-án vǎ yǎo-gá dasa<sup>n</sup> dēhe yoco-xi chi vá yǎo-gá candeca tǎha, chi na ndòtó-yu te cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí. <sup>26</sup> Te núu nchòhó cuìní-ndó cǎhá<sup>n</sup>-ndó cuèndá nchaa ñáiyu ndoto, te díhna-gá dācuàha-ndo nacuáa ní chídó tǎnǎ ní ndíi Moisés núú tǎtú ndíi ní cùu. Chi díu núú tǎtú ndíi cǎhá<sup>n</sup>-xí nācuáa ní xáha<sup>n</sup> Yǎ Ndiǒxí xii ndíi cǎtǎhá ní cǎhá<sup>n</sup> ndíi ñaha-gǎ ì<sup>n</sup> xichi núú níhnú tǎtǎú nchícú<sup>n</sup> ñuhú. Te duha ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii ndíi: “Yúhú cùu-í Ndiǒxí tē Àbrahám, ndíi tē Isàác, ndíi tē Jàcób”, duha ní xáha<sup>n</sup> Yǎ Ndiǒxí xii ndíi cǎchí-xi núú tǎtú ndíi. <sup>27</sup> Te Yǎ Ndiǒxí ñá tǎtú cùu-gá Ndiǒxí cue ñáiyu ní xíhí, chi cùu-gá Ndiǒxí cue ñáiyu xǎndecu vǐvú, núu xǎ<sup>n</sup> nchòhó ío xǎta-ndo tǎnhu cǎhá<sup>n</sup>-ndó. Te sá dúcá<sup>n</sup> ñí cǎhá<sup>n</sup>-gá cuèndá cue tēe-án, te xǎ<sup>n</sup> cǎtǎnǎ sá cuè ní xíhí-güedé sá cùu-xí tǎha ñáiyu-güedé, dico ndècu vǐvú-güedé sá cùu-xí-gǎ —cǎchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Tnúhu sá ïo-gá cúnùu*  
(Mt. 22:34-40)

<sup>28</sup> Te tǎhá ì<sup>n</sup> tēe dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tǎnhu ní chídó tǎnǎ ní ndíi Moisés ndèdóho-dé nchaa tǎnhu cǎhá<sup>n</sup> Jèsús ndíi cue tēe cùu sādúcéú-án, te ndèdóho-dé sá sǔú ní vǎha ñíhí-gá tǎnhu nādanhocáva-gá. Te ní sǎndehē yatni-dé núu-gǎ, te xǎha<sup>n</sup>-dē xii-gá:

—Cachí tǎnhu xii-í ndédacàa tǎnhu sá ñí cǎhá<sup>n</sup> Yǎ Ndiǒxí ío-gá cúnùu cuu díhna —cǎchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dē xii-gá.

<sup>29</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Duha cǎhá<sup>n</sup> tǎnhu sá ïo-gá cúnùu: “Nchòhó ñáiyu isràél ío vǎha chí cǎndèdóho tǎnhu-a.

Ɔ<sup>n</sup>dii dí-ni Yá Ndiöxí ndécú, te diu-ni-gá cúú-gă Ndiöxí-ó. <sup>30</sup> Te cuu iní-ndó Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó ñi yuhu ñi iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuini méé-gă, te mee-ni tñuhu váha cani iní-ndó cuendá cuu vii cuu váha-ndo nűú-gă, te coo iní-ndó càda-ndo nacuáa cuu váha iní-gá”, duha càhá<sup>n</sup> tñuhu sá ïo-gá cúnùu. <sup>31</sup> Te duha càhá<sup>n</sup> tucu ingá tñuhu cùu uú sá ïo cùnùu: “Cuu iní-ndó tñaha ñáyiu-ndo dàtná cúú ìní-ndó mèe-ndo”, duha càhá<sup>n</sup> tñuhu cùu uú-á<sup>n</sup>. Te úú duha-ni tñuhu-a cùu-xi tñuhu sá ïo-gá cúnùu —cachí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé.

<sup>32</sup> Te tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tñuhu ní chídó tñùní ndíi Moisés ní xăha<sup>n</sup>-dë xii-gá:

—Mèstrú, váha-ni càhá<sup>n</sup>-n chi ndáá sá Ɔ<sup>n</sup>dii-ni Yá Ndiöxí ndécú, te ñá túú-gă ndèé ndécú ìngá ndiöxí. <sup>33</sup> Te dàtná ní cachí-n sã ñi yuhu ñi iní-ó cùu iní-ó Yă Ndiöxí, te cani iní-ó càda-o nacuáa cuu vii cuu váha iní-gá te ío vii ío váha cuu iní-ó dàtná cuini méé-gă, te coo iní-ó càda-o nacuáa cuu váha iní-gá, te cuu iní-ó cuè tñaha ñáyiu-o dàtná cúú ìní-ó mèe-o. Te nchaa xíă<sup>n</sup> ío-gá xíní ñùhu-xi cada-o dacúúxí sã cuăñaha-o quiti cahni-güedé te cáyú-di nduu táhú ñáhá Yă Ndiöxí, ndihí dácúúxí nchàa dava-gá sá sãñaha-o ndùu táhú-gă —cächí-dé xăha<sup>n</sup>-dë xii-gá.

<sup>34</sup> Te sá dúcá<sup>n</sup> ïo váha ndùu tñuhu ní cáhá<sup>n</sup> téé-á<sup>n</sup>, núu ní xăha<sup>n</sup> Jèsús xii-dé:

—Luha-ná cúmăní xii-ŋ te ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé.

Te sá dúcá<sup>n</sup> ñi xăha<sup>n</sup>-gă xii téé-á<sup>n</sup>, núu vá yõo Ɔ<sup>n</sup>-gá ní cùyi nágá tñuhu nducu tñuhu-yu núú-gă.

*Yoo cùu Xìtohó Jesucrìstú  
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

<sup>35</sup> Te Jèsús yíhí-gǎ xítí veñúhu càhnu sá ïo cùnuu danehé-gá ñáyiu, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu:

—Cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés càchí-güedé sá Crìstú Yaá tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndíi Dàvií, te ndíi-á<sup>n</sup> ñí cunaha vñhi ní xíhí ndíi. ¿Te ná cuendá duca<sup>n</sup> càhá<sup>n</sup>-güedé? <sup>36</sup> Te mee ndíi Dàvií-á<sup>n</sup> ñí dácáhú ìní ñáhá Espíritú Yǎ Ndiöxí xii ndíi nàcuáa cáhá<sup>n</sup> ndíi, te duha ní cachí ndíi: Dútú Ndiöxí ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii Yaá cúú Xìtohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,  
te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ùhú ìní ñáhá xii-n  
canehe-xi sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xǎha<sup>n</sup> Dútú Ndiöxí xii Yaá cúú Xìtohó-í.  
Duha ní cachí ndíi. <sup>37</sup> ¿Te nása cùu Crìstú déhe ndíi Dàvií, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cúú-gǎ Xìtohó ndíi? —càchí Jèsús xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu.

Te ío cuéhé ñáyiu ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-gá, te ío ní cudíí ìní-yu ní xíndedóho ñáhá-yu xii-gá.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii  
ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés  
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)*

<sup>38</sup> Te òré dánèhé ñáhá Jèsús xii cue ñáyiu, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ xií-yu:

—Cada cuendá-ndó vǎ cádá-ndó dàtná quidé cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi cue tée-á<sup>n</sup> tnàhá ìní-güedé cuihnu-güedé dóó nání sǎ sácuñhu cue tée cùnuu-gá te cuìní-güedé sá méé-ní ndíi tnúhu

yiñùhu cáhá<sup>n</sup> ndihi ñaha ñáyiú xii-güedé nchaa núú xicá cùu-güedé. <sup>39</sup> Te nàcáxi-güedé xilé sácõo nchihi cue téé cùnnoo-gá xití veñúhu sácõo nchihi-güedé. Te duca<sup>n</sup>-ni quide-güedé cuëi òré quihu-güedé mèsá caxi-güedé òré ndécú-güedé ì<sup>n</sup> vico, chi mee-ni núú sácõo cue téé cùnnoo cuini-güedé coo-güedé. <sup>40</sup> Te quèndéé-güedé vehe nchaa ñáyiú quèé, te ío naha càhá<sup>n</sup> ndihi-güedé Yă Ndiõxí dândahú-güedé mée-güedé sá ío quide ndáá-güedé cuendá sá cuini-güedé cáhá<sup>n</sup> váha ñáyiú cuendá-güedé. Te sá dúcá<sup>n</sup> quide-güedé te ío-gá ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gá ñáyiú —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-yu.

*Díhú<sup>n</sup> nduu táhú Yă Ndiõxí ní dáquëe ì<sup>n</sup> ñaha ndàhú ñaha quèé  
(Lc. 21:1-4)*

<sup>41</sup> Te núcõo Jèsús xití veñúhu yatni núú ndécú àlcanciá te ndèhe-gá xídáquëe ñáyiú díhú<sup>n</sup> xití alcanciá-á<sup>n</sup>, te tnàhá cue ñáyiú cuica xídáquëe-yu vâi díhú<sup>n</sup>. <sup>42</sup> Te ní quexìo ì<sup>n</sup> ñaha ndahú ñaha quèé, te ndèhe-gá ní dáquëe-a<sup>n</sup> úú tnàhá díhú<sup>n</sup> còbrí xití alcanciá, te díhú<sup>n</sup>-ă<sup>n</sup> ío sacú yáhu-xi. <sup>43</sup> Te Jèsús ní cana-gá cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ñàha ndahú ñaha quèé-a ío-gá nándihi díhú<sup>n</sup> nĩ dáquëe-a<sup>n</sup> xití alcanciá dàcúxí díhú<sup>n</sup> nĩ dáquëe dàva-gá-yu. <sup>44</sup> Chi nchaa ñáyiú-á<sup>n</sup> nĩ dáquëe-yu mee-nă díhú<sup>n</sup> să nĩ quendóo-ná, dico ñaha quèé-a cuëi ndàhú-a<sup>n</sup> dico ní dáquëe-a<sup>n</sup> nìhìi díhú<sup>n</sup> să cuáá<sup>n</sup> să caxí-á<sup>n</sup> ní cùu —cachí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

# 13

*Jèsús cächí-gá sá ngóyó veñúhu*  
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

<sup>1</sup> Te òré ní ndee Jèsús xití veñúhu cànhu sá ïo cùnnuu, te ìí<sup>n</sup> téé xìca cuu ndìhi-gá ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:  
—jMèstrú, cundehe nă ío vii ní sáá veñúhu-a<sup>n</sup> ndìhi nchaa vehe nèhe tnaha ndìhi-xi, te ío vii ndăa nchaa yúú yíhí! —cächí-dé xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>2</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-dé:

—Nchaa năcuáa cāa nchaa vehe sá cúññhu-n-a vītna sáá nduu te vá cúndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vītna, chi ni ìí<sup>n</sup>-gá yúú vă códó nchìhi tnaha-xi, chi ndìhi ngoyo —cächí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-dé.

*Năcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyú*  
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

<sup>3</sup> Te Jèsús ní xica-gá ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá cuáhá<sup>n</sup> ndìhi ñaha-gă xii-güedé yucu nàni Olívú, te yucu Òlívú-á<sup>n</sup> tũu ndáá núú cáá veñúhu cànhu sá ïo cùnnuu. Te Jèsús ní quexìo-gá ndìhi-güedé yucu Òlívú-á<sup>n</sup>, te xíá<sup>n</sup> nĩ ngóo-gá te núú núcõo-gá-á<sup>n</sup> nĩ sáhá<sup>n</sup> té Pèlú ndìhi té Jàcobó ndìhi té Juàá ndìhi té Ndrìxí, te dayuhu nĩ xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

<sup>4</sup> —Cuìní-ndí cachí tnúhu-n nă nduu dùca<sup>n</sup> cada-xi ngoyo veñúhu cànhu sá ïo cùnnuu, àdi nándi cùu sá cádá-xí cuendá cutnùní iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu duca<sup>n</sup> cada-xi —cachí-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>5</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vă yõo dandàhú ñáhá xii-ndo. <sup>6</sup> Chi ío cuéhé cue téé coo ñuyú te danàni-güedé méé-güedě dàtná nánì-í, te

cachí-güedé: “Yúhú cúu-í Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a”, duha cachí-güedé. Te sá dúcá<sup>n</sup> cǎhá<sup>n</sup>-güedé te ío vai ñáyiú dandáhú-güedé.

<sup>7</sup> Te òré ná ñihí-ndó tnũhu sá nàá-güedé ndëni ní cuu, te vá yùhú-ndó chi dacuítí sǎ dúcá<sup>n</sup> càda-xi, dico vátá sǎá-gá nduu nàa ñuyíú òré duca<sup>n</sup> càda-xi. <sup>8</sup> Chi cue téé ì<sup>n</sup> nàció<sup>n</sup> nàá-güedé ndihí cue téé ingá nàció<sup>n</sup>, te titní ñuú ngüíta-güedé nàá-güedé, te titní xichi ñuyíú ñihí vèhi tnáa, te titní tucu xichi ñuyíú coo tnamá, te ío-gá cuéhé sǎ yǎha ñáyiú. Te nchaa sá dúcá<sup>n</sup> càda-xi-á<sup>n</sup> cúú-xí tnũndòho sá vítná vǎha vǎha quèsaha-xi sácúú-xí cuè ñáyiú ndècu ñuyíú-a.

<sup>9</sup> Dico nchòhó ío quihí iní-ndó cùndecu-ndo, chi nchaa ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo cuáha cuèndá ñáhǎ-yu xii dava-ndo nũú cuè téé cùchiu<sup>n</sup>, te candeca ñaha-güedé xii-ndo quǐhí<sup>n</sup> xití veñúhu-güedé, te yàcá<sup>n</sup> caniha-güedé xii-ndo. Te quǐhí<sup>n</sup>-ndó nũú cuè téé yìndaha nació<sup>n</sup> àdi núú dàva-gá cue téé cùnūu sá cuèndá-í, te nchòhó ñihí-ndó nàcuáa cada-ndo cǎhá<sup>n</sup> vǎha-ndo cuèndá-í núú-güedé. <sup>10</sup> Te cùmání-gǎ sǎá nduu nàa ñuyíú-a te sa cuténūu tnúhu-í ñi càa xico ñuyíú-a, te tnúhu-á<sup>n</sup> cǎhá<sup>n</sup>-xi nàcuáa naníhí tǎhú ñáyiú. <sup>11</sup> Te òré ná càndeca ñaha ñáyiú xii-ndo quǐhí<sup>n</sup> núú cuè téé cùchiu<sup>n</sup> cuáha cuèndá ñáhǎ-yu, te òré vátá sǎá-gá-ndó nũú-güedé te vá cání iní-ndó nũú nása cunduu tnúhu cúñaha-ndo xì-güedé. Chi òré-ñǎ te Yá Ndiöxí dacàhu iní ñáhá-gǎ xii-ndo ñasa cunduu tnúhu cúñaha-ndo xì-güedé, te diu-ni tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gǎ-á<sup>n</sup> cǔñaha-ndo xì-güedé. Te ñá díú mèe-ndo cáhá<sup>n</sup>-ndó chi Espíritú Yá Ndiöxí cáhá<sup>n</sup>-xi yuhu-ndo. <sup>12</sup> Te dava cue téé

cuáha cuendá-güedé ñaní-güedé núú cuè téé cùchiu<sup>n</sup> cuendá cahni ñaha-güedé. Te dava cue téé cùu tátá diu-ni duca<sup>n</sup> càda-güedé cuáha cuendá-güedé déhe-güedé núú cuè téé cùchiu<sup>n</sup>. Te dava cue téé cùu déhe cuu úhú iní-güedé tātá-güedé ndihi náná-güedé, te cuáha cuendá ñáhá-güedé xií-yu núú cuè téé cùchiu<sup>n</sup> cuendá cahni ñaha-güedé xií-yu. <sup>13</sup> Te ío cuéhé ñáyiú cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo sã cuendá-í, dico nchaa nchòhó ñáyiú na càda ndee-ni iní canchicú<sup>n</sup> nihnu ñaha-ni xii-í te naníhí tãhú-ndó.

<sup>14</sup> Te ndíi Dániél téé ní xóo cáhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha ní chídó tnúní ndíi núú tütú ndíi cuendá ñ<sup>n</sup> sá dáquèe tíhú Yá Ndiõxí cundecu ñ<sup>n</sup> xichi núú ñà túú tàú-xi cundecu-xi, te xiã<sup>n</sup> cada-xi sá vã cündècu-gá ni ñ<sup>n</sup> ñáyiú xiã<sup>n</sup>. Te cada cuendá váha-ndo nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup> ndíi, chi nduu na quíní-ndó xiã<sup>n</sup> cundecu-xi ñ<sup>n</sup> xichi núú ñà túú tàú-xi cundecu-xi, te dàvá-á<sup>n</sup> nchaa ñáyiú xíndecu distritú Jùdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhí<sup>n</sup>-yu xití yucu. <sup>15</sup> Te nchaa ñáyiú ndáa ndódó dìquí véhé-xí vã ndíhu-gá-yu vehé-yu quehé<sup>n</sup>-yu ñ<sup>n</sup> ndachíú<sup>n</sup>-yu canehé-yu quíhí<sup>n</sup>. <sup>16</sup> Te nchaa ñáyiú cuáhá<sup>n</sup> yucu ni vã nùhú-gá-yu vehé-yu cúnúquehé<sup>n</sup>-yu dóõ-yu. <sup>17</sup> Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú ñíhí ñúhú dèhe-xi, ndihi cue ñáyiú ñíhí xíndeca déhe vitna sàdi na saá nduu dùca<sup>n</sup> cada-xi! <sup>18</sup> Te nchòhó ío chí càcá<sup>n</sup> táhú nùú Yá Ndiõxí cuendá sá vã dúcá<sup>n</sup> ndòho-ndo yóo quídé vixi<sup>n</sup>-xi. <sup>19</sup> Chi dàvá-á<sup>n</sup> coo tnúndòho cahnu vihi ñuyíú, te vátá ñ<sup>n</sup> ndùu-gá coo tnúndòho cahnu vihi-á<sup>n</sup> ndéé cútnàhá ní cadúha Yá Ndiõxí ñuyíú, chi diu-ni dàvá-á<sup>n</sup> coo tnúndòho cahnu vihi-á<sup>n</sup>, te

ni nũú cuàhá<sup>n</sup> núú vëxi vá cóó-gă tnúndòho-á<sup>n</sup>.  
 20 Te Yá Ndiõxí cächí-gá sá vă ïo vâi nduu coo  
 tnúndòho cahnu vihi-á<sup>n</sup> ñuyíú sã cuendá nchaa  
 ñáyiú ní cáhá<sup>n</sup>-gá cundecu ndihí-gá. Te núú vâi  
 nduu na coo tnúndòho-á<sup>n</sup>, te vá yõo cácu nihnu.

21 Te dàvá-á<sup>n</sup> cũñaha ñáyiú xii-ndo: “Chí cùndèhe  
 iha, chi iha ní quexìo Cristú Yaá ní tendaha Yă  
 Ndiõxí véxi ñuyíú-a”, duha cúñàhá-yu xii-ndo.  
 Àdi quesahá-yu: “Chí cùndèhe yacá<sup>n</sup> chi yàcá<sup>n</sup>  
 ndécú-gă”, quesàhá-yu. Te vá quìndáá iní-ndó  
 tnũhu càhá<sup>n</sup>-yu. 22 Te coo cue téé danàni-güedé  
 méé-güedé dàtná nání-í te cachí-güedé sá  
 cúú-güedé Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyíú-a.  
 Te dava-güedé cachí-güedé sá cúú-güedé cue téé  
 càhá<sup>n</sup> tnúhu Yá Ndiõxí dico ñã ndàá sá cúú-güedé  
 cue téé càhá<sup>n</sup> tnúhu-gá, te cada-güedé titní núú sã  
 vă yõo tnàhí ndàcu cada cuendá dandàhú-güedé  
 ñáyiú, te cani iní-güedé dandàhú-güedé ndéé cue  
 ñáyiú ní cáhá<sup>n</sup> Yă Ndiõxí cundecu ndihí-gá. 23 Te  
 vitna ío váha cuáha-ndo cuendá, te quihí iní-ndó  
 cùndecu-ndo, chi nchaa sa ní dátũha ñaha-ĩ xii-ndo.

*Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Téé cùu ñaní tnáhá  
 nchàa ñáyiú*

*(Mt. 24:29-35,42-44; Lc. 21:25-36)*

24 Te nà yáha-ni coo tnúndòho cahnu vihi-á<sup>n</sup>, te  
 vá dáyèhé-gá nchícanhii te ni vă dáyèhé-gá yóó.  
 25 Te ngoyo nchaa chódíní ndéé andiú, te quidi-xi  
 andiú. 26 Te dàvá-á<sup>n</sup> quiní ñáhá nchàa ñáyiú xii  
 yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-yu ncháá-yu quee-í andiú  
 quixi-í ichi xití vícò, te quiní-yu sá ïo càhnu cuu-í,  
 te quide-í nchaa sá văha. 27 Te tendaha-ĩ cue

espíritú xínú cuèchi núù-í quíhí<sup>n</sup>-xi nadatàcá-xi nchaa ñáyiú ní cáhá<sup>n</sup>-í chitnahá ñáhá xì-í xĩndecu ní càa xico ñuyíú.

28 'Te cundehe-ndo nàcuáa quide yutnu ngúxí, chi yutnu-á<sup>n</sup> ndúú yùte núú dìté-xi te nàtahú ndaha-xi, te òré duca<sup>n</sup> quide-xi te càchí-ndó sã sã ní cuyatni nuu cahni. 29 Te duca<sup>n</sup> sãtnahá-xi cada-xi òré ná quìní-ndó càda-xi nchaa nacuaa ní cáhá<sup>n</sup>-í, te cutnùnì iní-ndó sã sã ní cuyatni vii-nã nduu nàa ñuyíú. 30 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré vátá cùú-gá cue ñáyiú xĩndecu ñuyíú-a vitna, te cada-xi nchaa nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-í. 31 Te andiú ndìhi ñuyíú-a chi ndìhi nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndìhi nihnu-xi chi cùu-xi tnúhu ndáá.

32 'Dico ñá túú cùtnunì ná nduu quìxi tucu-í, te ni ñà túú cùtnunì ná òré chi vá yõ xìnì, te ni cuè espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí ñá túú xìnì-xi ná nduu quìxi-í, te ni mée yúhú téé cùu Déhe Dútú Ndiõxí ñá túú xìnì-í ná nduu quìxi tucu-í, chi ì<sup>n</sup>dì dídì-ni mee Tãtà-í Dútú Ndiõxí xìnì-gá nõu ná nduu quìxi-í.

33 'Te nchòhó xínì ñùhu-xi sá ïo quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te cáhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo Yã Ndiõxí, chi ñá túú xìnì-ndó nã nduu quìxi tucu-í. 34 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ì<sup>n</sup> téé cuìní quíngaca cuu xica. Te téé-á<sup>n</sup> cùmání-gã quee-dé vehe-dé te ní xáha<sup>n</sup>-dẽ xii cue téé xìnu cuechi núú-dẽ sá ná cádá cuendá-güedé vehe-dé. Te ní sãñaha-dẽ xii-güedé ndí dídì<sup>n</sup> nõú-güedẽ chiú<sup>n</sup> cada-güedé. Te ní xáha<sup>n</sup>-dẽ xii téé ndéé yuyèhe sá ná cùndecu túha-ni-dé yuyèhe ndéé nàsáá-dé. 35 Te duha ndùu tnúhu càhá<sup>n</sup>-í cuendá nchòhó cundecu túha-ndo,

chi ñá túú xìní-ndó nă nduu te ni ñă túú xìní-ndó nă òré quixi tucu yúhú Yaá cúú Xĩtohó-ndó, núu òré sa ní cundiquí<sup>n</sup>, àdi dava niú, àdi òré sa ní cana uu<sup>n</sup> líhi, àdi òré sa ta cùditó cuáhá<sup>n</sup>, núu xiǎ<sup>n</sup> ío chí cùndècu túha. <sup>36</sup> Te duha càhá<sup>n</sup>-í chi na cuáhá<sup>n</sup> òré ñá túú nă yíhí ìní-ndó quèxio-í, te ñá túú ndècu túha-ndo. <sup>37</sup> Te dàtná-ni xǎha<sup>n</sup>-í xii nchòhó sá cùndècu túha-ndo, te diu-ni duca<sup>n</sup> xǎha<sup>n</sup>-í xii nchaa dava-gá ñáyiú sá cùndècu túha-yu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

## 14

*Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús*

*(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

<sup>1</sup> Te cùmání ũú-gá nduu te quesaha vico pascuá, vico xèxi ñáyiú pàá sá ñă túú yìhi lebadurá. Te cue dútú cùnùu, ndihí cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé dandàhú-güedé Jèsús cuendá tnií ñaha-güedě xii-gá te cahni ñaha-güedě. <sup>2</sup> Te ní xítñaha-güedé:

—Váha-gá sá vǎ tníí-ó Jèsús mei ndùu vico, chi núu duca<sup>n</sup> na càda-o te ío dusa<sup>n</sup> càda ñáyiú —càchí-güedé xítñaha-güedé.

*Í<sup>n</sup> ñadìhí chíhí-á<sup>n</sup> àcití díquí Jèsús*

*(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)*

<sup>3</sup> Te Jèsús ndécú-gǎ ñuú Bètaniá vehe í<sup>n</sup> téé nàni Xímú, téé ní tnahá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yíquí cùñú-ó. Te yìhi Jesús mèsá xéxí-gǎ ní quexìo í<sup>n</sup> ñadìhí néhé-á<sup>n</sup> í<sup>n</sup> sá ñí cuáha yúú vǎha yúú nání àlabastrú, te xítí xiǎ<sup>n</sup> ñúhú àcití sàhá<sup>n</sup> tnámí sǎ nání

nãrdú sá ïo ndèyáhu, te ní táhú-á<sup>n</sup> xǎ<sup>n</sup> te acití ñúhú xití-xi-á<sup>n</sup> ñí sódó-a<sup>n</sup> díquí Jèsús. <sup>4</sup> Te ì<sup>n</sup> ùú cue téé xĩndecu-á<sup>n</sup> ñí cudéé<sup>n</sup>-güedé sá dúcá<sup>n</sup> ñí quide-a<sup>n</sup>, te ní xítñàha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-ã<sup>n</sup> dàcá<sup>n</sup> quidé-á<sup>n</sup>, chi íí ñí dácuíta-a<sup>n</sup> acití váha-ã<sup>n</sup>. <sup>5</sup> Chi váha-gá ñúu cuyáhu acití-ã<sup>n</sup> sá ùní ciendú díhú<sup>n</sup> denàriú, te díhú<sup>n</sup> sá cùyáhu acití-ã<sup>n</sup> cuu cuendá ñáyiú ndàhú ní cùu —cachí-güedé xítñàha-güedé.

Te ní tenáá-güedé ñaha-á<sup>n</sup> sá dúcá<sup>n</sup> ñí quide-a<sup>n</sup>.

<sup>6</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé:

—Chí dáñá, vá dásatú-ndó ìní ñadìhí-a, chi sá ñí quide ñaha-a<sup>n</sup> xii-í cúú-xí ì<sup>n</sup> sá vãha. <sup>7</sup> Chi cue ñáyiú ndàhú duca<sup>n</sup>-ni cùtnahá ñáyiú-á<sup>n</sup> tnuú-ndó, te nání òré càchí ìní-ndó te chindee-ndõ-yu. Dico yúhú chi vá ncháá ndùu cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo ñùyíú-a. <sup>8</sup> Te ñadìhí-a ní quide-a<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> sá vãha ndèé není ní ndacu-a<sup>n</sup>, chi sá dúhá ñí quide ñaha-a<sup>n</sup> xii-í ní chihí ñaha-a<sup>n</sup> àcití, te xǎ<sup>n</sup> cada ìní-ndó sã sã quide túha-a<sup>n</sup> yiqui cùñú-í cuendá quíndúxi-xi. <sup>9</sup> Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ndèni ní cuu ñihí ñuyíú ná càhá<sup>n</sup> ñáyiú tnúhu-í, te càhá<sup>n</sup>-yu tnàhá cuendá ñadìhí-a cuendá quini nchaa ñáyiú nàcuáa ní quide-a<sup>n</sup>, te duca<sup>n</sup> vã nácuànaá-yu —càchí-gã xáha<sup>n</sup>-gã xii-güedé.

*Té Jùdás ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú ìní ñáhá xii-gá (Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)*

<sup>10</sup> Te té Jùdás Iscàrioté ní sáhá<sup>n</sup>-dé ní ndatnúhu-dé ndihí cue téé cùu dútú cúnùu sá cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé, te núú tnàhá té Jùdás-á<sup>n</sup> cúú ùxúú tnàhá cue téé xìca cuu ndihí-gá

ní cùu. <sup>11</sup> Te òré duca<sup>n</sup> nĩ ndatnúhu-dé ndihí-güedé, te ío ní cudíí ìní-güedé, te ní xáha<sup>n</sup>-güedě xii-dé sá cuãñaha-güedě díhú<sup>n</sup> xii-dé. Te té Jùdás-á<sup>n</sup> nĩ ngüíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá-dé Jèsús núú-güedě.

*Cùdini Jesús ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá*

*(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

<sup>12</sup> Te ní sáá nduu nĩ quesaha vico pascuá, vico ñá túú xèxi ñáyíu pàá sá ñà túú yìhi lebadurá, te ñíu-ni nduu-á<sup>n</sup> sáhní-güedě ì<sup>n</sup> mběé líhli xèxí-yu nduu vico pascuá-á<sup>n</sup>. Te cue téé xica cuu ndihí Jesús ní xicá<sup>n</sup> tnúhú-güedě núú-gă, te xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí xicá<sup>n</sup> tnúhú-ndí núú-n nũu ndèé cáá vèhe cuiní-n càda túha-ndí sá cùdini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-güedě xáha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

<sup>13</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii úú-ni tnàhá cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Chí cuàhá<sup>n</sup> xití ñuú-á<sup>n</sup>, te yàcá<sup>n</sup> naníhí-ndó ì<sup>n</sup> téé tànehe yóó ndute, te téé-á<sup>n</sup> cándëndaha-ndo-dě quíhí<sup>n</sup>. <sup>14</sup> Te núu ndédacàa vehe na ndíhu-dé te xía<sup>n</sup> quíhu-ndo. Te cúñaha-ndo xii xítóhó vehe-á<sup>n</sup>: “Yáa cúú Mèstrú càchí-gá sá nũu ndédacàa xichi xití vehe-n cuãñaha nũu-n xii-gá cudini-gá ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá sacuaa nduu pascuá”, duha cúñaha-ndo. <sup>15</sup> Te dătnùní danèhé ñáhá-dě xii-ndo ì<sup>n</sup> quartú cáhnú càa núú nĩnu, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá nándĩhi, te nchòhó dicó-nă comidá cada túha-ndo cùdini-o —cachí-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedě.

16 Te cue téé-á<sup>n</sup> nǐ xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé xití ñúú-á<sup>n</sup>, te nchaa-ni nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Jèsús ní cuu. Te ní quide túha-güedé sá cùdini-güedé ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá-á<sup>n</sup>.

17 Te sátá nǐ cundiqui<sup>n</sup> te ní quexìo Jesús ndihi ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá. 18 Te cuánguihu-gá mèsá ndihi-güedé cuèndá cudini ndihi ñaha-gá xii-güedé, te òré yíhí-gǎ mèsá ndihi-güedé, te xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ñ<sup>n</sup> nchohó cue téé xèxi ndihi ñaha xii-í cuáha cuèndá ñáhá-ndó núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-í —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

19 Te sá dúcá<sup>n</sup> nǐ xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé, te nchaa-güedé ní ngúíta-güedé cundiyí-güedé. Te da ñ<sup>n</sup> da ñ<sup>n</sup>-güedé ní ngúíta-güedé xicá<sup>n</sup> tnúhú-güedé núú-gǎ, te xáha<sup>n</sup>-güedé xii-gá:

—¿Ñá díú yúhú duca<sup>n</sup> sàni iní-n càda-í-u? — càchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedé xii-gá.

20 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Diu-ni ñ<sup>n</sup> nchòhó cue téé úxúú xicá cùu ndihi-í, téé na dàquëndaha cǒhó òré daquëndaha-í, téé-á<sup>n</sup> cuáha cuèndá ñáhá-dě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá. 21 Te yúhú Téé cùu ñaní tñáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáhá<sup>n</sup>-í ndoho-í nàcuáa càhá<sup>n</sup>-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí. Dico ndàhú ní cuu téé duca<sup>n</sup> na cuáha cuèndá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, chi váha-gá sá vǎ cacú téé-á<sup>n</sup> cundecu-dé ní cùu, te ñá díú sǎ nǐ cacu-dé te duca<sup>n</sup> càda-dé — càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

22 Te nini cùdini cue téé xica cuu ndihi Jesús ní quehe<sup>n</sup>-gá pàá, te ní ndacá<sup>n</sup> táhú-gǎ núú Yǎ

Ndiõxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá, te ní ngüíta-gá dácǎhñu ñaha-gǎ xii-güedé, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ:

—Chí quéhé<sup>n</sup> pǎá-a caxi-ndo, te cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná yiqui cùñú-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>23</sup> Te ní quehe<sup>n</sup>-gá vǎsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacá<sup>n</sup> táhú-gǎ núú Yǎ Ndiõxí, te dǎtnùní ní ngüíta-gá sǎñaha-gǎ xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sǎ ñúhú xìtí-xi, te nchaa-güedé ní xihí. <sup>24</sup> Te ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Ndudí ndéhé yoho yàha stilé-a cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná níñì-í sǎ cáti òré cahni ñaha-güedé xii-í. Te sǎ dúcá<sup>n</sup> càti níñì-í xǎ<sup>n</sup> cutnùní ndáá sǎ Yǎ Ndiõxí cada-gá ingá núú sǎ vǎha sǎ cúú-xí vǎi ñáyiu dǎtná ní cachí-gá cada-gá. <sup>25</sup> Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xihí-í ndudí ndéhé yoho yàha stilé-a te vǎ cóhó-gǎ-í, dico na sǎá nduu cùndecu-í núú ndécú Yǎ Ndiõxí táxi tnùní-gá, te dǎvá-á<sup>n</sup> cada iní-í sǎ dǎtná sǎ cóhó tùcu-í chí ío cudíí iní-í —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Jèsús càhá<sup>n</sup>-gá sǎ tǎ Pèlú cúñaha-dě xii ñáyiu sǎ ñà túú xìní ñáhá-dě xii-gá*

*(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

<sup>26</sup> Te Jèsús ní xita-gá ì<sup>n</sup> ndudú ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá, te dǎtnùní ní xica-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá ndihí-güedé yucu Òlívú. <sup>27</sup> Te yàcá<sup>n</sup> ní xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá-ndó dàña nihnu ñaha-ndo xii-í niú vitna, chí quee ndáá-xi nàcuáa càhá<sup>n</sup>-xi núú tùtú Yǎ Ndiõxí núú càchí-xi: “Yúhú cuáha-í tnúhu cahni-güedé téé cùu toli, te nchaa mběé-dě ndihí-güedé cuténuu”, duha

càchí-xi núú tütú-gá. <sup>28</sup> Dico na cùú-í te ndoto-í te codonùu-í núú-ndó quíhí<sup>n</sup> distritú Galileá — càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>29</sup> Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Te cuěi nchaa-güedé ná dándóo ñaha-güedé xii-n, dico yúhú chí vá dándóo ñaha-í xii-n — càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>30</sup> Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ niú vitna cùmání-gǎ cana líhi úú xito, te úní xito cáhá<sup>n</sup>-n núú ñǎyiu sǎ ñà túú xìní ñáhá-n xì-í —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>31</sup> Dico té Pèlú ní cáhá<sup>n</sup> ñíí-dé, te xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Cuěi na cùú ndíhi ñaha-í xii-n dico vá càhá<sup>n</sup>-í núú ñǎyiu sǎ ñà túú xìní ñáhà-í xii-n —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

Te nchaa ðava-gá cue téé xica cuu ndíhi-gá ðiu-ni duca<sup>n</sup> ní xáha<sup>n</sup>-güedé xii-gá.

*Jèsús càhá<sup>n</sup> ndíhi-gá Yǎ Ndiǒxí ñ<sup>n</sup> xichi núú nání Gètsemaní*

*(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)*

<sup>32</sup> Te Jèsús cuáhá<sup>n</sup>-gá ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá ñ<sup>n</sup> xichi núú nání Gètsemaní. Te òré ní quexìo-gá ndíhi-güedé xía<sup>n</sup>, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé:

—Chí cúnúcõo iha cundetundu na quíhí<sup>n</sup>-í yàcá<sup>n</sup> cáhá<sup>n</sup> ndíhi-í Yǎ Ndiǒxí —càchí-gá xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>33</sup> Te ndèca-gá té Pèlú, ndíhi té Jàcobó, ndíhi té Juáa cuáhá<sup>n</sup>, te ñà túú tnàhí-gá cúú vǎha iní-gá te ní ngüíta-xi súuní ndíhú iní-gá. <sup>34</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii cue téé úní-á<sup>n</sup>:

—Súúní ndìhú iní-í dàtná sá cùú-í, te chí quéndõo iha te vá cùdú-ndó —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>35</sup> Te sa ñùnchií luha ní xica ndehe Jèsús núú ndécú-güedé, te ní ngáundeyi-gá ndéé ñuhu càhá<sup>n</sup> ndìhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí sá nõu vá cùndèe iní-gá taunihnu ñaha-gǎ xii-gá cuendá nchaa nàcuáa yáha-gá. <sup>36</sup> Te òré càhá<sup>n</sup> ndìhi Jèsús Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te xǎha<sup>n</sup>-gǎ:

—Yòhó tǎtá mée-í, nchaandi túhú sá vǎha ndàcu-n quide-n, te càhá<sup>n</sup> ndàhú-í núú-n nõu vá cùndèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vǎ ndóhò-í ná sàá òré, dico vá cádá-n nàcuáa càchí iní mée-í chi cada-n nàcuáa càchí mee-n —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí.

<sup>37</sup> Te sátá ñí yáha ní cáhá<sup>n</sup> ndìhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te cuánuhú-gá núú ñí dándõo-gá cue tée úní-á<sup>n</sup>, te xìxídí-güedé òré ní nasáá-gá, te ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii té Pèlú:

—Xímú, ¿náa sama xìdí-n? ¿Náa ñá cùndèe tnahi núú-n vǎ cùdú-ni-n cuèdicó ì<sup>n</sup> òré-ǎ<sup>n</sup>? —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

Te ní xáha<sup>n</sup> tucu-gá xii-güedé:

<sup>38</sup> —Te chí quéndõo tucu, te cuhu<sup>n</sup> iní-ndó vǎ cùdú-ndó, te cáhá<sup>n</sup> ndìhi-ndo Yǎ Ndiõxí cuendá sá vǎ dácàhá<sup>n</sup> ñáhá yùcu ñávǎha xii-ndo càda-ndo sá ñá túú tàú-ndó càda-ndo. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchòhó cuiní-ndó càda-ndo nchaa nàcuáa càhá<sup>n</sup>-í dicó-ni sá ñà túú ñihí ndéé-ndó —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

<sup>39</sup> Te Jèsús ní xica tucu-gá cuáhá<sup>n</sup>-gá cáhá<sup>n</sup> ndìhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te diu-ni nàcuáa ní xáha<sup>n</sup>-gǎ díhna xǎha<sup>n</sup> tucu-gá. <sup>40</sup> Te òré ní yáha ní cáhá<sup>n</sup> ndìhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiõxí, te

cuánuhú tucu-gá núú xĩndecu cue téé úní xícá cùu ndìhi-gá-án, te xidí-ni tucu-güedé òré ní nasáá-gá, te duca<sup>n</sup> ñi quide-güedé chi súúní ñùhu saní núú-güedé, te ñá ní ñhí-güedé tnúhu cúñaha-güedé xii-gá òré ní nasáá-gá. <sup>41</sup> Te ní sáhá<sup>n</sup> tucu-gá xito cùu uní ní cáhá<sup>n</sup> ndìhi-gá Tátá-gă Dútú Ndiǒxí, te òré ní nasáá tucu-gá núú xĩndecu-güedé, te xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—¿Te náa xidí-ni tucu-ndo?, te vitna vá cùdú-gá-ndó chi sa ní sáá òré cuáha cuendá ñáhá-güedé xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha. <sup>42</sup> Te vitna chí ndácõo na quihí<sup>n</sup>-ó chi sa véxi téé cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —cáchi-gá xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

*Ní tñi-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé xii-gá cuáhá<sup>n</sup>  
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

<sup>43</sup> Te càhá<sup>n</sup> dúcá<sup>n</sup>-ní Jèsús ní quexìo té Jùdás. Te núú tnáhá téé-á<sup>n</sup> cúú ùxúú tnáhá cue téé xica cuu ndìhi-gá. Te ndìhi-dé vai cue téé ní quexìo, te dava-güedé xĩnehe-güedé machití te dava-güedé xĩnehe-güedé carrutí. Te cue téé-á<sup>n</sup> ñi tendaha ñàha cue dútú cúnùu ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndìhi cue téé cùu sacuéhé nùú ñáyiu israhél. <sup>44</sup> Te té Jùdás téé cuáha cuendá ñáhá xii Jesús sa ní xitnũhu-dé cue téé-á<sup>n</sup> nàcuáa cada-dé cuáha cuendá ñáhá-dě xii Jèsús núú-güedé. Te duha ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-güedé:

—Cundehe-ndo tée na tøyuhu-í, te téé-á<sup>n</sup> tñi-ndo-dě chi téé-á<sup>n</sup> cúú-dě téé ndèè iní-ndó, te ío quihí iní-ndó càndeca-ndo-dé quihí<sup>n</sup> —duha ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-güedé.

45 Te òré ní quexìo té Jùdás ndihi cue téé-án nùú ndécú Jèsús, te ní xáha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Mèstrú —càchí-dé xăha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

Te ní teyuhu ñàha-dé. 46 Te nchaa cue téé ndihi-dé-án nǐ tñi-güedé Jèsús cuendá candeca ñaha-güedě xii-gá quíhí<sup>n</sup>. 47 Te ñ<sup>n</sup> cue téé cùndihi Jesús ní tava-dé machití-dé, te ní xehndé-ni-dé ñ<sup>n</sup> xio lóho ñ<sup>n</sup> téé xínu cuechi núú dütú cúnù, te ní quendeé duu<sup>n</sup> lóho téé-án. 48 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gă xii cue téé ní tñi ñaha xii-gá-án:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi ní tñi ñaha-ndo xii-í, dàtná quidé-ndó ñ<sup>n</sup> ñadúhú quidé ñaha-ndo xii-í. 49 Te nchaa-ni nduu ní xiní-ndó nǐ xíndecu-í xití veñúhu càhnu sá ïo cúnuu ní xóo danèhé-í ñáyiu, te ñá túú ní tñi ñaha-ndo xii-í. Dico dàcutíí sǎ dúhá yăha-í cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càhá<sup>n</sup>-xi núú tütú Yă Ndiöxí —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă xii-güedé.

50 Te nchaa cue téé xica cuu ndihi-gá ní xinu-güedé ní dándöo ñaha-güedě xii-gá.

### *Ñ<sup>n</sup> téé cuechi nǐ xinu-dé*

51 Te ñ<sup>n</sup> téé cuechi ndëndaha-dě Jèsús cuáhá<sup>n</sup>, te lavichi-dě, ñ<sup>n</sup>-ni dóo yádí yídúcú<sup>n</sup> nuu-dé ñihí-dé, te ní tñi ñaha-güedě xii-dé, 52 dico ní ndacu-dé ní quenuñi-dě te ní dándöo-dé dóo yídúcú<sup>n</sup> nuu-dé-án nǐ xinu-dé.

### *Jèsús ndécú-gă jùndá*

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Te cue téé ní tñi ñaha xii Jesús ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáhá<sup>n</sup> núú tēe cùu dütú

cúnùu-gá. Te xiá<sup>n</sup> nǐ tacá nchaa dava-gá cue tée cùu dútú cúnùu, ndihì cue tée cùu sacuéhé nǔú ñǎyiu isràél, ndihì cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés cuendá cada-güedé jùndá. <sup>54</sup> Te té Pèlú xica xìca-ni nchicú<sup>n</sup> ñáhá-dě xii-gá cuáhá<sup>n</sup> ní sáá-dé ndéé quehé vehe núú ndécú tée cùu dútú cúnùu-gá-á<sup>n</sup>, te xiá<sup>n</sup> nǐ ngóo teté-dé yuhu nùhú ndihì cue tée cùu poleciá.

<sup>55</sup> Te cue tée cùu dútú cúnùu ndihì nchaa dava-gá cue tée xĩndecu jùndá ndúcú-güedě ñáyiu dacàa ì<sup>n</sup> cuéchi díquí Jèsús cuendá duca<sup>n</sup> ñihí-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá, dico ñá túú ní ndàcu-güedé. <sup>56</sup> Te cuéi vài ñáyiu dàcaá-yu cuéchi díquí-gǎ dico mee-ni sǎ nǐ cahu iní mée-yu ní cáhá<sup>n</sup>-yu, chi tucu càhá<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> tucu càhá<sup>n</sup> ì<sup>n</sup>-yu. <sup>57</sup> Te davá-yu ní ndacuíñí-yu te ní ngüíta-yu dàcaá-yu ì<sup>n</sup> cuéchi neñuú díquí-gǎ, te xǎhá<sup>n</sup>-yu xii nchaa cue tée cùnùu:

<sup>58</sup> —Nchúhú ní tecú dóho-ndí càchí-dé sá dǎngòyo-dé veñúhu càhnu sá ìo cùnùu sá nǐ dácáá cuè tée ñuyíú-a, te dandàa tucu-dé ingá veñúhu saa, diu-ni núú cáá tnàhí veñúhu-á<sup>n</sup> te xití úní-ni nduu sa nadaxĩnu-dé, te vá cúú-gǎ-xi veñúhu sá nǐ dácáá cuè tée ñuyíú-a, duha càchí-dé ní tecú dóho-ndí —càchí-yu xǎhá<sup>n</sup>-yu xii-güedé.

<sup>59</sup> Dico ni dùca<sup>n</sup> ñá túú ní cùu ì<sup>n</sup>nuú-yu nchaa tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-yu.

<sup>60</sup> Te tée cùu dútú cúnùu-gá ní ndacuíñí-dé tnuú nchaa ñáyiu, te xǎhá<sup>n</sup>-dě xii Jèsús:

—¿Ná cuendá duha ndùu tnúhu càhá<sup>n</sup> ñáyiu-a cuendá-n? Te cáhá<sup>n</sup> nǔu nása ndùu tnúhu cáhá<sup>n</sup>-n —càchí-dé xǎhá<sup>n</sup>-dě xii-gá.

61 Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cǎhá<sup>n</sup>-gá. Te tée cùu dútú cúnùu-gá-á<sup>n</sup> ñí xáha<sup>n</sup> tùcu-dé xii-gá:

—Cuìní-í cachí tnúhu-n xii-ndí ñùu sá díú Crìstú Déhe Yá Ndiǒxí Yaá ní tendaha-gǎ véxi ñuyíú-a cùu-n. Te ñu Yá Ndiǒxí cúú-gǎ Yaá quidé cǎhnu-ndí —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

62 Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Ñu Yaá-á<sup>n</sup> cùu-í, te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sǎá nduu te quini-ndó yǔhú Tée cùu ñani tnáhá-ndó nchaa-ndo cunucóo-í xio cùha Dútú Ndiǒxí Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha. Te dàvá-á<sup>n</sup> quini ñáhá-ndó xii-í quee-í andi quixi-í ichi xití vícò —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

63 Te dútú cúnùu-gá-á<sup>n</sup> ñí ndátá-dě dóó cání ñihnu-dé cuendá sá ñà túú ní tnáhá ini-dé nàcuáa ní cǎhá<sup>n</sup> Jèsús, te ní xáha<sup>n</sup>-dě xii nchaa cue tée xindecu jùndá:

—Ñá túú-gǎ xini ñuhu-xi cue tée cǎhá<sup>n</sup> ñuu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé. 64 Chi sa ní xindedóho-o nàcuáa nduu tnúhu ní cǎhá<sup>n</sup>-dé ní cǎhá<sup>n</sup> úhú-dé cuendá Yá Ndiǒxí, te nchaa-ndo chí cǎhá<sup>n</sup> vitna núu nása sàni ini-ndó cùnduu cuendá tée-a —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-í-güedé.

Te nchaa-güedé ní cachí-güedé sá ná cùú-dé.

65 Te dava-güedé ní ngüíta-güedé ní tiú dí ñáhá-güedé xii-gá, te ní dádǎhu-güedé núú-gǎ, te ní ngüíta-güedé cǎniha-güedé xii-gá, te xǎha<sup>n</sup>-güedé:

—¡Cǎhá<sup>n</sup> ná cótó ñá cúú tée ní caniha xii-n! —cachí-güedé xǎha<sup>n</sup>-güedé xii-gá.

Te cue tée cùu polecia ní cani-güedé núú-gǎ.

*Té Pèlú cǎhá<sup>n</sup>-dé núú ñǎyiu sá ñà túú xini-dé Jèsús (Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

66 Te ndéé xití vehe càa núú nĩnu quide-güedé jùndá, chi vehe yòdo tnaaha cuu-xi, te té Pèlú núcõo-dé quehé vehe-á<sup>n</sup>. Te ì<sup>n</sup> xíchí xínú cuèchi núú dùtú cùnùu-á<sup>n</sup> nĩ quexìo-xi núú núcõo té Pèlú.

67 Te òré ní xiní ñáhá-xí xii-dé núcõo teté-dé yuhu nùhú, te ní xíndéhé ñàha váha-xi xii-dé, te xǎha<sup>n</sup>-xi:

—Yòhó tnàhá-n cùu-n téé xìca cuu ndihì Jèsús téé ñúú Nazàrét —càchí-xi xǎha<sup>n</sup>-xi xii-dé.

68 Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dè xii-xi:

—Yúhú ñá túú xìní-í téé-á<sup>n</sup>, te ni ñà túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu càhá<sup>n</sup>-n —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dè xii-xi.

Te té Pèlú ní xica-dé cuáhá<sup>n</sup>-dè ndàa nacuáa nchìi yuyèhe vehe-á<sup>n</sup>, te ní cana ì<sup>n</sup> líhi. 69 Te xíchí xínú cuèchi-á<sup>n</sup> nĩ xiní ñáhá tùcu-xi xii-dé, te xǎha<sup>n</sup>-xi xii nchaa ñáyiu xĩndecu-á<sup>n</sup>:

—Dìu téé-á<sup>n</sup> tnàhá-dé xíca cùu-dé ndihì téé ndèca-güedé cuánguìhu-a —càchí-xi xǎha<sup>n</sup>-xi xii-yu.

70 Dico té Pèlú ñá túú ní nũnuu tucu-dé sá xíca cùu-dé ndihì Jèsús. Te tna tnaa-ni ní cuu sá dúcá<sup>n</sup> nĩ xáha<sup>n</sup> xíchí-á<sup>n</sup> xii-dé, te ní xáha<sup>n</sup> tùcu dava cue ñáyiu xĩndecu-á<sup>n</sup> xii-dé:

—Ndáá sá tnàhá-n cùu-n téé xìca cuu ndihì téé ndèca-güedé cuánguìhu-á<sup>n</sup> chi cùu-n téé distritú Galiléa, te càhá<sup>n</sup>-n dàtná càhá<sup>n</sup>-güedé —càchí-yu xǎhá<sup>n</sup>-yu xii-dé.

71 Te té Pèlú ní xáha<sup>n</sup>-dè xii-yu:

—Nchàcutì Yá Ndiõxí sá yùhú càhá<sup>n</sup> ndáá-í sá ñà túú xìní-í téé càcunehe-ndo-á<sup>n</sup> —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dè xii-yu.

72 Te òré-ni-á<sup>n</sup> nĩ cana tucu líhi xito cùu uú, te òré-á<sup>n</sup> nĩ ndacu iní té Pèlú nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Jèsús xii-dé sá cùmání-gǎ cana ì<sup>n</sup> líhi úú xito te úní xito càhá<sup>n</sup>-dè núú ñáyiu sá ñà túú xìní ñáhá-dè xii-gá.

Te òré duca<sup>n</sup> nǐ ndacu iní-dé nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> Jèsús xii-dé, te ní ndáhyú-dé ní ndixi cuéchi iní-dé.

## 15

*Jèsús ndécú-gǎ núú tǎ Pilatú*

*(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)*

<sup>1</sup> Te sátá nǐ túndaá te cue téé cùu dútú cúnùu, ndìhi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél, ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés, ndìhi nchaa dava-gá cue téé cùnùu ní xíndecu jùndá ní nataká-güedé, te ní dácútú-güedě Jèsús te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáhá<sup>n</sup> núú tǎ Pilatú. <sup>2</sup> Te té Pilatú ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-dě núú Jèsús, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n téé yíndaha ñaha xii ñáyiú isràél-ǎ<sup>n</sup>? —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé:

—Díu-í yíndàha-í-yu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-dé.

<sup>3</sup> Te cue téé cùu dútú cúnùu dacao-güedé vài cuéchi díquí-gǎ. <sup>4</sup> Te té Pilatú ní xícá<sup>n</sup> tnúhú tùcu-dé núú-gǎ, te xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá:

—Cáhá<sup>n</sup>, ná cuèndá ñá càhá<sup>n</sup>-n te cundehe nǎ ndéé duha títí cuéchi dàcaa díquí ñáhá cuè téé-a xii-n —càchí-dé xǎha<sup>n</sup>-dě xii-gá.

<sup>5</sup> Dico Jèsús ñá túú tnàhí ní cǎhá<sup>n</sup>-gá te té Pilatú ío ní cuñúhu-dé sá dúcá<sup>n</sup> ñà túú tnàhí ní cǎhá<sup>n</sup>-gá.

*Cue ñáyiú xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii té Pilatú sá cáhni-dě Jèsús*

*(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

<sup>6</sup> Te ndi tnahá nduu vico pascuá dácăcu té Pilatú ì<sup>n</sup> téé yìhi vecaá chi duca<sup>n</sup> tnàhí quìde-dé, te mee ñáyiú càhá<sup>n</sup>-yu te núu ndèdacàa téé yìhi vecaá-á<sup>n</sup>

căcu-dé, te téé-á<sup>n</sup> dácăcu-dé. <sup>7</sup> Te yìhi ì<sup>n</sup> téé nàni Barrabás vecaá ndìhi dava-gá cue téé cùndìhi-dé. Te té Barrabás-á<sup>n</sup> nǐ sanu ichi-dé ñáyiu ñuú ingá ichi, te ní ngüíta-yu ndìhi-dé ní cuu úhú iní-yu cue téé cùchiu<sup>n</sup>, te ní sahi-dé ndíyì núu xǐá<sup>n</sup> ní chihì ñaha-güedě vecaá xii-dé. <sup>8</sup> Te nchaa ñáyiu ní sáhá<sup>n</sup>-yu núú tē Pilatú, te càhá<sup>n</sup> ndàhú-yu núú-dě sá ná cáda nàhi-ni-dé dàtná quídé-dě. <sup>9</sup> Te té Pilatú ní xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu:

—¿Cuìní-ndó sǎ dácăcu-í téé yìndaha ñaha xii ñáyiu isràél-ǎ<sup>n</sup>? —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu.

<sup>10</sup> Te duca<sup>n</sup> nǐ cáhá<sup>n</sup> té Pilatú, chi ní cutnùni iní-dé sá dicó sá cuèdú iní cuè dútú cúnùu núu xǐá<sup>n</sup> duca<sup>n</sup> nǐ quide-güedé ní sáha cuèndá ñáhá-güedé xii Jèsús núú-dě. <sup>11</sup> Te cue dútú cúnùu ní xáha<sup>n</sup>-güedé xii nchaa ñáyiu sá ná cǔñàhá-yu xii té Pilatú dácăcu-dé té Barrabás, te ní quidé-yu nàcuáa ní xáha<sup>n</sup>-güedě. <sup>12</sup> Te té Pilatú ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-dě núú-yu, te xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu:

—¿Ná cuìní-ndó càda-í téé càchí-ndó yìndaha ñaha xii ñáyiu isràél-i? —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu.

<sup>13</sup> Te nchaá-yu níhi ní cáhá<sup>n</sup>-yu, te xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-dé.

<sup>14</sup> Te té Pilatú ní xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu:

—¿Te ná cúu cuèchi ní quide-dé te núu duca<sup>n</sup> cuìní-ndó càda-í-dé-i? —càchí-dé xáha<sup>n</sup>-dě xií-yu.

Dico nchaá-yu uu<sup>n</sup>-gá níhi ní cáhá<sup>n</sup>-yu, te xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii-dé.

15 Te té Pilatú ní quide-dé nàcuáa ní xáhã<sup>n</sup>-yu xii-dé cuèndá sá cúdiu-dé núũ-yu, te ní dácăcu-dé té Barrábás, te ní táuchíú<sup>n</sup>-dě ní cani-güedé Jèsús ndihî ñî. Te sátá dúcá<sup>n</sup> ñî quide ñaha-güedě xii-gá, te ní táuchíú<sup>n</sup>-dě candeca ñaha-güedě quíhî<sup>n</sup> cata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí.

16 Te cue tée cùu sandadú ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáhá<sup>n</sup> vechiú<sup>n</sup>, te diu-ni xía<sup>n</sup> cúú vèhe tée cùu gobiernú. Te xía<sup>n</sup> ñî tacá nchaa dava-gá cue tée cùu sandadú. 17 Te xía<sup>n</sup> ñî dácúíhnú ñaha-güedé xii-gá ñ<sup>n</sup> dóó ṭcuèhé víhí, te ní cadúha-güedé ñ<sup>n</sup> coróná iñu ní chihî-güedé díquí-gă. 18 Te ní ngüíta-güedé níhi càhá<sup>n</sup>-güedé cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xăha<sup>n</sup>-güedě:

—Ío càhnu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiu israél! —càchî-güedé xăha<sup>n</sup>-güedě xii-gá.

19 Te cànî-güedé díquí-gă ndihî ñ<sup>n</sup> carrútí, te tíú díí ñáhá-güedě xii-gá, te ngüìñî xítî-güedě núú-gă quídé-güedě sá néhé-güedě sá yíñùhu núú-gă dico ñá ndàá chi dìcò cúdíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá.

20 Te sátá dúcá<sup>n</sup> ñî cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní nataunuu ñaha-güedě xii-gá dóó ṭcuèhé víhí sã ñî dácúíhnú ñaha-güedé, te ní dándíúnuu ñaha-güedě xii-gá dóó mée-gă. Te dătnúnî ndécá ñaha-güedé cuáhá<sup>n</sup> núú cátá cãa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

*Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí*

*(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

21 Te ichi cuáhá<sup>n</sup>-güedé ndihî Jèsús ní naníhî-güedě ñ<sup>n</sup> tée ñuú Cìrené nánî-dě Xímú,

te déhe-dé cúú ì<sup>n</sup> téé nàni Lijandrú, ndìhi ìngá téé nàni Rúfú. Te té Xímú-á<sup>n</sup> ñúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáhá<sup>n</sup>-dé yucu, te ní quide yica-güedě ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

<sup>22</sup> Te ndèca-güedé Jèsús cuáhá<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xichi núú nání Gõlgotá, te tnúhu-á<sup>n</sup> quée-xí: Ì<sup>n</sup> xichi núú nání yìquì díquí ndíyì, duha quèe-xi tnúhu-á<sup>n</sup>. <sup>23</sup> Te ní sáñaha-güedě xii-gá ndudí sá ñí quée yúcu nání mìrrá coho-gá ní cùu dico ñá túú ní xìhi-gá. <sup>24</sup> Te ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. Te sátá dúcá<sup>n</sup> te cue téé cùu sandadú-á<sup>n</sup> ñí xito ndeé-güedé nùu ndèdacàa-güedé cuu cuèndá-güedé dóó-gá.

<sup>25</sup> Te cùu-xi caá ì<sup>n</sup> dátneé òré ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. <sup>26</sup> Te ní taxi ndecu-güedé ì<sup>n</sup> sá ndèé lètrá núú táca-a-gá. Te lètrá-á<sup>n</sup> càhá<sup>n</sup>-xi ná cuèndá duca<sup>n</sup> ñí quide ñaha-güedě xii-gá. Te duha càhá<sup>n</sup> lètrá-á<sup>n</sup>: “Tée yìndaha ñaha xii ñáyìu isràél”, duha càchí-xi. <sup>27</sup> Te tnàhá úú cue téé cùu ñadúhú ñí sata caa-güedé d̄i-u-ni núú cùrúxí tucu. Te ì<sup>n</sup>-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá, te ìngá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá. <sup>28</sup> Te duca<sup>n</sup> ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càhá<sup>n</sup>-xi núú tütú Yă Ndiõxí núú càchí-xi: “Ì<sup>n</sup>-ni ñí quide ñaha-güedě xii-gá ndìhi cue téé ndècu cuéchi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

<sup>29</sup> Te nchaa ñáyìu yăha yatni núú táca-a-gá dácuicó-yu díquì-yu te xìcuèhé ñáhă-yu xii-gá, te xăhă<sup>n</sup>-yu:

—Te ná cuèndá duca<sup>n</sup> càa-n tacaa-n xiá<sup>n</sup>, te càchí-n sá d̄angoyo-n veñúhu càhnu sá ìo cùnuu te dandàa-n ìngá veñúhu saa, te xití únì-ni nduu sa nadax̄nu-n càchí-n. <sup>30</sup> Te vitna tanùu núú

cùrúxí-á<sup>n</sup> dàcácu-n mèe-n —cachí-yu xăhă<sup>n</sup>-yu xii-gá.

<sup>31</sup> Te ðiu-ni duca<sup>n</sup> nǐ quide cue tée cùu dútú cúnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní xítnáha-güedé:

—Tée-a ní ndacu-dé ní dácăcu nihnu-dé ñáyiu, ¿te ná cuendá ñá ndácú-dě dàcácu nihnu-dé mée-dě-i? <sup>32</sup> Te núu ndáá sá díú-dě cúú-dě Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiǒxí véxi ñuyíú-a quindaha ñaha xii ñáyiu isràél, te na cùndehe-o nuu-dé núu cùrúxí, cuendá quíndáá iní-ó-dě —càchí-güedé xítnáha-güedé.

Te ndeé tnàhá cue tée tàcaa xio xio ðiñi-gá xícuèhé ñáhá-güedě xii-gá.

### *Ní xíhí Jèsús*

*(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)*

<sup>33</sup> Te òré ní cuu cuádava nduu, te ní cunee nihíi ñuyíú, te duca<sup>n</sup>-ni càa ní cuu ndeé caá úní sacuaa.

<sup>34</sup> Te ðiu-ni òré caá úní sacuaa-á<sup>n</sup> nǐhi ní cáhá<sup>n</sup> Jèsús, te xăha<sup>n</sup>-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiǒxí:

—Elói, Elói, láma sabàctaní —càchí-gá xăha<sup>n</sup>-gă.

Te tnúhu-á<sup>n</sup> quée-xí: Ndiǒxí mée-í, Ndiǒxí mée-í, ná cuendá ní dáñá ñaha-n xii-í, duha quèe-xi tnúhu-á<sup>n</sup>.

<sup>35</sup> Te dava cue tée xíndecu yatni núu táca-gá-á<sup>n</sup> nǐ tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáhá<sup>n</sup>-gá, te ní xítnáha-güedé:

—Chí cùndèdóho chi càna-dé té Èlías —càchí-güedé xítnáha-güedé.

<sup>36</sup> Te ì<sup>n</sup> cue téé xǐndecu-á<sup>n</sup> xínú-dě ní sáhá<sup>n</sup> ní chindóyo-dé luha cáchí xítí ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí ì<sup>n</sup> yutnu càni te ní ndocani-dé chíhí-dě yuhu-gá cuèndá coho-gá. Te ní xáha<sup>n</sup> cuè téé xǐndecu-á<sup>n</sup> xii téé-á<sup>n</sup>:

—Cundetú tnaa na cùndehe-o nacoto núu quixi té Èlías nunehe ñaha-dě xii-dé núú cùrúxí — cáchí-güedé xáha<sup>n</sup>-güedě xii-dé.

<sup>37</sup> Te Jèsús níhi ní canasaa-gá te ní xíhí-ni-gá. <sup>38</sup> Te sátá dúcá<sup>n</sup> te ní ndátá dǒó cúú còrtiná xítí veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ní quée dava ndáá, te ndàa núú nǐnu ní ngüíta-xi ní ndátá. <sup>39</sup> Te téé cùu capitá<sup>n</sup> nútnǐ-dé ndàa núú Jèsús, te ndèhe-dé nàcuáa ní quide-gá òré ní xíhí-gá, te ní cachí-dé:

—Sá ndáa ndisa sá díú tǎe-a cùu-dé Déhe Yá Ndiǒxí ní cùu —duha ní cachí-dé.

<sup>40</sup> Te xica xǐnutnǐ ì<sup>n</sup> ùú ñáyiú dìhí ndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii Jèsús, te tnàhá tá Màriá Magdaléná, ndihí tá Salómé, ndihí tá Màriá náná tǎ Chéé ndihí té Jàcobó téé cáchí-güedé cúú líhli-gá. <sup>41</sup> Te cue ñáyiú dìhí-á<sup>n</sup> nǐ xica cuú-yu ndihí Jèsús distritú Galileá ní xinu cuèchí-yu núú-gǎ. Te cue ñáyiú dìhí-á<sup>n</sup> nchìcú<sup>n</sup> ñáhǎ-yu xii-gá ní quexìo ndéé ñúú Jerusàlén ndihí dava-gá ñáyiú dìhí nchìcú<sup>n</sup> ñáhá xii-gá cuáhá<sup>n</sup>.

### *Chìndúxi-güedé Jèsús*

*(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

<sup>42</sup> Te cùu-xi nduu vispré nduu ndètátú ñáyiú. Te nduu-ǎ<sup>n</sup> xǐquide túha-yu sá cúú ìngá nduu nduu ndètátú-yu-á<sup>n</sup>, te ñiú-ni nduu-ǎ sa ní cuaa vìhi, <sup>43</sup> te ì<sup>n</sup> téé nàni Chéé téé ñúú Arimàteá ní cuyí-dě ní sáhá<sup>n</sup>-dé núú tǎ Pilatú, te ní xáha<sup>n</sup>-dě

sá nũu vá cùndèe iní-dé dañ-a-dě chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te tnàhá té Chèe-á<sup>n</sup> cúú-dě ì<sup>n</sup> tée cùnuu cundihi-dé cue tée quide jundá, te tnàhá-dé ndétú-dě sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-dé ndihi cue ñáyiu. <sup>44</sup> Te té Pilatú ío ní cuñúhu-dé sá dúcá<sup>n</sup> ìo ndíhi ní xíhí Jèsús, te ní cana-dé tée cùu capitá<sup>n</sup> ní xícá<sup>n</sup> tnúhú-dě núú-dě nũu ndisa sá sà ní xíhí-gá. <sup>45</sup> Te tée cùu capitá<sup>n</sup>-á<sup>n</sup> ní xáha<sup>n</sup>-dě xii té Pilatú sá ndàá ní xíhí Jèsús, núu xiá<sup>n</sup> té Pilatú-á<sup>n</sup> nĩ sáha-dé tnúhu chindúxi té Chèe-á<sup>n</sup> yiqui cùñú-gá. <sup>46</sup> Te té Chèe-á<sup>n</sup> nĩ saa<sup>n</sup>-dé ì<sup>n</sup> dóo vǎha, te ní sáhá<sup>n</sup>-dé ní nunehe-dé yiqui cùñú Jèsús núú cùrúxí, te ní chidúcú<sup>n</sup>nuu-dé yiqui cùñú-gá dóo vǎha sá nĩ saa<sup>n</sup>-dé-á<sup>n</sup>, te dǎtnùní nehé-dě yiqui cùñú-gá cuáhá<sup>n</sup> ní chihi-dé ì<sup>n</sup> yaú nchíí yiqui naha cǎva, te ní sadí-dé yuhu yàú-á<sup>n</sup> ndihi ì<sup>n</sup> yúú quèhén. <sup>47</sup> Te tá Màriá Magdalèná, ndihi tá Màriá nǎná tē Chèe ní xiní-yu núú nĩ chihi-dé yiqui cùñú Jèsús.

## 16

### *Ní ndoto Jèsús*

*(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

<sup>1</sup> Te sátá nĩ cundiqu<sup>i</sup><sup>n</sup> nduu ndètatú ñáyiu, te tá Màriá Magdalèná, ndihi tá Salòmé, ndihi tá Màriá nǎná tē Jàcobó ní saá<sup>n</sup>-yu acití sàhá<sup>n</sup> tnámí cuendá canehé-yu quíhí<sup>n</sup> chihí-yu yiqui cùñú Jèsús. <sup>2</sup> Te ndumìngú nehé-ni òré vitna vǎha vǎha ní xínu coto núú nchíanchii ní quexió-yu núú nchíí yaú yíhí yiqui cuñú Jèsús. <sup>3</sup> Te ní xítnàhá-yu:

—Yoo cúñaha-o xòcani yúú ndèdí yuhu yàú-a, chi vá yòo tnàhí ndècu iha —cachí-yu xítnàhá-yu.

4 Te òré ní xíndéhé vǎha-yu te ní xiní-yu sá yǔú cáhnú ndèdí yuhu yàú-á<sup>n</sup> ì<sup>n</sup> xio-ná ndécú.

5 Te cuánguìhú-yu xití yaú-á<sup>n</sup>, te ní xiní-yu nùcáo ì<sup>n</sup> espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí ndàa xio cuhá-yu, te càa-xi datná cáá ì<sup>n</sup> téé cuechi, te nihnu-xi ì<sup>n</sup> dóó cuìxí<sup>n</sup> dóó cání, te ní yùhú-yu òré ní xiní-yu espíritú-á<sup>n</sup>. 6 Te espíritú-á<sup>n</sup> ñí xǎha<sup>n</sup>-xi xìí-yu:

—Vá yùhú-ndó, chí yùhú sa cùtnuní iní-í sá nchòhó véxi-ndo nànducu-ndo yìqui cuñú Jèsús téé ñuú Nazàrét téé ní sahani-güedé núú cùrúxí, dico ñá túú-gǎ yìqui cùñú-dé ndécú ìha chí sa ní ndoto-dé, te chí cùndèhe núú ñí sacá<sup>n</sup>-güedé yìqui cùñú-dé te quiní-ndó ñǎ ñá túú-gǎ-dé. 7 Te chí cuahá<sup>n</sup> núú ndécú tǎ Pèlú ndìhi dava-gá cue téé ní xica cuu ndìhi-dé, te duha cúñaha-ndo xìi-güedé: “Jèsús codonùu-gá núú-ndó quìhí<sup>n</sup> distritú Galileá, te yàcá<sup>n</sup> quiní-ndó-gǎ dàtná ní cachí-gá xii-ndo”, duha cúñaha-ndo xìi-güedé —càchí espíritú-á<sup>n</sup> xǎha<sup>n</sup>-xi xìí-yu.

8 Te cue ñáyiú dìhí-á<sup>n</sup> ìo ní yùhú-yu, te ní quene cunú-yu cuánuhú-yu, te quìdì ñaha-ná-xi xìí-yu sá ìo ní yùhú-yu, te ñá túú tñàhí ná tñúhu ñí xǎhǎ<sup>n</sup>-yu xii cue ñáyiú ní naníhǐ-yu ichi cuèndá sá ìo ní yùhú-yu.

*Tá Màriá Magdalèná ní xiní-xi Jèsús  
(Jn. 20:11-18)*

9 Te sátá dúcá<sup>n</sup> ñí ndoto Jèsús ndumìngú nehé-ni-á<sup>n</sup>, te díhna nuu-gǎ tá Màriá Magdalèná ní quee túu-gá núú-xi, te d̄iu tá Màriá-á<sup>n</sup> cúú-xí xìchí ñí xìhí ñaha ùsá espíritú cùndìhí yucu ñávǎha ñí

cùu, te Jèsús ní queñuhu-gá nchaa espíritú-á<sup>n</sup> yiqui cùñú-xi. <sup>10</sup> Te xíchí-ǎ<sup>n</sup> ñí sáhá<sup>n</sup>-xi ní xítñúhu-xi cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús nàcuáa ní cuu, te xíndáhí-güedé sá ndihú iní-güedé òré ní quexìo-xi núú ndécú-güedě. <sup>11</sup> Te òré ní xáha<sup>n</sup> tă Màriá xii-güedé sá ñí ndoto Jèsús ndihí sá ñí xiní ñáhá-xí xì-gá, te ñá túú ní sàndáá iní-güedé.

*Jèsús ní quee túu-gá núú úú cue téé ní xica cuu ndihí-gá*

*(Lc. 24:13-35)*

<sup>12</sup> Te úú tnàhá cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús ñúhú-güedě ichi cuáhá<sup>n</sup>-güedé yucu, te uu<sup>n</sup>ni ní quee túu-gá núú-güedě, te ní dácótó ñàha-xi xii-güedé sá ñà túú-gă cáá-gă dàtná cáá-gă. <sup>13</sup> Te cue téé úú-á<sup>n</sup> ñí xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé ní xítñúhu-güedé nchaa dava-gá cue téé ní xica cuu ndihí-gá sá ñí xiní ñáhá-güedě xii-gá, dico ñu-ni ñà túú ní sàndáá iní cue téé-á<sup>n</sup> tnúhu ní cáhá<sup>n</sup>-güedé.

*Jèsús xáha<sup>n</sup>-gă xii cue téé ní xica cuu ndihí-gá nàcuáa ndiù chiú<sup>n</sup> cada-güedé*

*(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

<sup>14</sup> Te ndi ùxí ñ<sup>n</sup> cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús yíhí-güedě mèsá xéxí-güedě, te ní quee túu-gá núú-güedě te ní tenàá ñáhá-gă xii-güedé cuèndá sá ïo sàá iní-güedé ñá túú sàndáá iní ñáhá vâha-güedé xii-gá, chi ñá túú ní cuíní-güedé quíndáá iní-güedé nàcuáa ní xáha<sup>n</sup> ñăyiu ní xiní ñáhá xì-gá sáta ñí yáha ní ndoto-gá. <sup>15</sup> Te ní xáha<sup>n</sup>-gă xii-güedé:

—Quíhí<sup>n</sup>-ndó ñihíí ñuyíú cǎhá<sup>n</sup>-ndó núú nchàa ñăyiu tnúhu váha tnúhu sá cǎhá<sup>n</sup> nàcuáa naníhí

tàhú-yu. <sup>16</sup> Te nchaa ñáyiu na quìndáá iní tnúhu-án te cuanduté-yu, te naníhí tàhú-yu, dico nchaa ñáyiu vá quìndáá iní tnúhu-án te cuíta nihnú-yu. <sup>17</sup> Te nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xii-í te cadá-yu sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, te cacunehe ñàhá-yu xii-í, te queñuhú-yu nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii ñáyiu. Te uu<sup>n</sup>ni ndacú-yu cáhá<sup>n</sup>-yu ingá núú tnúhu sá vǎtá dácuàha-gá-yu. <sup>18</sup> Te cuèi na tnǐi-yu cóo děé<sup>n</sup> dico ñá túú nǎ cada ñaha-dì xii-yu, te cuèi venènú ná cáxǐ-yu dico ñá túú nǎ tnahá-yu, te tendàhá-yu cue ñáyiu cùhú te ndúha-yu —càchí-gá xǎha<sup>n</sup>-gǎ xii-güedé.

*Jèsús cuándaa-gá andiu*

*(Lc. 24:50-53)*

<sup>19</sup> Te sátá nǐ yáha duca<sup>n</sup> nǐ xáha<sup>n</sup> Jèsús xii cue téé ní xica cuu ndìhi-gá, te ní ndanchita-gá cuándaa-gá andiu te ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiǒxí. <sup>20</sup> Te cue téé-án nǐ xica-güedé cuáhá<sup>n</sup>-güedé, te ní ngüíta-güedé càhá<sup>n</sup>-güedé tnúhu Xítóhó Jesu-crìstú nchaa xichi. Te mee-gǎ ní chindee ñàha-gá xii-güedé ní quide-güedé nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cuendá cutnùní iní ñáyiu sá ndáá càhá<sup>n</sup>-güedé tnúhu-gá. Duha ní cuu dǎvá-án.

**Tnúhu ní cáhá<sup>n</sup> yă ndiöxí xito cùu uú**  
**New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,**  
**Peñoles)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

**Copyright Information**

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Mixtec, Peñoles

**© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files  
dated 29 Jan 2022

872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939